

Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem ——— 2022

Česká národní banka — Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem — 2022

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

dovoľte mi, abych Vám představil pravidelnou Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem, ve které veřejnost informujeme o tom, jak ČNB v minulém kalendářním roce naplňovala svůj zákonný mandát dohlížet nad finančním trhem v ČR.

Náš svět byl v uplynulém období vystaven mimořádně vysoké úrovni nejistoty a působení negativních externích vlivů, nejen v důsledku ruské agrese na Ukrajině, ale i přetrvávajících následků koronavirové pandemie a narušení globálního obchodu, energetické krize, zvýšené míry inflace i celkového nárůstu geopolitického napětí. Uvedené nepříznivé ekonomické situace jsou vystaveny i finanční instituce, které musejí čelit souvisejícím rizikům. ČNB proto při výkonu dohledu nad finančním trhem věnovala zvýšenou pozornost připravenosti dohlížených subjektů na zmíněná rizika a proaktivně přijímala opatření potřebná k zajištění finanční stability a bezpečného fungování tuzemského finančního trhu. Díky tomu není ČNB při výkonu měnové politiky omezena hlediskem finanční stability.

Jedním z důsledků ruského napadení Ukrajiny byla likviditní krize Sberbank CZ, a.s., a její následné selhání, na něž ČNB reagovala nejprve předběžným opatřením, kterým bance mj. zamezila poskytování nových úvěrů a přijímání vkladů. Následně ČNB přistoupila k odnětí povolení k činnosti. Jednalo se nicméně o velmi specifický izolovaný případ způsobený externím geopolitickým vývojem, který neměl vliv na finanční stabilitu českého bankovního sektoru. Ten jako celek nadále zůstává odolný, zdravý a dostatečně likviditně i kapitálově vybavený. S potěšením také mohu říci, že řešení situace Sberbank CZ, a.s., v praxi prokázalo funkčnost nastavení všech relevantních procesů, včetně hladkého průběhu výplaty náhrad pojištěných vkladů, nedošlo k žádným otřesům a byly minimalizovány negativní dopady na její klienty i jiné subjekty finančního trhu.

Po ruské invazi na Ukrajinu byla také přijata celá řada mezinárodních sankcí, jejichž implementace na národní i mezinárodní úrovni představovala v roce 2022 jedno ze stěžejních témat pro dohlížené finanční instituce i pro ČNB. Implementace sankčních opatření přímo souvisí i s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který dlouhodobě představuje jednu z významných priorit ČNB. Události uplynulého roku znovu ukázaly, jak je důležité pro zachování odolnosti finančního systému, aby finanční instituce disponovaly robustním řídicím a kontrolním systémem a přijímaly účinná preventivní opatření i v této oblasti.

Ve zprávě se zejména dočtete o významných dohledových a regulatorních opatřeních a dalších krocích, které ČNB podnikla v kontextu událostí roku 2022. Dozvíte se přitom nejen informace o hlavních činnostech dohledu nad regulovanými subjekty finančního trhu, ale také o aktivitách souvisejících s ochranou spotřebitele, o licenčních, schvalovacích a povolovacích činnostech, o doporučeních pro dohlížené subjekty, o stanovování nápravných opatření či o uplatňování sankcí. Ve zprávě naleznete rovněž přehled významných změn české a evropské legislativy regulující finanční trh spolu s nástinem aktivit ČNB v oblasti mezinárodní spolupráce s orgány regulace a dohledu nad finančním trhem.

Chtěl bych veřejnost ujistit, že ČNB bude i nadále přistupovat k výkonu dohledu maximálně zodpovědně, s cílem udržet finanční stabilitu a bezpečné fungování tuzemského finančního trhu. Bankovní rada je zároveň připravena nepromělně reagovat na budoucí vývoj a přijímat odpovídající dohledová opatření.

Jménem České národní banky

Jan Procházka

člen bankovní rady

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO	3
PŘEHLED KLÍČOVÝCH AKTIVIT DOHLEDU V ROCE 2022	6
ČÁST A — DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	9
I. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2022	10
II. VÝVOJ REGULATORNÍHO RÁMCE	15
II.1 Vybrané regulatorní změny v EU v roce 2022	15
II.2 Vybrané regulatorní změny v ČR v roce 2022	18
II.3 Vybrané vyhlášky, úřední a jiná sdělení ČNB v oblasti dohledu	20
III. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	22
III.1 Dohled nad úvěrovými institucemi	22
BOX 1: Dohled nad poskytováním cizoměnových úvěrů domácnostem a nefinančním podnikům bankami	23
BOX 2: Implementace mezinárodních sankcí vyplývajících z aktuální geopolitické situace	25
BOX 3: Boj proti podvodům v oblasti platebních služeb	26
III.2 Dohled nad pojišťovnami	27
III.3 Dohled nad penzijními společnostmi a fondy	29
III.4 Dohled nad obchodníky s cennými papíry	30
BOX 4: Implementace nového SREP u obchodníků s cennými papíry do dohledu ČNB	31
III.5 Dohled nad investičními společnostmi a fondy	32
III.6 Emise cenných papírů a regulované trhy	33
III.7 Dohled nad poskytovateli platebních služeb a vydavateli elektronických peněz	34
III.8 Dohled nad poskytovateli spotřebitelského úvěru	36
III.9 Dohled nad distributory finančních produktů	37
III.10 Dohled nad směnárny	40
III.11 Dohled v oblasti oběhu bankovek a mincí	40
III.12 Přeshraniční poskytování služeb	40
IV. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	41
IV.1 Spolupráce v rámci evropských orgánů dohledu	41
IV.2 Spolupráce v rámci kolegií orgánů dohledu	43
IV.3 Spolupráce v oblasti mezinárodních standardů regulace a dohledu nad finančním trhem	43

ČÁST B — STATISTICKÁ ČÁST	45
I. ÚVĚROVÉ INSTITUCE	46
II. POJIŠŤOVNY	51
III. PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY	54
IV. OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPÍRY	56
V. INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY	57
VI. POČTY OSTATNÍCH SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU	59
VII. EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY	61
VIII. SOUHRNNÉ INFORMACE O DOHLEDU	62
IX. REGULATORNÍ AKTIVITY ČNB V ROCE 2022	65
SEZNAM TABULEK	68
SEZNAM GRAFŮ	69
SEZNAM ZKRATEK	70

PŘEHLED KLÍČOVÝCH AKTIVIT DOHLEDU V ROCE 2022

ČNB na základě pravomoci, kterou jí svěřuje zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance (dále „zákon o ČNB“), plní úlohu integrovaného orgánu dohledu nad finančním trhem v České republice. V rámci této role zajišťovala v uplynulém roce kromě vlastního výkonu dohledu také další aktivity, jako jsou licenční, schvalovací a povolovací činnosti, ukládání sankcí, stanovování opatření k nápravě zjištěných nedostatků nebo činnosti v oblasti regulace a mezinárodní spolupráce.

V důsledku války na Ukrajině a jejího dopadu na globální ekonomiku byly český finanční trh a jeho jednotlivé sektory v uplynulém období vystaveny bezpříkladným externím vlivům a rizikům vyplývajícím z nejistoty ohledně dalšího vývoje inflace, úrokových sazeb a hospodářského růstu. ČNB musela adekvátně reflektovat novou realitu a rizika při výkonu dohledu nad finančním trhem. Mezi její **klíčové činnosti v roce 2022** patřily zejména následující aktivity:

- **Odnětí povolení k činnosti Sberbank CZ, a.s.** V pátek 25. února 2022 tato banka zaznamenala bezprecedentní odliv likvidity („run na banku“). ČNB v souladu se zákonem o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a s ohledem na pozbytí schopnosti plnění závazků ze strany Sberbank CZ, a.s., vyhodnocovala, zda je ve veřejném zájmu uplatnit opatření k řešení krize. ČNB dále posuzovala, zda v okamžiku selhání nebyla k dispozici alternativní opatření, která mohla selhání banky v přiměřené lhůtě odvrátit. Jelikož nebyly splněny všechny zákonné podmínky pro uplatnění opatření k řešení krize, ČNB v souladu se zákonem o bankách zahájila dne 28. února 2022 s bankou řízení o odnětí její licence a zároveň ji předběžným opatřením zamezila poskytování nových úvěrů a přijímání vkladů a omezila ji v nakládání s aktivy. Souběžně odeslala Garančnímu systému finančního trhu oznámení o neschopnosti Sberbank CZ, a.s., dostát svým závazkům a ten poté v zákonné lhůtě sedmi dnů zahájil výplatu náhrad pojištěných vkladů. Správní řízení bylo ukončeno rozhodnutím ČNB o odnětí bankovní licence ze dne 14. dubna 2022, které nabylo právní moci dne 30. dubna 2022. Dne 2. května 2022 vstoupila Sberbank CZ, a.s., do likvidace a dne 26. srpna 2022 prohlásil Městský soud v Praze na Sberbank CZ, a.s. v likvidaci, konkurs. V rámci insolvenčního řízení bylo dne 4. dubna 2023 prodáno úvěrové portfolio Sberbank CZ, a.s. v likvidaci, České spořitelně, a.s.¹
- V rámci **dohledu nad úvěrovými institucemi** se ČNB zaměřovala u jednotlivých bank a družstevních záložen zejména na vývoj kvality jejich úvěrových portfolií, udržování dostatečné úrovně kapitálové vybavenosti a opravných položek ke krytí případných ztrát, změny v úvěrových standardech a v přístupu k riziku, potažmo na ziskovost a životaschopnost jejich obchodních modelů. V souvislosti s ruskou agresí na Ukrajině a následným řízením o odnětí licence Sberbank CZ, a.s., došlo v průběhu března 2022 dočasně ke zvýšeným výběrům hotovosti a odlivu části depozit u některých bank v ČR. ČNB v této souvislosti operativně zavedla mimořádný denní monitoring vývoje likvidity jednotlivých bank a družstevních záložen a průběžně s jednotlivými institucemi diskutovala o vývoji jejich situace. Ta se však i díky veřejné komunikaci ze strany ČNB a ČBA po přibližně dvou týdnech stabilizovala. V dalších měsících se již pozornost dohledu zaměřila především na možné nepřímé dopady války na Ukrajině a aktuálního ekonomického vývoje na hospodaření jednotlivých bank.
- Vzhledem k nárůstu kybernetických rizik v důsledku eskalace geopolitické situace se ČNB zaměřila na podporu **kybernetické odolnosti úvěrových institucí** a finančního sektoru jako celku. V této souvislosti se například prioritně zabývala schopností úvěrových institucí řídit kybernetická rizika spojená s využíváním služeb třetích stran včetně úrovně pohotovostního plánování pro případy kybernetických útoků nebo selhání klíčových dodavatelů IT.
- Rovněž v oblasti **odborné péče a ochrany spotřebitele** v případě úvěrových institucí se ČNB zabývala selháním Sberbank CZ, a.s. Ve spojitosti s touto událostí ČNB zejména zajišťovala poskytování informací klientům, a to jak ohledně služeb banky v návaznosti na její selhání, tak i o postupu klientů v typických situacích. Prověřovala také vypořádání některých transakcí klientů v kritickém období a prostřednictvím

¹ Podrobnější informace o vývoji Sberbank CZ, a.s., jsou k dispozici ve Výroční zprávě ČNB za rok 2022.

komunikace se zahraničními orgány dohledu napomáhala procesu uskutečnění převodů investičních nástrojů v majetku zákazníků k jiným poskytovatelům investičních služeb. V rámci standardní agendy se ČNB zabývala kontrolou plnění povinností spojených s vedením platebních účtů pro spotřebitele vyplývajících jak z unijní legislativy (zejména zasílání informačních zpráv o poplatcích za konverzi měny u karetních transakcí či nastavení základního platebního účtu), tak i z vnitrostátní právní úpravy. U investičních služeb se ČNB rovněž věnovala posuzování řízení produktů, včetně informování veřejnosti o souvisejících transakčních nákladech a poplatcích.

- V **pojištném sektoru** se ČNB při výkonu dohledu i nadále soustředila na posuzování rizikového profilu a jeho změn u dohlížených pojišťoven, vyhodnocování jejich finanční a solventnostní situace a hodnocení dodržování požadavků na řídicí a kontrolní systém. Zaměřila se na řízení rizik informačních systémů a technologií pojišťoven a na plnění požadavků na regulatorní výkaznictví a uveřejňování informací. V souvislosti s doznívající koronavirovou pandemií a především s ohledem na nově vzniklá geopolitická a makroekonomická rizika ČNB detailně sledovala a vyhodnocovala jejich dopady na pojištný sektor.
- Pokud jde o **odbornou péči a ochranu spotřebitele v pojišťovnictví**, věnovala ČNB zvýšenou pozornost tržnímu vývoji ovlivněnému do značné míry technologickými inovacemi a digitalizací obecně. Tento trend s ohledem na potenciální dopady na kvalitu služeb poskytovaných spotřebitelům klade zvýšené nároky na řízení a snižování rizik v oblasti odborné péče a ochrany spotřebitele. Dohledová činnost byla věnována postupně rostoucím nárokům na produktové řízení a nové evropské legislativě týkající se udržitelných financí. ČNB do své dohledové činnosti rovněž výrazným způsobem promítla četné aktivity zastřešované evropským orgánem dohledu EIOPA.
- Při výkonu dohledu nad **penzijními společnostmi a fondy** ČNB monitorovala plnění zákonných norem, přičemž hodnotila zejména kapitálovou pozici a řízení kapitálu penzijních společností související s dodržováním požadavků kapitálové přiměřenosti. V tomto kontextu byly vyhodnocovány dopady vývoje základních úrokových sazeb na kapitálovou vybavenost, ziskovost a celkovou činnost penzijních společností.
- V sektoru **obchodníků s cennými papíry** se ČNB v rámci výkonu dohledu na dálku nadále věnovala zejména adaptaci dohledových postupů na novou obezřetnostní regulaci tohoto sektoru (IFR/IFD). Došlo k úpravám procesu dohledu a hodnocení (SREP), na jehož základě je určován rizikový profil jednotlivých obchodníků s cennými papíry. ČNB se dále věnovala kontrole dodržování pravidel odborné péče, zejména pravidel jednání se zákazníky vyplývajících ze směrnice MiFID II, a provedla několik tematických šetření. V rámci konvergence dohledových postupů jednotlivých evropských dohledových orgánů se ČNB účastnila společného šetření zaměřeného na informování o transakčních nákladech a poplatcích, které organizoval evropský orgán dohledu ESMA.
- Při výkonu dohledu nad **investičními společnostmi a fondy** se ČNB soustředila na monitorování dopadů ruské invaze na Ukrajinu na fondový sektor, oceňování aktiv investičních fondů, vykazování finančních nástrojů dle mezinárodních účetních standardů IFRS a uvádění informací o nich v příloze účetní závěrky dohlížených subjektů. ČNB se rovněž zabývala adaptací sektoru na povinnost zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb.
- V případě **nebankovních poskytovatelů platebních služeb** se ČNB při výkonu dohledu soustředila zejména na řízení provozních a bezpečnostních rizik souvisejících s narůstajícím využíváním informačních a komunikačních technologií. Zaměřila se také na plnění informačních povinností ze strany poskytovatelů platebních služeb vůči uživatelům služeb, problematiku ochrany peněžních prostředků uživatelů platebních služeb a nastavení a dodržování preventivních opatření v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT).
- V segmentu **poskytovatelů spotřebitelských úvěrů** byly dokončeny kontroly zaměřené na společnosti, které se věnují poskytování spotřebitelských úvěrů zajištěných nemovitostmi. Dle předem stanoveného dohledového ročního plánu uskutečnila ČNB v tomto segmentu tematická šetření, zaměřená mj. na

využívání možnosti odkladu splátek dlužníků či na nastavení postupů úvěrových institucí u procesu vymáhání pohledávek.

- **Distributoři finančních produktů** vloni poprvé plnili novou vykazovací povinnost vůči ČNB. V návaznosti na poskytnutá data provedla ČNB tematická šetření, jež byla zaměřena zejména na plnění povinnosti disponovat řádně sjednaným pojištěním profesní odpovědnosti či ověřením vykázaného rozsahu produkce za rok 2021. Pozornost věnovala ČNB rovněž kontrole plnění podmínek odborné způsobilosti. ČNB vydala dohledové sdělení vztahující se k povinnostem distributorů pojištění v oblasti dohledu nad produktem a jeho řízením.
- V segmentu **směnárníků** se výkon dohledu soustředil primárně na ověření systémového nastavení a dodržování preventivních opatření v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a ověřování důvěryhodnosti vedoucích osob a skutečných majitelů směnárníků.
- V rámci výkonu dohledu nad činností **akreditovaných osob** ČNB nadále ověřovala plnění požadavků při provádění zkoušek odborné způsobilosti a na pořádání programů následného vzdělávání k prohlubování odborné způsobilosti pro distribuci pojištění.
- **Dohledová činnost ČNB v oblasti AML/CFT** byla v roce 2022 významně ovlivněna evropskými sankcemi vůči Rusku a Bělorusku, jejichž účinná implementace ze strany finančních institucí byla pro ČNB prioritou. ČNB za tím účelem mj. vydala aktualizovaný dohledový benchmark k požadavkům na vybrané postupy pro provádění mezinárodních sankcí. Rovněž pokračovala v rozšiřování okruhu uplatňovaných dohledových nástrojů týkajících se AML/CFT. Poprvé mj. obdržela a vyhodnocovala zprávy externích auditorů posuzující u vybraných úvěrových institucí kvalitu jejich řídicího a kontrolního systému v dané oblasti. V návaznosti na výsledky vyhodnocení poté řešila s dotčenými institucemi posílení účinnosti jimi uplatňovaných preventivních opatření.
- V souvislosti s předsednictvím ČR v Radě EU uspořádala ČNB v loňském roce v Praze **zasedání rady orgánů dohledu** Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA) a rady orgánů dohledu Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA). Vojtěch Belling, ředitel sekce regulace a mezinárodní spolupráce ČNB a člen rady orgánů dohledu ESMA jmenovaný ČNB, byl na listopadovém zasedání zvolen místopředsedou ESMA.

Část A — Dohled nad finančním trhem

I. STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2022 ²

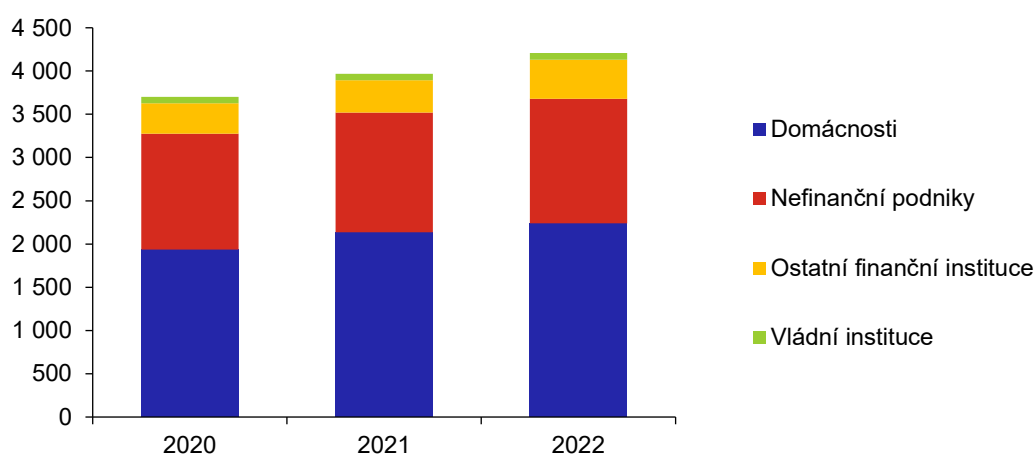
Klientské úvěry meziročně narostly, byť o něco pomalejším tempem než v předchozím roce

Celková bilanční suma bankovního sektoru ke konci roku 2022 vzrostla meziročně o 4,5 % na úroveň 8 906,6 mld. Kč. Tento nárůst se promítl do zvýšení objemu dluhových cenných papírů v naběhlé hodnotě o 155 mld. Kč a současně vzrostl také objem finančních aktiv k obchodování o 93,2 mld. Kč. Celková hodnota nejvýznamnější položky bankovních aktiv, úvěrů a pohledávek (očistěných o opravné položky), meziročně poklesla o 0,2 % na hodnotu 6 312,9 mld. Kč.

Oproti konci roku 2021 se celkový stav klientských úvěrů³ zvýšil o 6,1 % na úroveň 4 209,0 mld. Kč. To znamenalo meziroční snížení tempa růstu celkové hodnoty klientských úvěrů o 1,1 p. b. Uvedený nárůst byl ovlivněn zejména meziroční změnou stavu položky úvěry domácnostem o 102,8 mld. Kč (nárůst o 4,8 %). Zvýšil se také stav úvěrů ostatním finančním institucím, a to o 79,0 mld. Kč (21,2 %). Mírný nárůst zaznamenaly rovněž úvěry nefinančním podnikům, jejichž celková hodnota se zvýšila o 56,5 mld. Kč (4,1 %).

Graf A.1 Vybrané klientské úvěrové agregáty

(v mld. Kč, stav ke konci roku)

Podíl nevýkonných úvěrů dále poklesl

Podíl nevýkonných úvěrů na celkových klientských úvěrech se během uplynulého roku postupně snižoval a ke konci roku dosáhl hodnoty 1,9 % (meziroční pokles o 0,5 p. b.). Objem nevýkonných klientských úvěrů (v brutto vyjádření, tj. bez započítání opravných položek) poklesl o 14,7 % na hodnotu 83,0 mld. Kč. Pokles celkového podílu nevýkonných úvěrů byl patrný jak u úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům (o 0,8 p. b. na 3,5 %), tak u úvěrů poskytnutých domácnostem (o 0,3 p. b. na 1,3 %). Celková hodnota finančních nástrojů⁴ zařazených do druhého úvěrového stupně vzrostla o 226,7 mld. Kč na 670,6 mld. Kč.

V roce 2022 se objem vkladů zvyšoval, narostl zejména objem termínovaných vkladů

Celkové závazky bankovního sektoru během roku 2022 stouply o 4,9 % na 8 201,2 mld. Kč. Jejich dlouhodobě nejvýznamnější součástí, klientské vklady⁵, zaznamenala meziroční nárůst o 6,5 % a ke konci roku dosáhla výše 6 028,9 mld. Kč. Absolutní nárůst vkladů byl tažen zejména segmentem domácností, ve kterém vzrostly vklady o 138,2 mld. Kč na 3 649 mld. Kč, a segmentem ostatních finančních institucí, ve kterém došlo k nárůstu vkladů o 106,1 mld. Kč na 460,2 mld. Kč. Vysoký relativní nárůst zaznamenaly vklady vládních institucí, které stouply o 21,4 % na 413 mld. Kč, přičemž vklady nefinančních podniků rostly jen mírně (o 3,5 % na

² Zdrojem údajů pro sektor bank, pojišťoven, penzijních společností a fondového investování jsou data z dohledových výkazů, dostupných na základě platných vyhlášek ČNB o předkládání výkazů pro relevantní finanční sektory. Údaje jsou veřejnosti přístupné v databázi [ARAD](#) v části „Základní ukazatele o finančním trhu“. Zdrojem pro údaje ze sektoru trhů s cennými papíry jsou statistiky Burzy cenných papírů Praha, a.s., a RM-Systému, a.s.

³ Klientské úvěry představují poskytnuté úvěry a pohledávky vůči vládním institucím, domácnostem, nefinančním podnikům a ostatním finančním institucím.

⁴ Nástroje s podstatným zvýšením úvěrového rizika od prvotního zaúčtování, které však nejsou úvěrově znehodnoceny.

⁵ Klientské vklady představují vklady přijaté od vládních institucí, domácností, nefinančních podniků a ostatních finančních institucí.

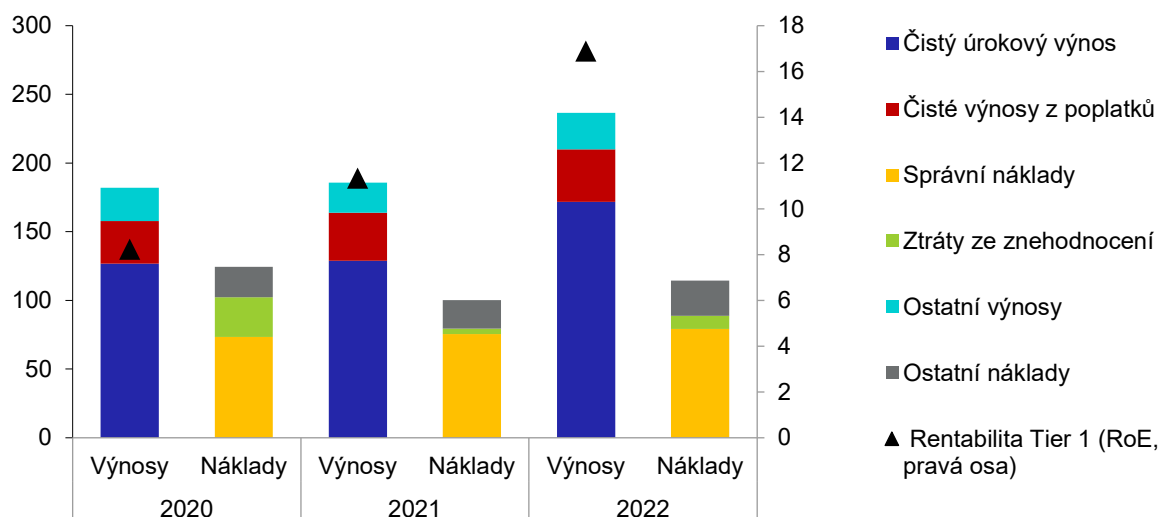
1 506,7 mld. Kč). Vlivem nárůstu úrokových sazeb se zvýšil objem termínovaných vkladů a vkladů s výpovědní lhůtou (agregovaný nárůst o 46,6 % na 1 810,6 mld. Kč), klientské vklady na běžných účtech naopak zaznamenaly pokles objemu o 7,1 % na 4 044,7 mld. Kč. Agregovaná hodnota vlastního kapitálu bankovního sektoru na konci roku 2022 činila 705,4 mld. Kč, což oproti minulému roku představuje nárůst o 0,5 %.

Růst úrokových sazeb významně navýšil zisk a rentabilitu bankovního sektoru

Zisk bankovního sektoru po zdanění za rok 2022 činil celkem 102,5 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o přibližně 32,1 mld. Kč. Toto navýšení bylo způsobeno zejména růstem čistého úrokového výnosu o 43 mld. Kč, který byl do značné míry zapříčiněn meziročním nárůstem úrokových sazeb. K navýšení zisku přispělo rovněž navýšení výnosů z poplatků a provizí o 3,2 mld. Kč, zejména z důvodu častějšího poskytování karetních plateb a cizoměnových transakcí. Naopak ztráty ze znehodnocení meziročně narostly o 5,5 mld. Kč na celkových 9,4 mld. Kč a správní náklady o 3,8 mld. Kč na 79,3 mld. Kč. Významné navýšení provozního zisku se promítlo mj. do nárůstu ukazatelů rentability. Poměr čistého zisku ke kapitálu Tier 1 (RoE) činil ke konci roku 16,9 %, což představovalo meziroční nárůst o 5,6 p. b. Rentabilita aktiv (RoA) se ve stejném období zvýšila o 0,3 p. b. na 1,1 %.

Graf A.2 Struktura výnosů a nákladů

(v mld. Kč)

Likviditní pozice bankovního sektoru zůstala velmi dobrá

Bankovní sektor si v roce 2022 z celkového pohledu udržel dlouhodobou odolnost vůči případným likviditním šokům. Agregovaný ukazatel krytí likvidity (LCR) bank meziročně vzrostl o 12,3 p. b. na 184,5 %. Bankovní subjekt s nejnižší hodnotou dosáhl LCR poměru 140 %, což dostatečně splňuje požadavky kladené regulačním rámcem Basel III. Podíl celkových klientských vkladů na celkových klientských úvěrech činil 143,2 %, tj. o 0,5 p. b. více než v předchozím roce. Podíl rychle likvidních aktiv (RLA) na celkových aktivech bankovního sektoru poklesl vlivem snížení rychle likvidních aktiv, zejména vkladů u centrálních bank, o 2,3 p. b. na 38,6 %.

Kapitálové poměry domácích bank zůstávají navzdory mírnému poklesu na solidní úrovni

Výše regulačního kapitálu domácího bankovního sektoru⁶ nepatrně poklesla (o 0,9 %) na úroveň 637 mld. Kč, přičemž jeho dominantní část (96,6 %) tvořil kvalitní kapitál Tier 1. Celkový kapitálový poměr tuzemského bankovního sektoru⁷ se meziročně snížil o 1,2 p. b. na 22,3 %. Na snížení kapitálového poměru se podílel jak výše zmiňovaný pokles objemu regulačního kapitálu bank, tak 4,5% nárůst rizikově vážených

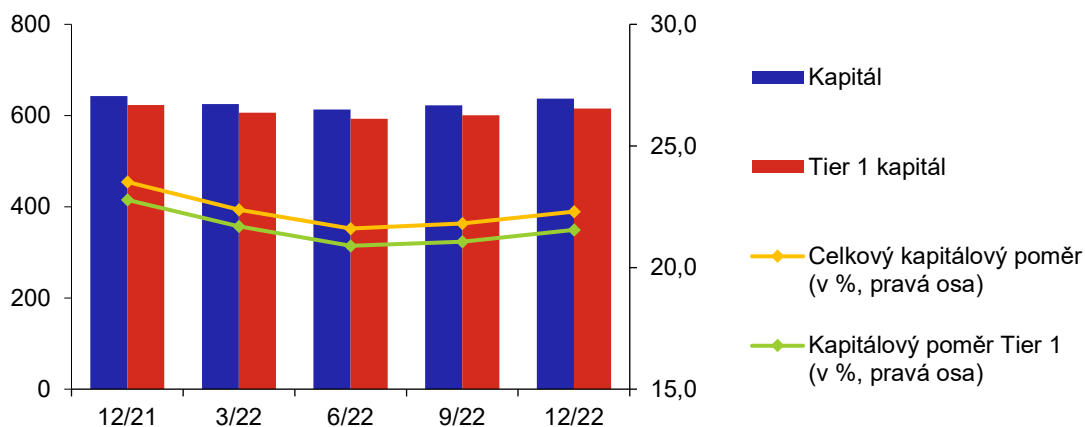
⁶ V tomto případě jsou z českého bankovního sektoru vyloučeny pobočky zahraničních bank působících v tuzemsku, jelikož rizika jejich podnikatelské činnosti jsou kryta regulačním kapitálem jejich centrály. Vyhodnocení kapitálové přiměřenosti je přitom v působnosti příslušného zahraničního orgánu dohledu.

⁷ Kapitálový poměr je definován jako podíl příslušného kapitálu a celkových rizikových expozic v procentech.

expozic. Pákový poměr vyjádřený jako podíl kapitálu Tier 1 na celkových úvěrech a pohledávkách dosáhl na konci roku 2022 hodnoty 7,1 %, což značí meziroční pokles o 0,2 p. b.

Graf A.3 Kapitál a kapitálové poměry domácího bankovního sektoru

(levá osa v mld. Kč, pravá osa v %)

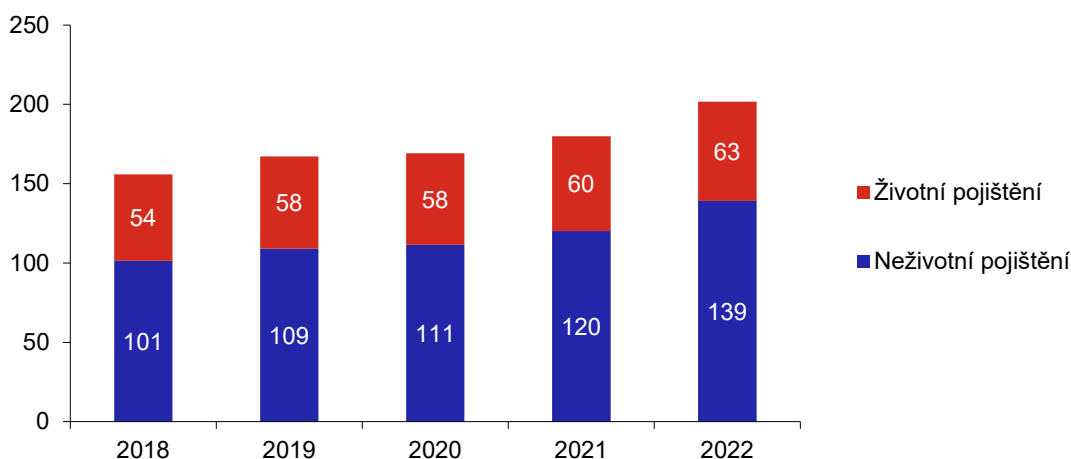

V pojistném sektoru vzrostlo předepsané hrubé pojistné

Hrubé předepsané pojistné ke konci roku 2022 meziročně vzrostlo o 12,2 % na celkových 201,7 mld. Kč. Dynamičtější nárůst o 15,7 % na 139,1 mld. Kč vykázal předpis neživotního pojištění, zatímco hrubé předepsané pojistné v životním pojištění vzrostlo o 5,1 % na 62,6 mld. Kč. Podíl hrubého předepsaného pojistného z neživotního pojištění tak vzrostl o 2,1 p. b. na 69 % celkového hrubého předepsaného pojistného. Nárůst podílu neživotního pojištění meziročně v porovnání s předchozími lety zrychlil, na což mělo mj. vliv navyšování pojistných částek u stávajících smluv neživotního pojištění v reakci na výskyt tornáda na Moravě v roce 2021.

Graf A.4 Hrubé předepsané pojistné

(zaokrouhleno na mld. Kč, pojistné předepsané tuzemskými pojišťovnami a pobočkami zahraničních pojišťoven)

Objem investic pojišťoven se významně snížil

V roce 2022 celková výše investic pojišťoven znatelně poklesla a na konci roku činila 284,6 mld. Kč. V meziročním srovnání se jedná o 9,4% pokles. Podstatný vliv mělo snížení ocenění dluhopisů v důsledku růstu úrokových sazeb. Přestože podíl investic do dluhových cenných papírů na celkových investicích meziročně poklesl o 4,9 p. b. na 71,3 %, stále se jednalo o dominantní investiční položku. Dále byly investice pojišťoven tvořeny majetkovými účastmi (9,5 %), akciemi a jinými cennými papíry s proměnlivým výnosem (8,6 %) a depozity u finančních institucí (4,5 %).

Zisk pojistného sektoru poklesl

Čistý zisk tuzemského pojistného sektoru (včetně poboček zahraničních pojišťoven) meziročně poklesl o 40,7 % na 16,2 mld. Kč. Negativní vývoj zaznamenal jak výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění (meziroční pokles o 37 % na 9,5 mld. Kč), tak výsledek technického účtu k životnímu pojištění (meziroční pokles o 35,4 % na 9,5 mld. Kč). Pokles v oblasti životního pojištění pramenil zejména z negativního investičního výsledku, který souvisel především s přeceněním držených dluhopisů v prostředí rostoucích úrokových sazeb. V případě neživotního pojištění měla vliv zvýšená škodní frekvence v porovnání s rokem 2021. Při meziročním porovnání je dále třeba brát v potaz, že celková výše zisku za rok 2021 byla jednorázově ovlivněna dvěma mimořádnými operacemi souvisejícími se změnou korporátní struktury dvou nejvýznamnějších tuzemských pojišťoven⁸. Po očištění o tyto jednorázové operace čistý zisk meziročně poklesl o 7,6 %. Meziroční pokles čistého zisku se promítl i do ukazatelů ziskovosti sektoru. Rentabilita vlastního kapitálu (RoE) meziročně poklesla o 13,5 p. b. na 23,4 %. Rentabilita aktiv (RoA) meziročně poklesla o 2,2 p. b. na 3,7 %.

Pojistný sektor zůstal dostatečně kapitálově vybaven

Tuzemské pojišťovny v průběhu roku 2022 udržely své kapitálové pozice a měřeno kapitálovými požadavky podle evropského režimu Solventnost II byly dostatečně kapitálově vybaveny. Žádná z dohlížených tuzemských pojišťoven nevykázala poměr použitelného kapitálu k solventnostnímu kapitálovému požadavku (SCR) nižší než 100 %. Medián poměrů použitelného kapitálu ve vztahu k SCR činil ke konci roku 197 %, tedy o 1 p. b. více než v předchozím roce.

Počet účastníků III. penzijního pilíře se zmenšil, mimořádně narostl objem jednorázových vyrovnání

Ke konci roku 2022 bylo ve fondech penzijních společností spravováno celkem 599,9 mld. Kč, tj. o 4,4 % (25,2 mld. Kč) více než v minulém roce. Nárůst objemu aktiv byl tažen čistým přílivem příspěvků do účastnických fondů v hodnotě 24,2 mld. Kč, zatímco v případě transformovaných fondů naopak vyplacené prostředky převýšily přijaté prostředky o 4,6 mld. Kč. Počet účastníků penzijního připojištění klesl o 209,6 tis. na 2,75 mil., zatímco v systému doplňkového penzijního spoření přibýlo 172,6 tis. účastníků (1,64 mil. účastníků celkem). Celkový počet účastníků III. penzijního pilíře tak meziročně klesl o 37,1 tis. na 4,39 mil. účastníků. Mírný pokles růstu aktiv fondů penzijních společností byl rovněž ovlivněn meziročním nárůstem jednorázových vyrovnání o 12,4 mld. Kč. Penzijní společnosti vykázaly za rok 2022 čistý zisk po zdanění ve výši 2,1 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 5,2 %. Poměr celkového kapitálu ke stanoveným kapitálovým požadavkům stoupl díky doplnění kapitálu do některých penzijních společností ze strany akcionářů o 13,4 p. b. na 268,2 %.

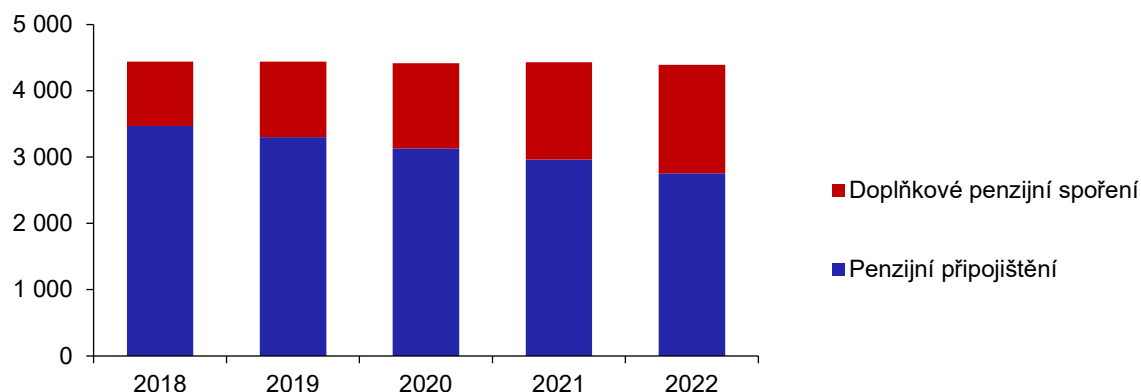
Portfolia penzijních fondů nedoznala výraznějších změn

Pokles účastníků v penzijním připojištění se promítl i do snížení podílu aktiv spravovaných v transformovaných fondech. Ke konci roku 2022 v nich bylo alokováno celkem 79,6 % prostředků, tj. o 2,5 p. b. méně než ke konci roku 2021. Prostředky transformovaných fondů byly umístěny do státních dluhopisů (79,9 %), pohledávek vůči bankám (11,5 %) a ostatních dluhopisů (7,3 %) bez významnějších meziročních změn v jejich struktuře. Větší, ovšem stále limitované změny ve skladbě portfolia nastaly v segmentu účastnických fondů, kterým zákon umožňuje větší flexibilitu v diverzifikaci portfolia. V těchto fondech klesl meziročně podíl státních dluhopisů o 4,2 p. b. na 40,3 %, což bylo kompenzováno nárůstem pohledávek u bank o 2,2 p. b. na 22,3 % a nárůstem podílů akcií a podílových listů shodně o 0,8 p. b. na 14,2 % resp. 13,4 %. Účastnické fondy zaznamenaly v průměru negativní zhodnocení aktiv o 4,3 %, přičemž u povinně konzervativních fondů se jednalo o znehodnocení o 0,2 %. Ostatní účastnické fondy zaznamenaly ve stejném období znehodnocení o 6,2 %.

⁸ Generali Česká pojišťovna za účelem zjednodušení korporátní struktury zrealizovala cenu CP Strategic Investments N.V. (jediný akcionář Generali penzijní společnosti) v souvislosti s jejím prodejem v rámci skupiny. Kooperativa pojišťovna zrealizovala cenu České podnikatelské pojišťovny v souvislosti s jejím prodejem mateřské společnosti VIG holding do Rakouska, čímž došlo ke změně z nepřímé účasti na přímou.

Graf A.5 Počet účastníků III. penzijního pilíře

(v tis., stav ke konci roku)

Tuzemské fondy kolektivního investování navýšily svá aktiva

Aktiva tuzemských fondů kolektivního investování dosáhla na konci roku 2022 celkem 564,5 mld. Kč, přičemž čistá hodnota aktiv, tj. hodnota aktiv očištěná o závazky (NAV), činila 552,4 mld. Kč. Hodnota celkových aktiv vzrostla meziročně o 15,4 % (o 75,5 mld. Kč), což bylo zapříčiněno čistým přílivem peněžních prostředků v celkové výši 95 mld. Kč. Investiční majetek fondů sestával zejména z dluhopisů (24 %), akcií a podílů (22,9 %), ostatních finančních nástrojů (19,1 %), podílových listů (13,7 %) a vkladů (9,4 %). Zbylou část portfolií tvořily úvěry a pohledávky (5,6 %), burzovně obchodovatelné fondy (3,1 %), finanční deriváty (1,6 %) a ostatní nefinanční aktiva (0,6 %). Souhrnný čistý zisk po zdanění investičních společností dosáhl 1,9 mld. Kč a meziročně se zvýšil o 18,1 %. Spravované prostředky ve fondech kvalifikovaných investorů vzrostly meziročně o 22,1 % a dosáhly celkové hodnoty 431,6 mld. Kč.

Objem zobchodovaných cenných papírů na BCPP se zvýšil

Po nárůstu valuací v roce 2021 na českém akciovém trhu hodnoty pražských indexů meziročně poklesly. Index PX meziročně odepsal 15,7 % a zakončil na hodnotě 1201,7 bodu, zatímco index RM poklesl o 33,6 % na hodnotu 410,2 bodu. Nejhlubší propad zaznamenal index PX dne 7. března, tedy necelé dva týdny od zahájení ruské invaze na Ukrajinu, a to o 5,8 %. Výkonnostně nejlepšího dne (+ 5,1 %) dosáhl index 4. října v souvislosti s vyhlášením výplaty mimořádné dividendy jednoho kotovaného subjektu. Pokles tržních cen negativně ovlivnil i tržní kapitalizaci trhu Prime, která se navzdory stejnému počtu obchodovaných titulů snížila o 24,4 % na 983,3 mld. Kč. Poměr celkové tržní kapitalizace BCPP vyjma trhu Free, sestávajícího ze zahraničních emisí nabízených formou duálního listingu, vůči nominálnímu HDP ke konci roku dosáhl 15,3 %. Navzdory poklesu tržní kapitalizace se roční zobchodovaný objem na největší české burze meziročně navýšil o 18,3 % na 166,2 mld. Kč. Dominantní podíl obchodů proběhl na trhu Prime, na kterém bylo zobchodováno 96,1 % z celkového objemu obchodů. Zbytek objemu byl zobchodován na trzích Free (2,1 %), Standard (1,6 %) a START (0,1 %).

II. VÝVOJ REGULATORNÍHO RÁMCE

II.1 VYBRANÉ REGULATORNÍ ZMĚNY V EU V ROCE 2022

Stejně jako v minulých letech probíhala i v roce 2022 na úrovni EU intenzivní příprava nových předpisů v oblasti regulace finančního trhu, a to zejména směrnic a nařízení Evropského parlamentu a Rady EU, jakož i prováděcích nařízení Evropské komise (dále Komise). ČNB při projednávání legislativních návrhů úzce spolupracovala s Ministerstvem financí (MF) na formulaci rámcových pozic ČR a instrukcí pro představitele ČR na jednání pracovních skupin Rady EU, kterých se zástupci ČNB ve vybraných případech rovněž účastnili jako pozorovatelé. V průběhu českého předsednictví v Radě EU v druhé polovině roku se experti ČNB na základě dohody s Ministerstvem financí účastnili vyjednávání o vybraných legislativních návrzích v oblasti regulace finančního trhu. Podíleli se mimo jiné na přípravě podkladových materiálů pro vedení dialogů mezi Komisí, Radou a Evropským parlamentem a jednání pracovních skupin a na konsolidaci výstupů z těchto jednání. Zástupci ČNB se také aktivně podíleli na regulačních aktivitách Evropských orgánů dohledu.

Významné legislativní změny v EU v roce 2022

Nařízení o pilotním režimu DLT

V květnu 2022 bylo vydáno nařízení (EU) 2022/858 o pilotním režimu pro tržní infrastruktury založené na technologii distribuovaného registru (tzv. nařízení o pilotním režimu DLT), jež obsahuje zvláštní licenční režim pro subjekty tržní infrastruktury využívající technologii DLT. Odpovídající povolení mohou získat osoby s licenci obchodníka s cennými papíry, organizátora regulovaného trhu nebo centrálního depozitáře cenných papírů, případně může být uděleno novému subjektu. Současně s přijetím nařízení dochází ke změně směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID II), která bude transponována do zákona o podnikání na kapitálovém trhu (ZPKT). Změna mj. spočívá v doplnění ustanovení, které potvrzuje, že investičními nástroji ve smyslu ZPKT jsou i investiční nástroje vydané s využitím technologie DLT.

Prováděcí nařízení Komise k nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb (SFDR)

V srpnu 2022 vstoupilo v platnost prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1288 s regulačními technickými normami, které mají používat účastníci finančního trhu a finanční poradci při plnění některých informačních povinností předepsaných nařízením (EU) 2019/2088 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb (SFDR). Dodržování nařízení by mělo přispět ke zvýšení kvality a srovnatelnosti informací souvisejících s udržitelností poskytovaných investorům a omezit prostor pro tzv. greenwashing. Toto prováděcí nařízení upravuje pravidla pro zveřejňování informací o zohledňování hlavních nepříznivých dopadů investování na životní prostředí a společnost. Dále upřesňuje pravidla pro obsah, metodiku a způsob prezentace informací souvisejících s udržitelností, které mají být povinně zveřejňovány k finančním produktům s určitou ambicí v oblasti udržitelnosti, a to v předsmulvné fázi, v pravidelných zprávách a na webu. Součástí prováděcího nařízení je také úprava pravidel pro povinné zveřejňování informací o sladění investičních portfolií finančních produktů s EU taxonomií pro environmentálně udržitelné ekonomické činnosti. Nařízení je účinné od 1. ledna 2023.

Nařízení o digitální provozní odolnosti finančního sektoru (DORA)

V prosinci 2022 bylo v Úředním věstníku uveřejněno nařízení (EU) 2022/2554 o digitální provozní odolnosti finančního sektoru (DORA). Nařízení přináší harmonizaci klíčových požadavků na provozní digitální odolnost pro většinu regulovaných subjektů finančního trhu. Jeho cílem je zvýšit výkonnost a stabilitu finančního systému a přispět k zajištění vysoké úrovně ochrany investorů a spotřebitelů v EU. Dohled nad dodržováním povinností stanovených tímto nařízením bude v českých podmínkách zajišťovat ČNB. Nařízení však zavádí i nový rámec dohledu, a to nad poskytovateli IKT služeb z řad třetích stran, které jsou pro subjekty finančního trhu kritickými poskytovateli IKT služeb. Vůči těmto poskytovatelům zakládá nařízení dohledové pravomoci evropských orgánů dohledu (EBA, EIOPA, ESMA).

Spolu s nařízením DORA byla uveřejněna i směrnice (EU) 2022/2556, kterou se mění vybrané sektorové směrnice, pokud jde o digitální provozní odolnost finančního sektoru. Cílem této změnové směrnice je sjednotit a sladit současné požadavky na řízení rizik v oblasti IKT pro finanční sektor s nařízením DORA.

Současně byly uveřejněny i směrnice (EU) 2022/2555 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii (NIS2) a směrnice (EU) 2022/2557 o odolnosti kritických subjektů (CER).⁹ Pokud jde o finanční subjekty, je nařízení DORA ve vztahu k oběma směrnicím považováno za odvětvový právní akt EU, přičemž ta ustanovení uvedených směrnic, která budou členskými státy uznána za rovnocenná ustanovením nařízení DORA, by se na finanční subjekty neměla uplatnit, aby se zabránilo zdvojování povinností a zbytečné zátěži subjektů.

Dvě prováděcí nařízení k žádosti o povolení působit jako úvěrová instituce

V prosinci 2022 bylo vydáno nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/2580, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující informace, jež mají být poskytnuty v žádosti o povolení působit jako úvěrová instituce, a upřesňující překážky, jež mohou bránit účinnému výkonu dozorčích funkcí příslušných orgánů. Spolu s ním bylo vydáno prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/2581, kterým se stanoví prováděcí technické normy pro uplatňování směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU, pokud jde o poskytování informací v žádostech o povolení působit jako úvěrová instituce. První nařízení stanovuje informace, které má obsahovat žádost o povolení k výkonu činnosti úvěrové instituce, druhé obsahuje šablony žádosti o povolení. Obě nařízení se použijí od 18. července 2023, a nahradí tak dosavadní úpravu ve vyhlášce č. 355/2020 Sb., o žádostech a některých informacích podle zákona o bankách a zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.

Vybrané směrnice a nařízení připravované v EU v roce 2022

Legislativní balíček v rámci projektu unie kapitálových trhů (CMU) z prosince 2022

Komise uveřejnila v prosinci 2022 další legislativní návrhy v rámci projektu unie kapitálových trhů, jejichž cílem je integrovat a podpořit kapitálové trhy v EU. Upravuje v nich oblasti clearingů, insolvence korporací a kotovaných emitentů. Návrhy týkající se clearingů reagují zejména na skutečnost, že podstatná část vypořádání derivátových obchodů prostřednictvím ústředních protistran probíhá v Londýně, tedy po brexitu mimo EU. Cílem navrhovaného souboru opatření je proto zvýšit atraktivitu clearingů realizovaného přímo v EU. Návrh směrnice dále harmonizuje některá pravidla pro insolvence, avšak tato úprava se mj. nepoužije na většinu finančních institucí ani na nepodnikající fyzické osoby. V oblasti kotovaných emitentů (tzv. listing act) je předložen návrh nové směrnice o akciích s více hlasy u emitentů, kteří usilují o přijetí k obchodování se svými akciemi na trhu pro růst malých a středních podniků, dílčích změn směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID II) a nařízení o trzích finančních nástrojů (MiFIR), zrušení směrnice o kotaci, novely nařízení o prospektu a novely nařízení o zneužívání trhu.

Revize evropského obezřetnostního rámce CRD/CRR („bankovní balíček 2021“)

V roce 2022 pokračovalo projednávání návrhů novel směrnice 2013/36/EU a nařízení (EU) 575/2013, které jsou označovány jako CRD VI a CRR III a které Komise vydala v říjnu 2021. Návrhy mají posílit finanční stabilitu a přitom zachovat plynulé financování ekonomiky v kontextu oživení po pandemické krizi. ČNB se ve spolupráci s MF aktivně zapojila do probíhajícího evropského legislativního procesu. Spolupráce se zintenzivnila v době českého předsednictví v Radě, během něhož ČNB pomáhala MF svým expertním názorem při zpracování podnětů členských států ke kompromisním návrhům. Projednávání v Radě bylo koncem roku 2022 úspěšně ukončeno dosažením tzv. obecného přístupu. Legislativní proces bude v roce 2023 dále pokračovat trialogy.

Revize evropského regulačního rámce Solventnost II a návrh rámce pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven

V roce 2022 pokračovalo projednávání návrhu kompromisního textu revidované směrnice, kterou se mění směrnice 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II), a zároveň návrhu směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven (IRRD). Jde o komplexní revizi regulačního režimu Solventnost II, která se týká všech jeho tří pilířů, tj. kvantitativních

⁹ Průřezové meziodvětvové akty tvořící horizontální unijní rámec, jehož cílem je posílit odolnost subjektů na vnitřním trhu, zejména těch, které poskytují základní služby v klíčových odvětvích. NIS2 stanovuje minimální harmonizovaná pravidla a specializovaná opatření podpory a dohledu v oblasti kybernetické bezpečnosti v EU, směrnice CER pak v oblasti zabezpečení kritických infrastruktur, pokud jde o hrozby, které nejsou kybernetické.

a kvalitativních požadavků, výkaznictví a zveřejňování informací. Rada se dohodla na obecném přístupu k revizi směrnice Solventnost II v červnu 2022.

Cílem návrhu rámce pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven je zajistit lepší přípravu dohlížených subjektů a příslušných orgánů dohledu na řešení případných selhání v pojišťovacím sektoru a zmírnění jejich následků. Návrh koncepčně vychází ze směrnice upravující rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků, přičemž se navrhuje úprava ozdravného plánování a plánování řešení krize, překážek ve způsobilosti k řešení krize, preventivních opatření a samotného řešení krize, včetně jeho podmínek, nástrojů a pravomocí. Obecného přístupu Rady bylo dosaženo v prosinci 2022.

Legislativní balíček revidující předcházení praní peněz a financování terorismu (AML/CFT)

Pokračovalo projednávání legislativního balíčku návrhu čtyř předpisů, jež upravují problematiku AML/CFT. Největšího pokroku bylo dosaženo u novely nařízení, která povede k rozšíření informačních povinností vztahujících se k převodům peněžních prostředků i na transakce s kryptoaktivy. Zde bylo mezi unijními zákonodárci dosaženo věcné shody na finálním znění nařízení. Nadále probíhaly diskuse o návrhu nové směrnice i nařízení upravujících pravidla pro boj proti praní peněz (AMLAR) a o návrhu na zřízení příslušného unijního orgánu dohledu v AML oblasti (AMLA).

Obsahem AMLAR je vymezení okruhu povinných osob, povinností u identifikace a kontroly klienta, požadavků na skutečného majitele i úprava ochrany a uchovávání dat. Návrh nové AML směrnice pak řeší náležitosti centrálních registrů účtů, skutečných majitelů a nemovitostí, otázku zjišťování a řízení rizik AML/CFT a úkoly finančních zpravodajských jednotek a orgánů dohledu, včetně spolupráce mezi nimi. V případě návrhu nové směrnice a nařízení byl v závěru roku 2022 přijat obecný přístup Rady pro vyjednávání s Evropským parlamentem. V případě návrhu nařízení o ustanovení AMLA k dohodě na úrovni Rady nedošlo a jednání budou pokračovat v roce 2023.

Návrh směrnice o spotřebitelských úvěrech

V prosinci 2022 bylo dosaženo předběžné politické dohody o nové směrnici o spotřebitelských úvěrech, která ruší a nahrazuje stávající směrnici 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru. Cílem nové směrnice je modernizovat a posílit na evropské úrovni ochranu spotřebitele a rovněž reagovat na digitalizaci ve finančních službách. Na základě předběžné politické dohody lze očekávat též nová pravidla posuzování úvěruschopnosti (věřitel nesmí poskytnout spotřebiteli úvěr, je-li výsledek posouzení úvěruschopnosti negativní), shovívavosti vůči spotřebitelům v prodlení a opatření proti nepřiměřeně vysokým cenám úvěrů.

Novela směrnice o smlouvách o finančních službách uzavíraných na dálku

Komise v květnu 2022 uveřejnila návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2011/83/EU v souvislosti se smlouvami o finančních službách uzavíranými na dálku a ruší směrnice 2002/65/ES. Úprava je aktualizována po 20 letech od jejího přijetí tak, aby reflektovala od té doby zavedenou evropskou legislativu i technologický pokrok. Směrnice má i nadále sloužit pouze jako pojistka pro případy, kdy zvláštní sektorové předpisy nepokrývají nově vznikající finanční produkty a inovativní způsoby jejich distribuce ke spotřebitelům. Mění se režim harmonizace z minimální na plnou. Podstatou úpravy zůstávají předsmmluvní informační povinnosti poskytovatele a právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy (nově se navrhuje např. speciální tlačítko pro odstoupení od smlouvy přístupné ve stejném elektronickém rozhraní, ve kterém byla smlouva uzavřena). Novinkou je institut náležitého vysvětlení, který je ale znám už z několika sektorových předpisů.

Návrh nařízení o trzích s kryptoaktivy

V roce 2022 bylo na politické úrovni ukončeno projednávání návrhu nařízení o trzích s kryptoaktivy (MiCA). Nařízení stanovuje pravidla pro poskytovatele služeb souvisejících s kryptoaktivy a pro vydavatele kryptoaktiv, týkající se mj. jejich právní formy, zveřejňování informací, systému řízení a správy či kapitálových požadavků.

Návrh nařízení o harmonizovaných pravidlech pro umělou inteligenci

V minulém roce pokračovalo projednávání návrhu nařízení, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci, AIA). AIA mj. stanovuje pravidla pro systémy využívající umělou inteligenci a kategorizuje je do několika skupin. Systémy AI, které představují vysoké riziko pro zdraví a bezpečnost nebo pro základní práva fyzických osob, mají být na evropském trhu povoleny pod podmínkou,

že budou splňovat určité závazné požadavky. Pro finanční trh je relevantní skutečnost, že do kategorie vysoce rizikových AI systémů návrh nařízení řadí automatizované systémy pro posuzování úvěruschopnosti fyzických osob a v průběhu vyjednávání do ní byly doplněny i AI systémy pojišťoven.

Novela SEPA nařízení a nařízení o přeshraničních platbách v Unii, pokud jde o okamžité úhrady v eurech

Komise uveřejnila v říjnu 2022 návrh nařízení, kterým se mění nařízení (EU) č. 260/2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech (SEPA nařízení) a nařízení (EU) 2021/1230, o přeshraničních platbách v Unii, pokud jde o okamžité úhrady v eurech. Podle návrhu mají banky poskytující úhrady v eurech povinně nabízet také okamžité úhrady v eurech. Návrh dále zavádí cenovou regulaci, podle které cena okamžitých plateb v eurech nesmí být vyšší než cena běžných plateb v eurech, zavádí požadavky na zvýšení důvěry (ověřování jména příjemce) a má za cíl odstranit překážky zpracování okamžitých plateb v eurech prostřednictvím zjednodušení sankčního screeningu. Poskytovatelé platebních služeb mimo eurozónu budou mít dle návrhu stanovenou delší lhůtu pro implementaci okamžitých plateb v eurech.

II.2 VYBRANÉ REGULATORNÍ ZMĚNY V ČR V ROCE 2022

ČNB se v roce 2022 podílela na změnách legislativy, která tvoří regulatorní rámec pro finanční trh v České republice, přičemž tyto úpravy vycházely primárně z implementace legislativy EU. ČNB v legislativní oblasti spolupracovala s MF a dalšími orgány státní správy na přípravě nových zákonů. Sama pak na základě zákonného zmocnění vydávala vyhlášky a dále pak výkladová a metodická stanoviska k aplikaci regulatorních požadavků na subjekty finančního trhu. V této kapitole jsou zmíněny nejvýznamnější změny legislativy v oblasti regulace finančního trhu schválené či připravované v uplynulém roce.

Významné legislativní změny v ČR v roce 2022

Zákon o panevropském osobním penzijním produktu

Dne 11. května 2022 nabyl účinnosti zákon o panevropském osobním penzijním produktu, jehož cílem je adaptace českého právního řádu na nařízení (EU) 2019/1238 o panevropském osobním penzijním produktu (PEPP). Zákon upravuje oblasti nezbytné pro fungování nařízení v praxi, zejména působnost ČNB a přestupky, dále využití některých diskrečních oprávnění a některá práva a povinnosti poskytovatelů, distributorů a účastníků panevropského osobního penzijního produktu. K tomuto zákonu ČNB také připravila prováděcí vyhlášku.

Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti finančního trhu

S účinností od 29. května 2022 byl schválen zákon č. 96/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti finančního trhu zejména v souvislosti s implementací předpisů EU týkajících se unie kapitálových trhů. Mezi nejvýznamnější změny, které zákon přináší, patří revize kapitálových požadavků na obchodníky s cennými papíry, harmonizace právní úpravy krytých dluhopisů, revize právní úpravy přeshraničního nabízení investičních fondů, adaptace právního řádu na předpisy EU v oblasti udržitelného financování a harmonizace přeshraničního poskytování služeb skupinového financování (tzv. crowdfunding).

Novela zákona o platebním styku

Dne 1. července 2022 nabyl účinnosti zákon, kterým se mění zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Zákon zejména reaguje na novelu evropského nařízení (EU) 2019/518 o přeshraničních platbách v Unii (CBPR2), přičemž stanovuje příslušné orgány dohledu¹⁰ a vymezuje přestupky za porušení povinností v něm uložených. Zákon rovněž odstraňuje některé nedostatky zjištěné v praxi, zejména upravuje transpozici směrnice o platebních službách na vnitřním trhu (PSD2) u odpovědnosti za neautorizované transakce bez silného ověření a lépe specifikuje podmínky pro přístup nebankovních poskytovatelů platebních služeb k bankovním účtům. Dále zákon zpřísňuje požadavky na udělení povolení k činnosti poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu.

¹⁰ ČNB pro subjekty finančního trhu včetně provozovatelů nebankovních bankomatů a Česká obchodní inspekce pro obchodníky.

Zákon o evidenci skutečných majitelů

S účinností od 1. října 2022 byl novelizován zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů. Novela vychází z požadavků Komise na úpravu definice skutečného majitele tak, aby bylo dosaženo většího souladu s předlohou ve směrnici (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu.

Novela zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a navazující nařízení vlády

Dne 1. prosince 2022 nabyla účinnosti novela zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, a nařízení vlády č. 364/2022 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou ve vztahu k záruce poskytované v rámci státní podpory hospodářství v reakci na agresi Ruska vůči Ukrajině. Novela zákona zejména rozšiřuje pravomoc EGAP poskytovat záruky za splacení úvěrů podnikatelských subjektů, nařízení vlády pak upřesňuje podmínky pro tyto záruky, které jsou mimořádným opatřením v rámci státní podpory hospodářství.

Novela zákona o ochraně spotřebitele a občanského zákoníku

Dne 7. prosince 2022 vstoupila v platnost novela zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Novela transponovala zejména směrnici (EU) 2019/2161, kterou se mění směrnice 93/13/EHS, 98/6/ES, 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů EU na ochranu spotřebitele. V zákoně o ochraně spotřebitele dochází k rozšíření dohledové působnosti ČNB. Ta bude u dohlížených osob vykonávat dohled nad dodržováním zákazu zneužívajících ujednání podle § 1814 odst. 1 občanského zákoníku ve spotřebitelských smlouvách, jejichž obsah neměl spotřebitel možnost ovlivnit, neboť byly sepsány předem (typicky formulářové smlouvy). Účinnost novely nastala 6. ledna 2023.

Významné legislativní předpisy ČR připravované v roce 2022**Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem kapitálového trhu**

V důsledku nedokončení legislativního procesu v minulém volebním období předložilo MF do mezirezortního připomínkového řízení mírně pozměněný návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem kapitálového trhu. Návrh zůstává stejný ve svých podstatných bodech, tedy zejména se navrhuje zavedení tzv. investičního penzijního účtu (v původním návrhu označovaného jako účet dlouhodobých investic), který má být další daňově podporovanou formou zabezpečení na stáří, a ve III. pilíři se navrhuje zavést tzv. alternativní účastnický penzijní fond, který bude alternativou ke stávajícím fondům s dynamickou strategií a který může investovat do fondů soukromého kapitálu, nemovitostí, start-upů apod. Oproti původnímu návrhu naopak není zařazena novela zákona o investičních společnostech a investičních fondech, která má být řešena v roce 2023 samostatně. Návrh dále novelizuje zákon o spotřebitelském úvěru v části týkající se předčasného splacení spotřebitelského úvěru na bydlení. Rovněž jsou navrhovány některé parametrické změny III. penzijního pilíře tak, aby byl atraktivnější, mj. se navrhuje změna výpočtu státního příspěvku. V neposlední řadě MF navrhuje několik nových změn v zákoně o dluhopisech.

Příprava zákona o trhu s nevýkonnými úvěry

MF zahájilo v roce 2022 práce na přípravě zákona, který má transponovat do českého právního řádu směrnici (EU) 2021/2167 o správcích úvěru a obchodnících s úvěry (směrnice NPL). Směrnice vytváří harmonizovaný rámec pro činnost obchodníků s úvěry i správců úvěru ve vztahu k úvěrům poskytnutým úvěrovými institucemi, které nejsou řádně spláceny.

II.3 VYBRANÉ VYHLÁŠKY, ÚŘEDNÍ A JINÁ SDĚLENÍ ČNB V OBLASTI DOHLEDU

Na svých internetových stránkách ČNB publikovala jí vydané vyhlášky, úřední sdělení a řadu výkladových stanovisek, dohledových benchmarků a dalších informací v oblasti dohledu. Výběr nejvýznamnějších regulačních dokumentů vydaných ČNB v roce 2022 je uveden níže¹¹.

(a) Vyhlášky

Vyhláška č. 1/2022 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku

Vyhláška byla vydána na základě zmocňovacích ustanovení v zákoně o platebním styku a v reakci na praktické zkušenosti s jeho aplikací, z níž vyplynula potřeba upřesnit některá ustanovení k žádostem o povolení k výkonu činnosti. Do vyhlášky byly též promítnuty obecné pokyny EBA k informacím předkládaným pro udělení povolení platební instituce a dalších subjektů. Vyhláška nabyla účinnosti dnem 1. července 2022.

Vyhláška č. 2/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 7/2018 Sb., o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu

Vyhláška je reakcí na potřebu upřesnit ustanovení k řídicímu a kontrolnímu systému, zejména při řízení bezpečnostních a provozních rizik se zvláštním zaměřením na IKT rizika, jež vyplynula z aplikační praxe. Vyhláška je účinná od 1. července 2022.

Vyhláška č. 184/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 244/2013 Sb., o bližší úpravě některých pravidel zákona o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění vyhlášky č. 52/2016 Sb.

Novelou se provádí transpozice směrnice (EU) 2021/1270, pokud jde o rizika týkající se udržitelnosti a faktory udržitelnosti, které je třeba zohlednit v případě subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (tzv. UCITS fondy), doplňují se požadavky na výroční zprávu v návaznosti na nařízení SFDR a novelizují se některá další ustanovení vyhlášky na základě praktických zkušeností s její aplikací a z důvodu sladění s dalšími předpisy. Vyhláška je účinná od 1. srpna 2022.

Vyhláška č. 185/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 246/2013 Sb., o statutu fondu kolektivního investování

Novelou se doplňují náležitosti statutu fondu kolektivního investování v souvislosti s unijními předpisy v oblasti udržitelného financování a provádějí některé další změny, které jsou reakcí na aplikační praxi. Vyhláška je účinná od 1. července 2022.

Vyhláška č. 227/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 308/2017 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb

Vyhláška reaguje na změnu zákona v souvislosti s transpozicí směrnice Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/593, kterou se doplňuje směrnice 2014/65/EU, pokud jde o ochranu finančních nástrojů a peněžních prostředků patřících zákazníkům, povinnosti při řízení produktů a pravidla vztahující se na poskytování nebo přijímání poplatků, provizí nebo jiných peněžních či nepeněžních výhod. Vyhláškou se do povinností při řízení produktů začleňují faktory udržitelnosti. Tato vyhláška nabyla účinnosti 22. listopadu 2022.

Vyhláška č. 230/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 346/2013 Sb., o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

V reakci na novelu zákona o ČNB, která ukládá poskytovatelům spotřebitelských úvěrů zajištěných obytnou nemovitostí dodržovat limity úvěrových ukazatelů (LTV, DSTI, DTI) u těchto úvěrů v případě, že jsou ČNB aktivovány, se vyhláškou stanovují způsob a pravidla výpočtu úvěrových ukazatelů. Vyhláška je účinná od 1. ledna 2023.

Vyhláška č. 252/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 2/2019 Sb., o evidenci krytých bloků

Vyhláška reaguje na zákon č. 96/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s implementací právních předpisů EU týkajících se unie kapitálových trhů, konkrétně na novelu zákona o dluhopisech.

¹¹ Přehled všech vydaných vyhlášek ČNB a vybraných výkladových a obdobných dokumentů je uveden v části B, kapitole IX. Regulační aktivity ČNB v roce 2022. Všechny dokumenty jsou dostupné na internetových stránkách ČNB.

Ve vyhlášce je nově především zohledněno zavedení tzv. likviditní rezervy krycího portfolia v § 28aa zákona o dluhopisech, jež řeší rizika nedostatku likvidity. Vyhláška nabyla účinnosti 1. ledna 2023.

(b) Významná výkladová stanoviska k regulaci finančního trhu

K povinnostem v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v sektoru investičních fondů

Dne 4. ledna 2022 zveřejnila ČNB stanovisko k povinnostem v oblasti boje proti praní peněz pro investiční fondy a společnosti. Stanovisko uvádí, že aktuálně investiční společnost jako taková povinnou osobou není, ale může jí být při výkonu konkrétní činnosti. To platí i pro nesamosprávné investiční fondy s právní osobností. Dále je vysvětleno, že u investičního fondu plní povinnosti v dotčené oblasti primárně administrátor, nikoli obhospodařovatel. Současně jsou vymezeny situace, kdy povinnou osobou může být i obhospodařovatel, a uvádí se, jaký je v takovém případě rozsah jeho povinností.

K neoprávněnému přijímání vkladů od veřejnosti (tzv. černé bankovnictví)

Dne 16. června 2022 zveřejnila ČNB stanovisko, ve kterém shrnuje svůj přístup k posuzování neoprávněného přijímání vkladů podle zákona o bankách, zejména k vymezení vkladu a znakům tzv. černé banky. Detailně se stanovisko věnuje kromě klasického přijímání vkladů, tedy svěřených peněžních prostředků, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu, také přijímání vkladů ve formě soustavného vydávání dluhopisů a jiných srovnatelných cenných papírů, pokud je naplněna jedna z podmínek § 2 odst. 2 zákona o bankách. V závěru stanovisko v kontextu černého bankovnictví pojednává o souběhu činností ve skupině.

K pokoutným fondům kolektivního investování

Dne 30. června 2022 zveřejnila ČNB stanovisko, ve kterém shrnuje postupy, kterými se řídí při posuzování různých obchodních modelů, v rámci kterých dochází či může docházet k podnikatelské činnosti spočívající ve shromažďování peněžních prostředků či penězi ocenitelných věcí od veřejnosti a které mohou naplnit znaky pokoutného fondu kolektivního investování ve smyslu § 98 ZISIF.

K záznamům z osobních jednání podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu

Dne 11. srpna 2022 zveřejnila ČNB stanovisko, ve kterém shrnuje, jak a v jakém rozsahu má obchodník s cennými papíry pořizovat záznam z osobního jednání se zákazníkem, aby záznam náležitě vypovídal o naplňování souvisejících povinností a zaznamenal všechny podstatné informace týkající se osobních rozhovorů se zákazníky. Stanovisko se rovněž zabývá předpoklady pro zajištění věrohodnosti takového záznamu, možností odkazu na jiné záznamy a dokumenty, respektive možností záznam z osobního jednání použít i pro splnění jiných povinností, a dále úpravou záznamu z osobního jednání ve vnitřním předpisu.

K záznamům telefonických hovorů a elektronické komunikace při poskytování investičních služeb

Dne 16. prosince 2022 zveřejnila ČNB svůj přístup k povinnému nahrávání, které se týká všech hovorů na všech zařízeních pro účely komunikace se zákazníkem, která obchodník s cennými papíry poskytl pracovníkovi, který je oprávněn zákazníkům poskytovat investiční služby, nebo jejichž použití umožnil nebo schválil. Za schválení lze považovat i uvedení telefonní linky pracovníka na vizitce, internetových stránkách, ve smluvní dokumentaci či marketingové komunikaci, pokud z ní plyne, že patří k obchodní síti obchodníka s cennými papíry a slouží pro komunikaci pracovníka se zákazníkem.

(c) Významná dohledová sdělení

K povinnostem distributorů pojištění v oblasti dohledu nad produktem a jeho řízením

Dne 13. září 2022 ČNB zveřejnila na svých internetových stránkách dohledové sdělení č. 1/2022, jehož účelem bylo vymezit základní dohledové očekávání ČNB při plnění povinností v oblasti dohledu nad produktem a jeho řízením distributory pojištění. ČNB je vydala na základě svých zjištění týkajících se opakujících se nedostatků v nastavení systému produktového řízení distributorů pojistných produktů, kteří nejsou tvůrci těchto produktů.

(d) Významné dohledové benchmarky

K požadavkům na vybrané postupy pro provádění mezinárodních sankcí

ČNB vydala dne 22. července 2022 v reakci na mezinárodní sankce vůči Rusku a Bělorusku aktualizaci dohledového benchmarku č. 2/2018 k provádění mezinárodních sankcí. Dále došlo k upřesnění relevantních povinností v oblastech, kde ČNB shledává častá pochybení v rámci kontrol na místě, a k aktualizaci některých očekávání v návaznosti na změny relevantních právních předpisů.

III. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM

Dohled vykonávaný ČNB vychází z vpředhledícího systému vyhodnocování rizikového profilu a míry systémové významnosti dohlížených institucí.¹² Tímto způsobem ČNB podchycuje systémová rizika jednání účastníků finančního trhu, identifikuje významná rizika činnosti dohlížených subjektů a kvantifikuje jejich dopad. V návaznosti na výstupy uvedeného systému ČNB nastavuje intenzitu svého dohledu v jednotlivých oblastech finančního trhu i vůči konkrétním institucím. Při výkonu dohledu ČNB posuzuje dodržování povinností uložených právními předpisy v oblasti obezřetnosti, odborné péče a AML/CFT, a to při zohlednění vzájemné provázanosti všech zmíněných okruhů.¹³

Dohled ČNB zahrnuje všechny fáze životního cyklu dohlížených subjektů. Ve schvalovacím (též povolovacím, licenčním nebo registračním) řízení, které představuje první fázi, ČNB posuzuje, zda zájemce o vstup na finanční trh splňuje kritéria stanovená příslušnými sektorovými předpisy. V případě kladného výsledku subjekt obdrží povolení k činnosti, licenci nebo registraci, případně jiný druh souhlasu. Licenční a schvalovací činnost ČNB zajišťuje, že na finanční trh vstoupí jen ty subjekty, které splňují předpoklady pro poskytování finančních služeb způsobem neohrožujícím stabilitu finančního trhu a současně způsobem vyhovujícím legitimním potřebám jejich uživatelů.

Ve druhé fázi životního cyklu subjektů na finančním trhu ČNB dohlíží na řádný výkon jejich podnikatelské činnosti. ČNB vykonává dozor nad finančním trhem prostřednictvím dohledu na dálku a kontrol na místě, přičemž formu výkonu dohledu volí vždy s ohledem na její efektivnost v daném konkrétním případě. Činnost dohledu je systematicky plánována a vykonávána v souladu s interními postupy zabezpečujícími její konzistentnost. ČNB při své dohledové činnosti vychází ze široké informační základny, která zahrnuje veřejně dostupné i důvěrné informace. Obdržené informace jsou předmětem pravidelného i mimořádného (tematického) vyhodnocování, které vychází z analytických nástrojů vyvinutých ČNB. Speciálním nástrojem dohledu jsou pravidelné zátěžové testy bank a pojišťoven nebo systém monitoringu transakcí na finančním trhu. Relevantní zjištění dohledu jsou následně předmětem komunikace s dohlíženými subjekty, jejíž konkrétní forma závisí na obsahu zjištění.

V případě zjištění nedostatků v činnosti dohlížených subjektů ČNB podle jejich závažnosti a četnosti přistupuje buď k uložení pokut, nebo opatření, mezi něž patří jednak tzv. opatření k nápravě a jednak odejmutí povolení k činnosti či zrušení registrace, které již náleží mezi dohledové nástroje v rámci třetí, závěrečné fáze životního cyklu finančních institucí. Případné přijetí nápravných opatření následně ČNB v přiměřené době ověřuje. Ve své sankční činnosti ČNB postupuje v jednotlivých sektorech nejen podle příslušného sektorového zákona, nýbrž i podle dalších právních předpisů upravujících činnost konkrétních dohlížených subjektů. Pokud jde o jmenování konkrétních subjektů dotčených rozhodnutími ČNB, má podle některých zákonů ČNB povinnost uveřejňovat svá pravomocná rozhodnutí, zatímco dle jiných jejich zveřejnění naopak není možné. Tím je ovlivněna míra konkretizace sankčních rozhodnutí v následujícím textu. V odůvodněných případech mohou být vedená sankční správní řízení také zastavena, např. při vyhodnocení daného porušení jako nemateriálního či z procesních důvodů. Níže uvedená rozhodnutí o udělených pokutách nabyla právní moci v roce 2022.

III.1 DOHLED NAD ÚVĚROVÝMI INSTITUCEMI

ČNB ke konci roku 2022 vykonávala dohled nad 21 tuzemskými bankami (včetně pěti stavebních spořitelen). V průběhu uplynulého roku zanikla Equa bank a.s. a Sberbank CZ, a.s., byla odňata licence. ČNB rovněž dohlížela na šest družstevních záložen. V roce 2022 zanikla Družstevní záložna Kredit, v likvidaci. V omezeném rozsahu též dohlížela na 21 poboček bank ze zemí EU, resp. EHP, tj. o jednu pobočku více než v předchozím roce. Činnost v ČR ukončila pobočka MUFG Bank (Europe) N.V. Prague Branch a zahájily pobočky AS Inbank, odštěpný závod, a FCM BANK Praha, odštěpný závod. V ČR nadále působily dvě pobočky bank ze třetí země, konkrétně z Čínské lidové republiky.

¹² Seznamy všech regulovaných a registrovaných dohlížených subjektů ČNB uveřejňuje na svých webových stránkách (www.cnb.cz > Dohled a regulace > Seznamy a evidence).

¹³ Další relevantní informace ve vztahu k výkonu dohledu jsou prezentovány na webových stránkách ČNB (www.cnb.cz > Dohled a regulace).

V roce 2022 ČNB rozhodla o 37 žádostech o souhlas s nabytím kvalifikované účasti na bance v 11 společných řízeních, přičemž řada těchto rozhodnutí se týkala nezavršeného projektu akvizice MONETA Money Bank a.s. skupinou PPF. Mezi nejvýznamnější z těchto rozhodnutí patřilo schválení nabytí kvalifikované účasti Banky CREDITAS a.s. na Expobank CZ a.s. Po odnětí bankovní licence udělila ČNB souhlas k převodu obchodního závodu Sberbank CZ, a.s. v likvidaci, na Českou spořitelnu a.s.

Situace v sektoru úvěrových institucí byla v roce 2022 ovlivňována především riziky a nejistotami souvisejícími s dopady války na Ukrajině, zejména pak s jejími nepřímými dopady v podobě zvýšení cen či omezení dodávek energetických i jiných komodit a přetrvávajících omezení v dodavatelských řetězcích. Při výkonu dohledu na dálku i na místě nad úvěrovými institucemi se ČNB soustředila mj. na vývoj kvality úvěrových portfolií a udržování dostatečnosti kapitálu a opravných položek ke krytí případných ztrát. Dále se zaměřovala také na adekvátnost řízení úrokového rizika v prostředí zvýšených úrokových sazeb, řízení IKT rizik v souvislosti s narůstajícími počty kybernetických útoků či řízení AML rizik, včetně schopnosti zajistit požadavky vyplývající z mezinárodních sankčních opatření (bližší viz také box 2).

Uvedená rizika byla rovněž v uplynulém roce akcentována v rámci **procesu přezkumu a vyhodnocení (SREP)**. V kontextu hodnocení kreditního rizika byla větší pozornost věnována např. možnému zhoršení kvality úvěrového portfolia z důvodu zvýšených úrokových sazeb u klientských úvěrů či z titulu nárůstu inflace (zejména dopadu zvýšených cen energií). Úrokový diferenciál mezi CZK a EUR zvýšil zájem podnikových klientů o čerpání úvěrů v eurech, což se projevilo nárůstem objemu i podílu cizoměnových úvěrů v tomto segmentu. V souvislosti s řízením úvěrového rizika spjatým s cizoměnovými úvěry proto ČNB adresovala v loňském roce úvěrovým institucím a ČBA dopis, ve kterém uvedla svá očekávání v této oblasti jak z pohledu dodržení obezřetnostních pravidel, tak odborné péče a řádného informování klientů o souvisejících rizicích. Současně provedla plošné dohledové šetření, jehož cílem bylo posoudit praxi jednotlivých bank při poskytování cizoměnových úvěrů (k otázce poskytování cizoměnových úvěrů viz box 1) a identifikovat případné neobežřetné postupy. ČNB opětovně rovněž sdělila úvěrovým institucím, příslušným asociacím a Komoře auditorů ČR svá očekávání týkající se určování výše opravných položek a rezerv k úvěrovým expozicím v prostředí významných nejistot ohledně dalšího ekonomického vývoje. V rámci hodnocení úrokového rizika byla také zohledňována potenciálně nižší spolehlivost depozitních modelů bank s ohledem na měnící se chování klientů v prostředí zvýšených úrokových sazeb, ve kterém dochází k přesunům depozit z běžných účtů na termínované vklady a spořicí účty, včetně jejich přesunů do bank nabízejících vyšší úročení.

BOX 1: Dohled nad poskytováním cizoměnových úvěrů domácnostem a nefinančním podnikům bankami

Ke konci roku 2022 dosáhly cizoměnové úvěry domácnostem a nefinančním podnikům, poskytnuté tuzemskými bankami, stavové hodnoty 640 mld. Kč, z toho 635,3 mld. Kč připadalo na nefinanční podniky a 4,5 mld. Kč na domácnosti (viz graf 2 níže).¹⁴ V meziročním srovnání tak došlo k nárůstu celkového stavu cizoměnových úvěrů o 30,5 %. V objemu úvěrů celkově poskytnutých nefinančním podnikům přitom cizoměnové úvěry tvořily 50% podíl, zatímco v segmentu domácností se jednalo o podíl 0,2 % (viz graf 1 níže).

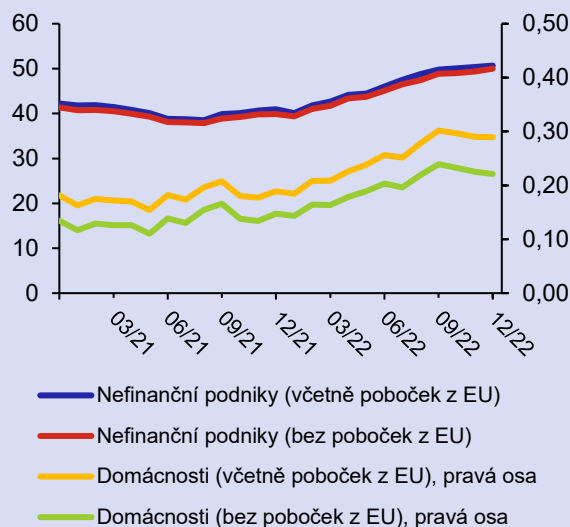
Vzhledem k růstu objemu cizoměnových úvěrů v roce 2022 ČNB kladla zvýšený důraz na kvalitu řízení rizik souvisejících s poskytováním úvěrů v cizích měnách ze strany úvěrových institucí a k tomuto cíli využívala různé dohledové nástroje. V rámci výkonu dohledu na dálku ČNB průběžně analyzovala vývoj úvěrů v cizích měnách na portfoliové i individuální úrovni a záměry bank v uvedené oblasti byly také předmětem pravidelných jednání ČNB s bankami. ČNB se zaměřovala především na riziko spojené s poskytováním nezajištěných cizoměnových úvěrů, přičemž zdůrazňovala velmi vysoké riziko zejména v případě, že by banka plánovala přistoupit k významnějšímu poskytování cizoměnových úvěrů retailovým klientům. Oblast řízení rizik souvisejících s poskytováním úvěrů v cizích měnách byla i jednou z důležitých oblastí kontrol na místě. Pozornost byla věnována nejen řízení úvěrových rizik, jež jsou spojena s poskytováním cizoměnových úvěrů, ale například také postupům stanovení souvisejících kapitálových potřeb, strategickému řízení či posouzení řízení likviditních pozic v zahraničních měnách.

¹⁴ Datovým podkladem pro výpočty v tomto boxu jsou měsíční výkazy o úvěrech a pohledávkách za klienty bank a poboček zahraničních bank, včetně nerezidentů. Data jsou očištěná o úvěry živnostníkům a společenstvím vlastníků jednotek.

Graf 1 (BOX)

Podíl úvěrů poskytnutých v cizí měně

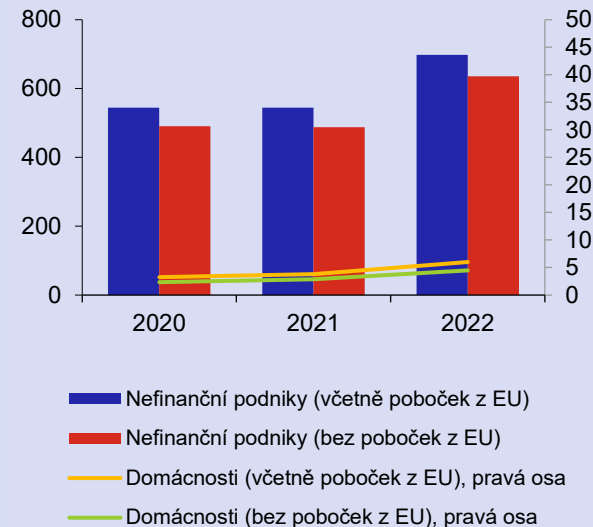
(v %, z objemu úvěrů danému sektoru)

Graf 2 (BOX)

Kumulovaný objem cizoměnových úvěrů

(v mld. Kč, stav ke konci roku)

V květnu 2022 byly dohlížené úvěrové instituce podrobně informovány o očekáváních ČNB týkajících se kvality systému řízení rizik a kapitálu v případě, že úvěrová instituce poskytuje či se rozhodne poskytovat úvěry v cizích měnách. **V návaznosti na tuto výzvu a obdržené informace zahájila ČNB v říjnu plošné dohledové šetření**, jež zahrnovalo všechny úvěrové instituce, nad nimiž vykonává obezřetnostní dohled a které poskytují cizoměnové úvěry. ČNB požadovala doložení dokumentů, které se vztahovaly k procesu poskytování cizoměnových úvěrů a řízení souvisejících rizik, včetně kvantitativních údajů k portfoliu cizoměnových úvěrů. Předmětem dohledového šetření bylo posouzení nastavených postupů a pravidel v rámci celého procesu poskytování cizoměnových úvěrů. Pozornost se zaměřila na nastavené postupy vyhodnocování úvěruschopnosti klientů, kteří žádali o úvěr v cizí měně, včetně dostatečnosti přirozeného či smluvního měnového zajištění a vyhodnocování rizika změny měnového kurzu na schopnost klienta splácet úvěr. ČNB dále mj. posuzovala, zda strategické dokumenty instituce v dostatečné míře zachycují přístup v této oblasti a zda postupy monitoringu, včetně portfoliového monitoringu, jsou adekvátní. V rámci dohledového šetření se ČNB věnovala také nastaveným postupům v řadě dalších souvisejících oblastí, jako jsou např. zátěžové testování, kapitálové plánování či řízení rizika likvidity. Rovněž vyhodnocovala, jak jsou rizika spojená s cizoměnovými úvěry zohledněna v postupech upravujících činnost interního auditu. Během kontrol na místě byly následně ověřovány informace získané v plošném šetření a praxe jednotlivých institucí.

Po vyhodnocení obdržených informací a identifikaci případných nedostatků v postupech úvěrových institucí v oblasti poskytování cizoměnových úvěrů ČNB následně poskytuje zpětnou vazbu institucím a vyhodnotí potřebu dalších dohledových kroků. **Oblast poskytování cizoměnových úvěrů zůstává jednou z priorit dohledové činnosti ČNB i v roce 2023.**

Pro bezpečné a hladké fungování finančního trhu je nezbytné zvyšování **kybernetické odolnosti úvěrových institucí** a jejich schopnost zajistit kontinuitu důležitých služeb v mimořádných situacích. Dopady kybernetických hrozeb nejsou omezeny jen na úvěrové instituce, a proto byla zvýšená pozornost věnována posuzování řízení rizika spojeného s outsourcingem a využíváním IKT služeb třetích stran. Kontrolní činnost ČNB na místě se zaměřila na ověření funkčnosti všech tří linií obrany v oblasti informační bezpečnosti kontrolovaných institucí.

Zaměření dohledu ČNB **v oblasti AML/CFT** bylo významně ovlivněno prováděním evropských sankcí vůči Rusku a Bělorusku. Dále ČNB poprvé vyhodnocovala výsledky ověření postupů vybraných úvěrových institucí v oblasti AML/CFT ze strany externího auditora. V návaznosti na tyto zprávy byla bilaterálně diskutována navazující nápravná opatření a probíhala komunikace s vybranými asociacemi, Komorou auditorů ČR a Radou pro veřejný dohled nad auditem za účelem dalšího zdokonalení a maximalizace přínosů plynoucího z využívání těchto auditů. Zařazením povinnosti ověření řídicího a kontrolního systému v oblasti AML/CFT ze strany externího auditora do portfolia nástrojů dohledu v předmětné oblasti ČNB směřuje k dalšímu posílení kvality řídicího a kontrolního systému dohlížených institucí s důrazem na preventivní roli uplatňovaných

opatření. ČNB se celkově soustředila na další rozvoj rizikově orientovaného přístupu, a to jak při rozvrhování kontrolních akcí, tak při určování jejich konkrétního zaměření. Dále rozvíjela nástroje pro analýzu dat, což vedlo k přesnějšímu hodnocení rizik jednotlivých institucí a umožnilo efektivnější využívání a směřování dohledových postupů. V rámci kontrol na místě byla hodnocena účinnost a efektivnost systému preventivních opatření uplatňovaných úvěrovými institucemi jak v jejich celku, tak i v oblastech, které byly vyhodnoceny jako rizikově senzitivní (především transakční monitoring a provádění mezinárodních sankcí). ČNB v roce 2022 pokračovala v úzké spolupráci s Finančním analytickým úřadem (FAÚ), včetně vzájemné výměny dohledových informací a spolupráce při přípravě výkladových stanovisek, metodických pokynů FAÚ a dohledových benchmarků ČNB.

BOX 2: Implementace mezinárodních sankcí vyplývajících z aktuální geopolitické situace

Jednou z reakcí mezinárodního společenství na ruskou invazi na Ukrajinu bylo uvalení bezprecedentního množství sankcí, zejména ze strany EU a zemí G7, na Rusko a Bělorusko a vybrané fyzické a právnické osoby z těchto zemí. V roce 2022 bylo v EU přijato celkem devět balíčků sankčních opatření, které cílí na široké spektrum oblastí ekonomiky, včetně poskytování služeb na finančním trhu, využívání finanční infrastruktury nebo zmrazení aktiv vybraných subjektů. Pro finanční instituce je však z praktického hlediska samotné vyhlášení sankčních opatření pouhým začátkem poměrně složitého procesu spojeného s jejich implementací a dodržováním. Obzvláště zde platí, že je nezbytné věnovat pozornost řadě detailů, aby se předešlo případnému selhání na straně povinných subjektů.

Je zřejmé, že nutnou podmínkou je, aby každá finanční instituce měla zaveden odpovídající řídicí a kontrolní systém, který bude způsobilý reagovat včas, efektivně a flexibilně na rychle se měnící požadavky sankčních opatření. V praxi to vyžaduje sladit celou řadu aspektů, jakými jsou zejména včasná implementace požadavků sankčních opatření do IT prostředí dané instituce, jejich řádné promítnutí do všech relevantních typů situací – včetně např. založení účtu klienta či vstupu do obchodního vztahu s příslušným klientem a jeho průběžné kontroly – stejně tak jako on-line kontrola při provádění platebního styku. U zahraničních transakcí je pak zcela zásadní provedení kontroly před uskutečněním samotné transakce.

Permanentním úkolem pracovníků finančních institucí je také průběžné zlepšování účinnosti detekčních pravidel. Zde hrají klíčovou úlohu různé systémy tzv. fuzzy logiky¹⁵ či nastavení procentuální chyby, tj. míry tolerance chyby v přepisu názvu nebo jména sankcionované osoby, oproti kterému se provádí kontrola. Klíčovou komponentu představuje i průběžná kontrola jednotlivých informačních systémů, které poskytují pro tyto procesy kritickou podporu.

Svou roli hraje i vzájemná kontrola mezi jednotlivými finančními institucemi, a to jak na úrovni ČR, tak na té evropské či globální. Pokud selže některý z článků v řetězci kontrol, je zde vždy další finanční instituce, která by měla zabránit řetězení této chyby tím, že nebude výlučně spoléhat na kvalitu opatření protistrany. Také ČNB se při výkonu dohledu v oblasti AML/CFT setkala s tím, že instituce neměly zavedeny či neuplatňovaly odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace k provádění finančních sankcí. Tím se vystavily řadě operačních rizik.

Dopady případné materializace rizika porušení sankcí přitom nespočívají jen v tom, že finanční instituce umožní zprostředkování finančních operací sankcionovaným osobám, ale zároveň zpravidla dochází k ohrožení její reputace. To může mít za následek například ztrátu korespondenčních bankovních vztahů, případně omezení ochoty poskytovatelů služeb (např. v oblasti informačních systémů, obchodů s deriváty apod.) setrvat v obchodním vztahu s dotčenou finanční institucí, a v konečném důsledku tak poškození jejího provozu nebo stability. V krajním případě pak může finanční instituce čelit trestněprávní odpovědnosti.

Řádná implementace sankčních opatření tuzemskými dohlíženými subjekty představuje i velmi praktickou otázku, neboť ČR byla z historického i teritoriálního hlediska exponována vůči působení osob ze zemí bývalého Sovětského svazu, mj. i jako tzv. tranzitní země. ČNB je vedle FAÚ jednou z klíčových institucí v oblasti kontroly implementace mezinárodních sankcí u jí dohlížených institucí. Proto věnuje kontrole plnění zmíněných sankcí značnou pozornost, stejně jako prevenci legalizace výnosů z trestné činnosti. Zároveň si ČNB uvědomuje stěžejní roli, již v daném ohledu sehrávají finanční instituce samotné, a proto podporuje jejich úsilí, vzájemnou spolupráci a výměnu informací. Za tímto účelem mj. transparentně komunikuje svá očekávání ve vztahu k postupům a opatřením, kterými instituce zajistí provádění mezinárodních sankcí (viz např. dohledový benchmark č. 2/2018 k požadavkům na vybrané postupy pro provádění mezinárodních sankcí). Ve svých vnitřních předpisech by instituce měly mít podrobně, jasně a srozumitelně popsáno, jakým způsobem budou při uplatňování sankcí postupovat. Pouze náležitým fungováním všech výše uvedených opatření lze zajistit řádné dodržování sankčních opatření, dobrou reputaci a odolnost finančního systému na úrovni ČR.

¹⁵ Podobor matematické logiky odvozený od teorie fuzzy množin, který představuje univerzální nástroj pro práci s nepřesnými, víceznačnými a vágními informacemi.

Při výkonu **dohledu odborné péče a ochrany spotřebitele u úvěrových institucí** se ČNB v roce 2022 komplexně věnovala tématům plnění informačních povinností vůči klientům, plnění povinností spojených s vedením platebních účtů, produktovému řízení a řízení rizik v relevantních oblastech včetně souvisejícího nastavení odpovídajících postupů ve vnitřních předpisech. Nedílnou součástí výkonu dohledu na dálku nad úvěrovými institucemi byl též dohled nad dodržováním povinností bank vyplývajících z národní i evropské legislativy při poskytování služeb depozitáře investičních a penzijních fondů, jež představuje významný prvek ochrany investora na kapitálovém trhu. Vedle řešení selhání Sberbank CZ, a.s., a incidentního prověřování vybraných případů podání veřejnosti provedla ČNB i řadu tematických šetření, v rámci nichž systematicky prověřovala zejména (i) bankovní identitu, (ii) základní platební účet, (iii) zasílání informačních zpráv o poplatcích za konverzi měny u karetních transakcí, (iv) opatření proti podvodům při platebním styku, (v) chráněný platební účet při výkonu rozhodnutí, (vi) zakládání a vedení účtů pro opatrovance, (vii) vyřizování reklamací a stížností, (viii) řízení a propagaci produktů, (ix) informování zákazníků o nákladech a poplatcích spojených s investicemi a (x) opatření přijatá bankami k ochraně investičních nástrojů v majetku zákazníků. V rámci ochrany integrity finančního trhu ČNB prověřovala oznámení bank a dalších účastníků trhu o obchodech a pokynech, které vyvolávaly podezření na zneužívání trhu.

Za rok 2022 ČNB přijala celkem 1 759 podání veřejnosti směřujících na činnost úvěrových institucí, z nichž 1 371 se týkalo poskytování platebních, investičních nebo vkladových služeb a směnárenské činnosti (z toho 369 souviselo se selháním Sberbank CZ, a.s.) a 388 podání směřovalo na poskytování spotřebitelského úvěru. Pro dohledovou činnost jsou podání veřejnosti velice přínosným zdrojem informací, jelikož poskytují zpětnou vazbu o praxi na finančním trhu a jednání jednotlivých institucí vůči zákazníkům. Z věcného hlediska se většina podání týkala především platebních účtů a služeb s nimi spojených, předkládání identifikačních dokladů nebo prokázání původu peněžních prostředků a také vyřizování stížností a reklamací klientů včetně související komunikace. V rámci investičních služeb se podání kromě Sberbank CZ, a.s., týkala různých forem nepřiměřených mimosmluvních překážek pro uplatnění práva spotřebitele a poskytování zavádějících nebo neúplných informací.

BOX 3: Boj proti podvodům v oblasti platebních služeb

Vysoký stupeň digitalizace finančních služeb přinesl v roce 2022 zesílené riziko podvodů v on-line prostředí, zejména v souvislosti s poskytováním platebních služeb, což je spojeno s dlouhodobým růstem kybernetické kriminality jako takové. Za rok 2022 představovala kriminalita páchaná v kyberprostoru více než 10 % celkové registrované kriminality. Z toho významnou část tvořila právě kriminalita v oblasti finančních služeb, resp. on-line bankovníctví, u níž se počet útoků v posledních letech zvýšil několikanásobně. Důmyslnost podvodů se přitom stále zvyšuje. Této problematice proto ČNB věnovala a nadále bude věnovat zvýšenou pozornost.

Cílovou skupinou útoků byla široká veřejnost, včetně zranitelných skupin spotřebitelů. Útoky probíhaly ve formě vishingu (podvodných telefonátů) či phishingu (zasílání podvodných odkazů většinou prostřednictvím chatovacích aplikací, textových zpráv či e-mailů), přičemž útočníci manipulativními technikami nejčastěji přiměli oběti ke sdělení osobních bezpečnostních prvků (a to přímo či prostřednictvím podvodných aplikací) či k umožnění připojení podvodného zařízení k účtu, a to s cílem odčerpat podvodnou transakcí peněžní prostředky klientů z jejich účtů. Osobní bezpečnostní prvky podvodníci v některých případech zneužili i pro přístup k dalším finančním službám (např. k podvodnému čerpání úvěrů). Jedním ze zdrojů informací o podvodech na finančním trhu relevantních pro dohledovou činnost ČNB přitom byla podání veřejnosti, přičemž kromě podvodných plateb či podvodného čerpání úvěrů podání taktéž upozorňovala na podvody v souvislosti s kryptoaktivy či manipulaci k vložení hotovosti do kryptobankomatů.

K podvodným jednáním dochází nejčastěji v důsledku součinnosti podvedených klientů, typicky sdělením přístupových údajů k jejich účtům, tedy předáním těch nejcitlivějších a nejdůvěrnějších informací, kterými klienti disponují pro provádění platebních transakcí. Proto je klíčové, aby finanční instituce důsledně a pravidelně informovaly své klienty o aktuálních hrozbách v souvislosti s poskytováním finančních služeb a o opatřeních, která sami klienti mají přijmout za účelem ochrany svých peněžních prostředků a následné prevence škod v případě, že se stanou obětí podvodu. Je třeba připomenout, že ČNB není oprávněna rozhodovat soukromoprávní spory mezi klienty a finančními institucemi. Pokud tedy dojde k podvodu a klientovi finanční instituce v souvislosti s podvodem vznikne škoda, je orgánem příslušným pro řešení sporů v těchto případech finanční arbitr či soud, na něž je třeba se obracet.

I z tohoto důvodu je pro zajištění ochrany peněžních prostředků vkladatelů a bezpečného provádění platebního styku velmi důležitá prevence na straně finančních institucí. ČNB proto při výkonu dohledu nad finančním trhem, a zejména

nad činností úvěrových institucí, klade dlouhodobě důraz na řádné nastavení jejich řídicího a kontrolního systému, včetně zavádění účinných mechanismů, kterými samy tyto instituce mohou podvodná jednání v oblasti finančních služeb eliminovat. Banky a další finanční instituce robustnost a odolnost svých systémů a postupů neustále posilují, a to implementací preventivních nástrojů, které jim umožní podvodná jednání monitorovat a předcházet jim. ČNB považuje za důležitý rovněž postup finančních institucí směřující k eliminaci škod v případě, že již k podvodnému jednání došlo – vedle nutnosti umožnit klientům kdykoli blokovat platební prostředky je stěžejní rovněž jejich spolupráce a poskytování součinnosti orgánům činným v trestním řízení tak, aby mohlo dojít k následnému zajištění podvodně získaných peněžních prostředků.

Vedle prevence na straně finančních institucí je stejně důležitá také prevence u klientů formou jejich edukace. V rámci posilování finanční a ekonomické gramotnosti veřejnosti ČNB využívá též vlastních komunikačních nástrojů k informování o aktuálních hrozbách podvodů a prevenci před nimi, a to mj. prostřednictvím svých webových stránek pod odkazem: <https://www.penizenauteku.cz/>. ČNB rovněž monitoruje edukační aktivity realizované úvěrovými institucemi i soukromoprávními iniciativami (např. kampaň ČBA #NePINdej).

Na základě obdržených podání veřejnosti, podle vytipovaných oblastí nebo interních či externích informací ČNB provádí dohledová šetření, případně využívá dohledové informace jako indikaci pro kontroly na místě¹⁶. V rámci dohledu odborné péče¹⁷ ČNB v roce 2022 prostřednictvím dohledových výzev zahájila u úvěrových institucí celkem 265 dohledových šetření. Během těchto šetření identifikovala vyšší desítky zjištění různé závažnosti v činnosti dohlížených subjektů a odeslala 37 upozornění na nedostatky, přičemž v daných případech usilovala o dobrovolnou nápravu, jejíž realizaci posléze aktivně monitorovala nebo monitoruje. Ve většině případů dotčené subjekty adekvátní opatření k nápravě přijaly, některé z případů však ČNB nadále prověřuje.

V roce 2022 zahájila ČNB v sektoru úvěrových institucí pět nových sankčních řízení. Právní moci nabylo 10 rozhodnutí. V pěti případech byla uložena pokuta, ve dvou případech bylo uloženo opatření k nápravě, v jednom případě byla odňata licence (Sberbank CZ, a.s.) a ve dvou případech byla řízení zastavena. Nejvyšší pokuta 1 mil. Kč byla uložena společnosti Československá obchodní banka, a.s., za to, že postupovala při zavádění silného ověření uživatele v rozporu s právními předpisy upravujícími poskytování bankovních služeb. Celková výše pokut uložených v sektoru úvěrových institucí v roce 2022 činila 2 450 tis. Kč.

III.2 DOHLED NAD POJIŠŤOVNAMI

Ke konci roku 2022 vykonávala ČNB dohled nad 23 tuzemskými pojišťovnami¹⁸ a jednou zajišťovnou. V omezeném rozsahu též dohlížela na činnost 18 poboček zahraničních pojišťoven, z nichž všechny měly sídlo v některé z členských zemí EHP, a dále na přeshraniční nabízení pojištění spotřebitelům na území České republiky zahraničními pojišťovnami na základě svobody dočasně poskytovat služby.

Mezi nejvýznamnější řízení v sektoru pojišťoven patřilo rozšíření povolení pojišťovně DIRECT Pojišťovna a.s. o zajišťovací činnost a Credendo – Short-Term EU Risks úvěrová pojišťovna, a.s., o pojištění škod na drážních vozidlech.

ČNB se v roce 2022 v rámci **procesu přezkumu a kontroly pojišťoven (tzv. SRP¹⁹)** zaměřila na analýzy rizikového profilu pojišťoven, monitorování jejich výkonnosti a finanční situace, hodnocení kapitálové a solventnostní pozice a dodržování pravidel odborné péče a ochrany spotřebitele. Dále při SRP posuzovala nastavení a kvalitu řídicího a kontrolního systému pojišťoven, a to se zaměřením na robustní nastavení

¹⁶ ČNB v daném období zahájila jednu kontrolu u banky v oblasti platebních a investičních služeb, dynamické směny měn (DCC) a regulace obchodů s deriváty EMIR. Dále byla provedena čtyři kontrolní šetření zaměřená obsahově na směnárenskou oblast a čtyři na DCC, a to u šesti institucí. Byla také zahájena kontrola jedné družstevní záložny, a to v oblasti platebních služeb a jednání v souladu s principy ochrany spotřebitele a odborné péče v rámci nabízení dluhopisů (tipařství, propagace a nabízení dluhopisů). V rámci těchto kontrol a šetření byla identifikována řada zjištění různé závažnosti.

¹⁷ Mimo aktivity v oblasti spotřebitelských úvěrů, které jsou blíže popsány v podkapitole III.8.

¹⁸ Mezi pojišťovny pro účely tohoto textu zahrnujeme i Českou kancelář pojistitelů a Exportní a garanční pojišťovací společnost, které jsou dohlíženy ve vymezeném rozsahu.

¹⁹ Supervisory Review Process, přezkum orgánem dohledu podle čl. 36 směrnice Solventnost II.

systémů řízení rizik a kapitálu. Mezi standardní dohledové nástroje rovněž patřila analýza zpráv, ve kterých pojišťovny předkládaly ČNB svá vlastní posouzení rizik a kapitálu (tzv. ORSA²⁰).

V reakci na významné externí vlivy, především vývoj geopolitické situace v Evropě a vývoj globální ekonomické situace, věnovala ČNB mimořádnou pozornost a kapacity problematice vyhodnocování jejich dopadů na bilanci pojišťoven, včetně vlivu na kapitálové pozice. Mimořádné vykazovací povinnosti vůči ČNB implementované již v roce 2020 a zaměřené na dopady pandemie koronaviru byly v průběhu roku 2022 kontinuálně aktualizovány a doplňovány způsobem reflektujícím nově vzniklá rizika související s dopady ruské invaze na Ukrajinu a s nepříznivým vývojem některých ekonomických ukazatelů, zejména pokračujícím růstem základních úrokových sazeb, významným posílením kurzu české koruny a především růstem míry inflace. Zvýšená pozornost byla v kontextu vývoje geopolitické situace věnována posouzení případných rizikových expozic pojišťoven a dále též pojistným odvětvím, která jsou všemi uvedenými externími vlivy více dotčena.

ČNB také dále průběžně sledovala organizační změny v pojišťovnách a vyhodnocovala jejich dopad do řídicího a kontrolního systému. Monitorovala vývoj relevantní soudní rozhodovací praxe a způsob řízení právního rizika v pojišťovnách v rámci nastavení řídicího a kontrolního systému, včetně reflexe vývoje platné judikatury s dopady do soukromého práva. ČNB rovněž vyhodnocovala rozsah a povahu externě zajišťovaných činností, resp. outsourcingu (včetně případů vnitroskupinového outsourcingu). V této souvislosti kladla důraz zejména na zachování strategického rozhodování v pojišťovně, schopnost zabezpečit kontinuitu provozování pojišťovací činnosti a kontrolu kvality poskytovaných služeb. ČNB se dlouhodobě věnuje monitorování rizik souvisejících s kvalitou řízení souladu aktiv a závazků v pojišťovnách. V oblasti dohledu IKT rizik se ČNB v roce 2022 zaměřila přednostně na posouzení úrovně rizik u nejvýznamnějších pojišťoven. Soustředila se na ověření kybernetické odolnosti pojišťoven, celkovou kvalitu řídicího a kontrolního systému v oblasti IKT a rizika významných IKT projektů pojišťoven.

ČNB v roce 2022 pokračovala v dohlížení na **řízení postačitelnosti pojistného produktu povinného ručení**. Předmětem analýz byly i informace týkající se naplňování požadavků na účinný systém řízení postačitelnosti pojistného, který má zajistit trvalou splnitelnost závazků plynoucích z tohoto druhu pojištění. Výsledky analýz se staly klíčovým vstupem pro plánování a realizaci relevantních dohledových kroků, a to jak ve vztahu k jednotlivým pojišťovnám, tak i na úrovni daného pojistného segmentu. Z hlediska interních systémů řízení postačitelnosti pojistného dochází k postupným úpravám a zefektivnění vnitřních řídicích a kontrolních procesů pojišťoven, které reagují na dohledová zjištění a uložená opatření k nápravě. Za zásadní v této oblasti považuje ČNB odpovídající reflektování veškerých relevantních skutečností v cenotvorbě povinného ručení. Sledování dalšího vývoje situace zůstává pro ČNB jednou z dohledových priorit také v dalším období.

V oblasti **odborné péče a ochrany spotřebitele** poukázala provedená dohledová šetření a každoroční sběr informací mj. na řadu nových trendů a tendencí prostupujících postupně i do sektoru pojišťovnictví. Předně jde o snahu o zefektivnění postupů, snížení nákladů a využití synergií ve skupině, jež se promítá do delegace řady činností pojišťoven na externí poskytovatele (zakládání servisních společností, jejichž zaměstnanci jsou dále využíváni také jinými subjekty ze skupiny, někdy i přeshraničně). Vnitroskupinový outsourcing však na druhou stranu zvyšuje význam řízení rizik střetu zájmů a rizika nedostatečného rozlišení úkolů a odpovědností s možným negativním dopadem na zákazníka. Dále se ČNB zaměřila na řetězení činnosti poskytovatelů, které je spojeno s rizikem obtížnější kontroly a nižší transparentnosti a s ní spojených obtíží při uplatňování práv zákazníků. ČNB monitoruje rovněž zavádění a využití systémů umělé inteligence, kterou pojišťovny aktivně zapojují např. při komunikaci se zákazníky. To zároveň klade vyšší nároky na řízení souvisejících rizik tak, aby nedocházelo k poškození zákazníků nebo k jejich diskriminaci.

Souběžně ČNB k ověření aktuální praxe na pojistném trhu prováděla **tematická šetření** vycházející z dohledových poznatků, podání veřejnosti, iniciativ EIOPA a nové evropské regulace. ČNB se též věnovala produktu komplexního zdravotního pojištění cizinců (se zaměřením na důsledky jeho předčasného ukončení pro zákazníky a dopady změny právní úpravy v roce 2021). V případě prohlubování požadavků a očekávání

²⁰ Jedná se o vlastní posouzení rizik a kapitálu (Own Risk and Solvency Assessment), které pojišťovny a zajišťovny musí provádět v rámci druhého pilíře Solventnosti II.

kladených na pravidla produktového řízení na evropské úrovni se ČNB začala zabývat metodologií pro hodnocení pojistných produktů s investiční složkou z pohledu jejich přidané hodnoty pro zákazníka (value for money) a přístupy jednotlivých pojišťoven.²¹ V návaznosti na účinnost evropské legislativy v oblasti udržitelných financí se ČNB blíže zaměřila na povinnost zveřejňování informací ze strany pojišťoven nabízejících pojistné produkty s investiční složkou. ČNB nadále pokračovala ve sledování oblasti distribuce pojištění prostřednictvím pojistníků, kteří nabízejí možnost jiným osobám stát se pojištěnými (tzv. flotilové pojištění).

V uplynulém roce ČNB provedla řadu dohledových šetření zaměřených např. na (i) přeshraniční nabízení cestovního pojištění z hlediska produktového řízení, resp. adaptace na podmínky v ČR, (ii) aktivitu pojišťoven v oblasti převodu stávajících klientských portfolií do nových aktuálně nabízených produktů, (iii) pravidla komunikace se zákazníky, zejména při správě a ukončení pojištění a při likvidacích pojistných událostí, (iv) pravidla a procesy sjednávání pojistných produktů odlišnými distribučními kanály (telefon, internetový srovnávač aj.), (v) adekvátnost vnitřních předpisů a (před)smluvní dokumentace pro zákazníky a dále též (vi) pravidla a procesy likvidace pojistných událostí, zejména v povinném ručení.

V sektoru pojišťovnictví přijala ČNB v roce 2022 celkem 481 podání veřejnosti. Dlouhodobě mají významné zastoupení podání týkající se povinného ručení (33 %).²² Podání veřejnosti se týkala nejvíce likvidace pojistných událostí, dále pak sjednávání, správy a ukončování pojištění a vyřizování stížností zákazníků. Větší část podání souvisela s povinným ručením, následovala podání týkající se cestovního pojištění a pojištění majetku. S přihlédnutím ke svým dohledovým pravomocem ČNB zjistila téměř v jedné třetině podání veřejnosti možné nedostatky v postupu pojišťovny a návazně odeslala 62 upozornění, v jejichž rámci bylo řešeno více než sto nedostatků různé závažnosti. Další významná část poznatků vyplývajících z podání veřejnosti byla využita při kontrolách na místě²³, popř. pro účely zaměření tematických šetření (viz výše). ČNB rovněž využívá údaje o vývoji stavu stížností přijatých jednotlivými pojišťovnami, které jsou součástí každoročního sběru informací o spotřebitelských trendech.²⁴

V roce 2022 bylo v rámci dohledu nad pojišťovnami zahájeno jedno nové sankční řízení a právní moci nabyla tři rozhodnutí. V jednom případě byla uložena pokuta, v jednom případě byl rozhodnutím schválen ozdravný plán a v jednom případě bylo uloženo opatření k nápravě. Příslušná sektorová legislativa neumožňuje zveřejnit konkrétní sankční rozhodnutí, nicméně lze uvést, že pokuta ve výši 400 tis. Kč byla pojišťovně uložena za to, že nezavedla účinný řídicí a kontrolní systém v oblasti řízení rizik a kontroly zajišťování shody s právními předpisy.

III.3 DOHLED NAD PENZIJNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

Ke konci roku 2022 vykonávala ČNB dohled nad devíti penzijními společnostmi. Počet dohlížených účastnických fondů vzrostl na 36. Nově vzniklými penzijními fondy jsou Conseq Target Bond 2035 účastnický fond a ČSOB dynamický zodpovědný účastnický fond, a. s., člen skupiny ČSOB. Počet osmi transformovaných fondů zůstal nezměněn.

ČNB zaměřila v roce 2022 při výkonu dohledu svoji pozornost na kapitálovou přiměřenost penzijních společností a posuzování jejich systému řízení kapitálu, a to zejména v kontextu rostoucích úrokových sazeb, které mají negativní dopad na hodnotu oceňovacích rozdílů z cenných papírů. V případě transformovaných fondů se ČNB při výkonu dohledu soustředila zejména na plnění požadavku, aby majetek těchto fondů vždy pokrýval jejich závazky, což je relevantní především s ohledem na postupné zvyšování úrokových sazeb.

²¹ Supervisory Statement on assessment of value for money of unit-linked insurance products under product oversight and governance, [EIOPA\(2021\) 0045739](#), ze dne 30. listopadu 2021.

²² Nezanedbatelnou část dále tvořila podání směřující na jednání pojišťoven v rámci pojistných produktů životního pojištění (12 %) a pojištění majetku (11 %). Oproti předchozímu kalendářnímu roku došlo k navýšení počtu podání týkajících se cestovního pojištění (12 %). Současně došlo k normalizaci počtu podání vztahujících se k pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře (došlo ke snížení z 6 % za rok 2021 na 1 % za rok 2022).

²³ V dotčeném období se uskutečnily 3 kontroly na místě a 1 kontrolní šetření. Tyto kontroly se zaměřily mj. na produktové nastavení a procesy v souvislosti s nabídkou životního pojištění s investiční složkou a cestovního pojištění, na řízení kvality distribuce pojištění, likvidaci škodných a pojistných událostí a vyřizování reklamací či stížností. Byla při nich zjištěna řada nedostatků různé závažnosti.

²⁴ Poslední zpráva o spotřebitelských trendech je dostupná na [webových stránkách EIOPA](#).

V souvislosti s dozvuky pandemie koronaviru a novými geopolitickými a ekonomickými riziky věnovala ČNB zvýšené kapacity monitorování a vyhodnocování jejich dopadů na kapitálovou situaci, obchodní výsledky a celkovou činnost penzijních společností. Vedle toho sledovala i vývoj na finančních trzích a vyhodnocovala dopady na aktiva spravovaná dohlíženými subjekty. V oblasti AML/CFT zpracovala ČNB sektorové hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu v sektoru penzijních společností.

Z pohledu odborné péče a jednání s klienty ČNB posuzovala dodržování pravidel při správě majetku obhospodařovaných fondů a věnovala se procesům souvisejícím s ukončením smluvního vztahu. Tato oblast byla častým předmětem podání veřejnosti, mj. i s ohledem k formálním aspektům zpracování výpovědi či dohody o ukončení smluvního vztahu. Dále ČNB zahájila obecné šetření nastavení provizních a pobídkových schémat při zprostředkování sjednání doplňkového penzijního spoření. U penzijních společností provedla i pravidelné tematické šetření zaměřené na reklamace klientů.

V roce 2022 obdržela ČNB při dohledu penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření celkem 57 podání veřejnosti. Oproti předchozím obdobím, kdy počet obdržených podání spíše stagnoval, eviduje ČNB v roce 2022 dvojnásobný nárůst počtu přijatých podání. Mimo standardních témat (výpočet dávky a termín výplaty, komunikace s účastníky) směřovala podání veřejnosti také na zápornou výkonnost účastnických fondů, případně nízké zhodnocení v doplňkovém penzijním spoření, a dále na problematiku převodů penzijního připojištění do produktu doplňkového penzijního spoření.

Na základě podání veřejnosti a dalších informací o činnosti dohlížených subjektů zahájila ČNB prostřednictvím dohledových výzev 37 šetření. V nich v daném období identifikovala nižší desítky nedostatků různé závažnosti a odeslala 11 upozornění na nedostatky. ČNB v těchto případech požadovala dobrovolnou nápravu, jejíž realizace je předmětem následného dohledového monitoringu. Dohledové informace byly též využity jako indikace pro kontroly na místě²⁵.

V roce 2022 ČNB zahájila a pravomocně ukončila jedno sankční řízení podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Uložila v něm pokutu ve výši 200 tis. Kč společnosti Allianz penzijní společnost, a.s., za to, že nenaplnila v plném rozsahu požadavek na řádný a obezřetný výkon činnosti penzijní společnosti a zavedení k tomu potřebných postupů.

III.4 DOHLED NAD OBCHODNÍKY S CENNÝMI PAPÍRY

ČNB ke konci roku 2022 evidovala 38 subjektů s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry, z nichž bylo 14 bankovních a 24 nebankovních. V průběhu roku 2022 ČNB nově udělila povolení nebankovním společnostem Aisa International, s.r.o., a RUBIKONFIN a.s. Naopak činnost v tomto období ukončili na základě vlastního rozhodnutí tři nebankovní obchodníci s cennými papíry (Prague Wealth Management, s.r.o., MTX Capital Services a.s. a REDSIDE Investments a.s.). Na konci minulého roku v ČR působilo 32 poboček a vázaných zástupců zahraničních obchodníků s cennými papíry.

V návaznosti na nabytí účinnosti evropského nařízení IFR upravujícího obezřetnostní požadavky na nebankovní obchodníky s cennými papíry došlo k dokončení legislativního procesu transponujícího související směrnici IFD do zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Proto ČNB v roce 2022 adaptovala své dohledové procesy v sektoru nebankovních obchodníků s cennými papíry na požadavky plynoucí z novelizovaného znění uvedeného zákona. Nové požadavky se týkají například vnitřně stanoveného kapitálu a likvidních aktiv, zřizování výborů, odměňování vybraných kategorií pracovníků, nastavení povinného pojištění pro malé a nepropojené obchodníky s cennými papíry či nového procesu SREP (blíže viz box 4).

²⁵ ČNB v daném období zahájila jednu kontrolu v penzijní společnosti v oblasti pravidel propagace, informování účastníků a zaznamenávání požadavků a potřeb. V daném období byla také dokončena kontrola zahájená v předešlém období. V obou případech byla identifikována řada nedostatků různé míry závažnosti.

BOX 4: Implementace nového SREP u obchodníků s cennými papíry do dohledu ČNB

Transpozice směrnice (EU) 2019/2034 o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky (IFD) do zákona o podnikání na kapitálovém trhu přinesla i výrazné změny v nastavení **procesu dohledu a hodnocení (SREP²⁶)** v sektoru nebankovních obchodníků s cennými papíry. Výsledkem SREP je stanovení komplexního rizikového profilu jednotlivých obchodníků s cennými papíry, který je předpokladem pro efektivní provádění vpředhledícího rizikově orientovaného dohledu. Na podporu harmonizovaných postupů a metodik při provádění SREP nebankovních obchodníků s cennými papíry byly v roce 2022 vydány společné obecné pokyny EBA a ESMA²⁷, které ČNB implementovala do své dohledové praxe. Implementace procesu SREP u nebankovních obchodníků s cennými papíry byla také jedním z témat dohledového semináře pořádaného ČNB pro členy Asociace pro kapitálový trh na sklonku roku 2022.

Při provádění SREP se ČNB řídí základními principy, jimiž jsou proporcionalita, kontinuita, konzistence a transparentnost celého procesu. Jednotlivé kroky jsou dokumentovány a k určení celkového výsledku hodnocení v podobě vypočteného rizikového skóre využívá ČNB matice kvalitativních a kvantitativních otázek v rámci specializované aplikace. Pro účely provádění SREP rozdělila ČNB nebankovní obchodníky s cennými papíry do kategorií podle jejich velikosti a rizikovosti povolených investičních služeb, přičemž přihlížela k rozsahu, povaze a složitosti vykonávaných činností. V rámci dohledové činnosti ČNB pravidelně vyhodnocuje klíčové ukazatele popisující ekonomickou výkonnost a kapitálovou vybavenost jednotlivých obchodníků s cennými papíry a využívá je při posuzování **hlavních prvků SREP, které zahrnují (i) analýzu modelu podnikání z pohledu udržitelnosti a životaschopnosti, (ii) posouzení kvality a robustnosti systému vnitřní správy a řízení a (iii) zhodnocení významných rizikových faktorů ovlivňujících kapitálovou a likviditní situaci.**

Při zjištění, že významná rizika nejsou pokryta kapitálovým požadavkem, uloží ČNB obchodníkovi s cennými papíry dodatečné kapitálové požadavky, které jsou nejčastějším dohledovým opatřením plynoucím z provedení SREP. Účelem navazujících dohledových opatření je zabezpečit průběžné udržování dostatečné kapitálové vybavenosti tuzemských obchodníků s cennými papíry s cílem zajistit stabilitu tohoto sektoru i v podmínkách vysokého stupně nejistoty, která v roce 2022 panovala na kapitálových trzích nejen v souvislosti s doznívající pandemií koronaviru, ale zejména s ruskou invazí na Ukrajinu.

V návaznosti na novelu zákona o podnikání na kapitálovém trhu provedla ČNB v roce 2022 první vyhodnocení trendů a postupů v oblasti odměňování v sektoru nebankovních obchodníků s cennými papíry a rovněž aktivně participovala na dohledovém šetření EBA, které se týkalo rozmanitosti a zjišťování rozdílů v odměňování žen a mužů.

Kontrola a dohled nad dodržováním požadavků vycházejících ze směrnice MiFID II patří k významným úkolům ČNB v rámci dohledu nad obchodníky s cennými papíry. V této oblasti se ČNB zúčastnila společného dohledového šetření národních dohledových orgánů, které organizoval ESMA. Šetření, prováděné prostřednictvím dohledu na dálku i kontrolou na místě, se zaměřilo na dodržování pravidel při informování zákazníků o nákladech a poplatcích u vybraného vzorku obchodníků s cennými papíry. Závěry ze šetření byly předány ESMA a ČNB je využila i v nově vytvořeném hodnocení rizikových aspektů z hlediska dodržování legislativních povinností v oblasti odborné péče u jednotlivých obchodníků s cennými papíry.

ČNB pokračovala v kontrolní činnosti zaměřené na dodržování pravidel jednání se zákazníky, zejména na komunikaci s nimi a na povinnosti při nabízení produktů. ČNB se rovněž zabývala otázkou implementace sankcí přijatých po ruské invazi na Ukrajinu a jejich dopady na zákazníky obchodníků s cennými papíry, a to jak celkově v rámci sektoru, tak i v případech založených na podáních veřejnosti. Věnovala se též problematice ochrany majetku zákazníka.

Oproti roku 2021 vzrostl počet podání veřejnosti týkajících se nebankovních obchodníků s cennými papíry. Stav, kdy většina podání (přes 70 %) upozorňovala na činnost zahraničních obchodníků s cennými papíry, přetrvával i v roce 2022. Téměř polovina ze stížností na zahraniční subjekty se týkala společností, nad jejichž

²⁶ SREP – Supervisory Review and Evaluation Process.

²⁷ EBA/GL/2022/09 Obecné pokyny ke společným postupům a metodikám procesu SREP podle směrnice (EU) 2019/2034.

činností ČNB dohled nevykonává. ČNB proto v relevantních případech, v souladu s pravidly směrnice MiFID II, informovala o stížnosti domovský orgán dohledu.²⁸

Kontroly na místě byly zaměřeny nejen na české obchodníky s cennými papíry, ale i na pobočky, resp. vázané zástupce zahraničních obchodníků provozujících činnost v ČR. Celkem byly kontroly na místě zahájeny u pěti subjektů, mj. ve spolupráci s některými zahraničními dohledovými orgány, aby byl zvolen co nejvhodnější postup vůči dotčené skupině subjektů. U kontrolovaných subjektů jsou stále zjišťovány nedostatky v oblastech komunikace se zákazníky, produktového řízení a ve formální rovině i v opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML/CFT).

V roce 2022 bylo v sektoru obchodníků s cennými papíry zahájeno pět sankčních řízení podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Právní moci nabylo pět rozhodnutí, ve čtyřech případech byla uložena pokuta a v jednom případě bylo řízení zastaveno. Dále nabylo právní moci nové rozhodnutí ČNB (po zrušení původního rozhodnutí ČNB správním soudem) o uložení pokuty ve výši 5 mil. Kč společnosti BH Securities a.s. Tato pokuta byla zároveň nejvyšší uloženou pokutou v tomto sektoru a byla uložena za porušení řady povinností týkajících se obezřetného poskytování investičních služeb, zejména v oblasti kontroly sítě investičních zprostředkovatelů, a pochybení při jednání ve vztahu k zákazníkům. Celková výše uložených pokut v sektoru obchodníků s cennými papíry byla 5 950 tis. Kč.

III.5 DOHLED NAD INVESTIČNÍMI SPOLEČNOSTMI A FONDY

ČNB ke konci roku 2022 evidovala 44 investičních společností, tři pobočky zahraničních investičních společností, jednoho hlavního administrátora, devět depozitářů, 250 investičních fondů s právní osobností (z toho 27 samosprávných investičních fondů) a 284 podílových fondů. ČNB udělila povolení k činnosti těmto třem novým investičním společnostem: RSJ Asset Management investiční společnost, a.s., Versute investiční společnost, a.s., a MINT investiční společnost, a.s. Činnost byla povolena také samosprávnému investičnímu fondu Evermore Capital Management a.s., SICAV.

Počet subjektů provádějících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním podle § 15 ZISIF zapsaných v seznamu vedeném ČNB se v průběhu roku 2022 zvýšil o 102. Ke konci roku 2022 tak ČNB registrovala celkem 383 těchto malých správců alternativních investičních fondů, jejichž činnost nevyžaduje povolení a nepodléhá dohledu ČNB.²⁹

V bezprostřední reakci na válku na Ukrajině provedla ČNB analýzu ocenění přímých i nepřímých investic do ruských, běloruských a ukrajinských aktiv držených v portfoliích investičních fondů. Šetření bylo zaměřeno na fondy, jejichž portfolia zahrnovala uvedená aktiva v materiální míře. Rizikové expozice představovaly většinou nepřímé investice prostřednictvím akciových ETF rozvíjejících se trhů nebo přímé i nepřímé investice prostřednictvím držených státních či korporátních dluhopisů. Metody ocenění těchto aktiv zvolené jednotlivými administrátory lze považovat za akceptovatelné. Na základě provedených šetření a komunikace s dohlíženými subjekty ČNB neidentifikovala významnější riziko negativního dopadu na fondový sektor.

V průběhu roku 2022 ČNB participovala na společném šetření ESMA zaměřeném na problematiku oceňování aktiv investičních fondů. Cílem šetření bylo na vybraném vzorku standardních (UCITS) a alternativních (AIF) fondů ověřit, zda a do jaké míry správci investičních fondů při oceňování aktiv dodržují organizační požadavky, zásady, metody a postupy oceňování, které jsou schopny vždy poskytnout věrný a poctivý obraz o finanční pozici. Speciální pozornost byla věnována oceňování méně likvidních aktiv. Z šetření ČNB vyplynulo, že míra znalosti požadavků evropské a národní legislativy a jejich implementace do vnitřních předpisů a politik jednotlivých správců je v ČR na přijatelné úrovni, přičemž byly identifikovány dílčí nedostatky u konkrétních správců a rozdílná praxe při faktickém naplňování konkrétních požadavků legislativy a vnitřních předpisů, což je potvrzeno i dlouhodobými poznatky z prováděných kontrol na místě.

²⁸ V případě zahraničních obchodníků s cennými papíry, kteří poskytují služby v ČR s využitím pobočky nebo vázaného zástupce, je dohled rozdělen mezi ČNB a domovský orgán dohledu zahraničního obchodníka s cennými papíry.

²⁹ Registrace v tomto seznamu nepředstavuje podnikatelské oprávnění a neopravňuje ke shromažďování peněžních prostředků od veřejnosti. ČNB není dle zákona oprávněna zkoumat pravdivost nebo přesnost informací obsažených v žádosti o zápis do seznamu a nepřezkoumává ani splnění předpokladů pro zápis do seznamu.

ČNB se věnovala též oceňování finančních nástrojů v portfoliích jednotlivých fondů a kvalitě uvádění informací o finančních nástrojích v souladu s požadavky IFRS v příloze účetní závěrky. Poznatky z provedeného šetření, zejména shrnutí základních zjištění při kontrole výročních zpráv a oblasti oceňování aktiv investičních fondů, jsou průběžně sdělovány trhu. Principy oceňování majetku investičních fondů ČNB rovněž osvětlila v rámci semináře organizovaného pro členy Asociace pro kapitálový trh, který se uskutečnil na podzim 2022.

V roce 2022 prováděla ČNB plánované kontroly u významných správců jak standardních fondů, tak správců fondů kvalifikovaných investorů. Byly zjištěny nedostatky v oblasti personální, zejména v nepřípustném souběhu činností, časové dotaci výkonu klíčových pozic a delegaci činností, či v oblasti oceňování finančních nástrojů podle mezinárodních účetních standardů IFRS. Mnohdy byla také konstatována nízká úroveň kvality vnitřních předpisů a ekonomické analýzy výhodnosti obchodů. ČNB rovněž zahájila kontrolu u nebankovního depozitáře, a to vzhledem k rostoucímu významu tohoto segmentu trhu a také s ohledem na uplatnění zásady konzistentního přístupu dohledu jak vůči bankovním, tak nebankovním depozitářům.

V oblasti investičních společností a investičních fondů ČNB v roce 2022 zahájila celkem 51 sankčních řízení a právní moci nabylo 48 rozhodnutí. V devíti případech byla uložena pokuta, ve 37 případech bylo rozhodnuto o uložení pokuty a výmazu ze seznamu osob vykonávajících správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním, v jednom případě bylo odňato povolení k činnosti samosprávného investičního fondu a v jednom případě bylo řízení zastaveno. Nejvyšší pokuta ve výši 5 mil. Kč byla uložena společnosti Diversity Capital a.s. za shromažďování peněžních prostředků od veřejnosti za účelem jejich společného investování bez příslušného povolení. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 7 620 tis. Kč.

III.6 EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Mezi hlavní schvalovací činnosti ČNB v tomto segmentu patřilo i v roce 2022 schvalování prospektů cenných papírů a dále pak vedení licenčních správních řízení v oblasti tržní infrastruktury. Dohledové aktivity se zaměřovaly především na činnost subjektů tržní infrastruktury, v případě emitentů cenných papírů na plnění informační povinnosti (přezkum obsahu výročních a pololetních zpráv všech dohlížených emitentů a detailní přezkum aplikace mezinárodních účetních standardů IFRS v účetních závěrkách vybraných emitentů) a na plnění povinností při veřejné nabídce cenných papírů.

Ke konci roku 2022 byly k obchodování na regulovaném trhu přijaty cenné papíry 105 společností³⁰ (oproti 110 ke konci roku 2021), z nichž 76 podléhalo při plnění informačních povinností plně dohledu ČNB.³¹ V průběhu roku 2022 byly k obchodování na regulovaný trh nově přijaty cenné papíry 10 emitentů (v sedmi případech se jednalo o dluhopisy a ve třech případech o akcie). Naopak cenné papíry 15 emitentů byly z obchodování vyřazeny s tím, že ve třech případech se jednalo o akcie vyřazené na základě rozhodnutí emitenta či organizátora regulovaného trhu a v 12 případech o dluhopisy vyřazené po jejich řádném či předčasném splacení.

Počet dohlížených subjektů tržní infrastruktury se v roce 2022 nezměnil. Nadále zde působily tři obchodní systémy v rolích organizátorů regulovaných trhů, provozovatelů mnohostranných obchodních systémů a organizovaného obchodního systému (Burza cenných papírů Praha, a.s.³², RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s. a 42 Financial Services, a.s.), dva provozovatelé vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání (Centrální depozitář cenných papírů, a.s., a ČNB jako provozovatel Systému krátkodobých dluhopisů), jeden centrální depozitář (Centrální depozitář cenných papírů, a.s.) a jeden administrátor referenčních hodnot (Czech Financial Benchmark Facility, s.r.o., administrátor mezibankovní úrokové sazby Prague Interbank Offered Rate – PRIBOR).

³⁰ Daný údaj zahrnuje všechny emitenty (domácí i zahraniční), jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR, emitenty se sídlem v ČR, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v jiném členském státě EU, a také emitenty se sídlem mimo ČR, avšak s cennými papíry přijatými k obchodování na regulovaném trhu v ČR.

³¹ Ve zbývajících případech se jednalo o emitenty, jejichž domovským orgánem dohledu byl dohledový orgán jiného členského státu EU (celkem 7), případně emitenty, jejichž domovským orgánem dohledu byla ČNB, avšak požívali některou z výjimek z informační povinnosti (celkem 22).

³² Burza cenných papírů Praha působí na základě registrace z roku 2020 rovněž jako administrátor indexů používaných jako referenční hodnoty pro BCPP (indexy PX).

ČNB prováděla kontrolu výročních a pololetních zpráv všech více než 70 emitentů a detailní kontrolu aplikace mezinárodních účetních standardů IFRS ve vybraných účetních závěrkách. Nedostatky zjištěné v informačních povinnostech emitentů dohlížené subjekty po upozornění ČNB následně odstranily.

V roce 2022 bylo vydáno 108 (oproti 93 v roce 2021) správních rozhodnutí o schválení dokumentů (prospektů cenných papírů a jejich dodatků) v souvislosti s emisemi cenných papírů, přičemž se jednalo zejména o prospekty korporátních a bankovních dluhopisů. Tento údaj zahrnuje také devět prospektů akcií pro účely jejich veřejné nabídky, z nichž v pěti případech šlo o veřejnou nabídku s využitím systému START – Veřejná nabídka provozovaného Burzou cenných papírů Praha a v jednom případě byl schválen prospekt akcií SPAC³³. Mimo správní řízení bylo přezkoumáno značné množství návrhů prospektů a dalších dokumentů souvisejících s veřejnou nabídkou (konečné podmínky, propagační sdělení související s veřejnou nabídkou). V případě emitentů krytých dluhopisů ČNB udělila dvě povolení pro tzv. krytý blok³⁴.

Během uplynulého roku ČNB prováděla dohled nad dodržováním právních předpisů v oblasti veřejné nabídky cenných papírů. Konkrétně se jednalo o nápravy několika chybných propagačních sdělení při veřejné nabídce na základě schválených prospektů a prověření 27 případů podezření na veřejnou nabídku dluhopisů bez platného schváleného prospektu.

V oblasti tržní infrastruktury byly v roce 2022 schváleny dvě změny pravidel vypořádacího systému Centrálního depozitáře cenných papírů, a.s. (CDCP), mj. v souvislosti s aplikací tzv. disciplíny při vypořádání a udělení způsobilosti pro kreditní operace v Eurosystemu ze strany ECB. Proběhl také pravidelný přezkum a vyhodnocení souladu činnosti CDCP s nařízením CSDR. Dále bylo s Burzou cenných papírů Praha, a.s., vedeno šest řízení ve věci pozastavení výjimek z povinnosti tržní transparency podle nařízení MiFIR a byly posuzovány změny pravidel obchodování.

ČNB rovněž posoudila 11 oznámení záměru nefinančních skupin využít osvobození z povinnosti reportingu do registru obchodních údajů podle čl. 9 odst. 1 nařízení EMIR. Kvartálně byly vyhodnoceny údaje o tzv. internalizovaném vypořádání (tj. vypořádání přímo u obchodníků mimo vypořádací systém) a ESMA byla odeslána příslušná zpráva.

V roce 2022 bylo v segmentu emitentů a regulovaných trhů zahájeno celkem deset sankčních řízení a právní moci nabylo devět rozhodnutí, v nichž ve všech případech byla uložena pokuta. Ve třech případech byly pokuty uloženy za porušení povinností při veřejné nabídce, ve třech za neoznámení hlasovacích práv, ve dvou za neposkytnutí součinnosti a v jednom případě za neuveřejnění výroční zprávy. Nejvyšší pokuta ve výši 2 mil. Kč byla uložena společnosti Energy financial group a.s. za veřejnou nabídku cenných papírů bez uveřejnění prospektu. Celková výše uložených pokut činila 3 915 tis. Kč.

III.7 DOHLED NAD POSKYTOVATELI PLATEBNÍCH SLUŽEB A VYDAVATELI ELEKTRONICKÝCH PENĚŽ

ČNB na konci roku 2022 evidovala 22 platebních institucí³⁵, 11 usazených zahraničních platebních institucí (pět usazených prostřednictvím pobočky a šest prostřednictvím pověřeného zástupce), tři instituce elektronických peněz, čtyři usazené zahraniční instituce elektronických peněz (jednu prostřednictvím pobočky a tři prostřednictvím pověřeného zástupce) a tři správce informací o platebním účtu. Bylo uděleno jedno nové povolení k činnosti instituce elektronických peněz (ThePay.cz, s.r.o.).

V sektoru platebních služeb bylo podáno celkem 15 nových žádostí o povolení, z toho osm žádostí o povolení nebo změnu povolení platební instituce, pět žádostí o povolení nebo změnu povolení poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a jedna žádost o povolení vydavatele elektronických peněz malého rozsahu. Dále pak

³³ Special Purpose Acquisition Company.

³⁴ Evidenčně oddělená část jmění emitenta krytých dluhopisů tvořená krycím portfoliem a dluhy, k jejichž krytí toto portfolio slouží.

³⁵ Společnost Direct Fido Payments s.r.o. obdržela povolení k činnosti platební instituce již v prosinci 2021, ale rozhodnutí nabylo právní moci až v lednu 2022. Proto v roce 2022 vzrostl počet platebních institucí o jednu.

byla podána jedna žádost o povolení poskytovatele dynamické směny měn. Již druhým rokem po sobě dochází k mírnému poklesu počtu nových žádostí.

Při výkonu dohledu nad nebankovními poskytovateli platebních služeb se ČNB v roce 2022 z velké části zaměřila na dodržování požadavků stanovených zákonem o platebním styku³⁶ a novelizovanou prováděcí vyhláškou č. 7/2018 Sb.³⁷ pro oblast bezpečnosti informací a řízení operačních a IKT rizik. V dané souvislosti se dohledová činnost zaměřila především na systémově významnější platební instituce, jimž ČNB cestou dohledových výzev, případně osobních setkání sdělovala zjištěné nedostatky a zdůrazňovala nejen nezbytnost naplnění legislativních požadavků, ale také praktickou stránku řízení rizik z pohledu přínosů pro samotné společnosti (snížení rizika podvodů, ztráty dat apod.). Z dohledových poznatků vyplynulo, že řízení rizik v praxi často není činností, jež by byla přirozenou součástí každodenní agendy dohlížených subjektů, které k daným povinnostem v řadě případů přistupují pouze formálně. Proto bude nezbytné pokračovat v dohledových aktivitách zaměřených právě na oblast řízení rizik, včetně bezpečnostních a IKT rizik.

V rámci přípravy regulačních technických norem komplementárních k nařízení DORA³⁸ a s tím související součinnosti poskytované evropským orgánům dohledu provedla ČNB tematické šetření týkající se outsourcingu IKT služeb. Cílem šetření bylo identifikovat významné společnosti poskytující IKT služby dohlíženým subjektům napříč EHP.

Součástí výkonu dohledu na dálku bylo počátkem roku 2022 v návaznosti na odejmutí povolení k činnosti společnosti Sberbank CZ, a.s., také ověření dopadu dané skutečnosti na sektor nebankovních poskytovatelů platebních služeb a vydavatelů elektronických peněz. Během šetření nebylo zjištěno jakékoliv ohrožení klientských prostředků svěřených k provedení platebních transakcí. V souvislosti s ochrannou peněžních prostředků uživatelů platebních služeb pak ČNB provedla rovněž tematické šetření zaměřené na plnění povinností v oblasti ochrany svěřených prostředků ze strany společností, které deklarovaly jiný způsob ochrany prostředků, než je uložení těchto prostředků na samostatných účtech u bank nebo spořitelních družstev³⁹. Alternativní způsob ochrany prostředků je nicméně v ČR v praxi využíván velmi zřídka.

V návaznosti na novelu zákona o platebním styku ČNB dále provedla tematické šetření, které se týkalo plnění povinnosti informovat plátce o úplatě a směnném kurzu ze strany subjektů platebního styku poskytujících službu akceptace platebních karet (acquiring) v případech, kdy je plátcí prostřednictvím platebního terminálu v kamenném obchodě nebo platební brány na internetu nabízena tzv. dynamická směna měn. Současně ČNB vytypovala a oslovila tzv. nezávislé provozovatele bankomatů s cílem zjistit, zda nabízejí službu dynamické směny měn ve své síti bankomatů a zda naplňují povinnost získat pro danou činnost povolení k činnosti tzv. poskytovatele služby dynamické směny měn (DCC) jakožto nového typu dohlíženého subjektu. ČNB v průběhu roku 2022 rovněž vyhodnocovala plnění kapitálových požadavků ze strany platebních institucí a institucí elektronických peněz a dodržování omezení výše objemu provedených platebních transakcí ze strany poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu.

Co se týká kontrol na místě, i v roce 2022 se projevila efektivnost pravidelně aktualizovaných AML/CFT rizikových profilů jednotlivých dohlížených subjektů. U subjektů vybraných ke kontrole byly odhaleny značné a závažné systémové nedostatky při poskytování platebních služeb. Jako zcela nevyhovující bylo ve všech kontrolovaných případech vyhodnoceno plnění povinností v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Tato skutečnost je způsobena především problematickým zaměřením některých poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu (či vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu) na rizikovou zahraniční klientelu ze zemí mimo EU a v návaznosti na to absence systémových opatření účinně zmírňujících potenciální rizika spojená právě s legalizací výnosů z trestné činnosti. Zaměření na zahraniční klientelu vyvolává zároveň pochybnosti o tom, zda uvedené subjekty poskytují platební služby pouze na území ČR.

³⁶ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ Vyhláška č. 7/2018 Sb., o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Nařízení (EU) 2022/2554 ze dne 14. prosince 2022 o digitální provozní odolnosti finančního sektoru.

³⁹ Investování klientských prostředků do likvidních aktiv s nízkým rizikem či sjednání pojistné smlouvy nebo jiného srovnatelného zajištění.

Jako problematická se ukázala rovněž ochrana peněžních prostředků, jejíž míra byla ve většině případů nedostatečná ve vztahu k hodnotě prostředků svěřených klienty. Ve vybraných případech byla kontrola zaměřena speciálně na řízení rizik, a to zejména na oblast bezpečnosti informací a řízení operačních a IKT rizik, s cílem prověřit praktické aspekty nastavení procesů a reálný stav aplikace bezpečnostních opatření popsanych v dokumentaci předložené v licenčním řízení.

Podle zákona o platebním styku zahájila ČNB v roce 2022 celkem 24 sankčních řízení a právní moci nabylo 23 rozhodnutí. V 11 případech byla uložena pokuta, ve dvou případech bylo odňato povolení k činnosti poskytovatele platebních služeb malého rozsahu a uložena pokuta, v jednom případě bylo odňato povolení k činnosti vydavatele elektronických peněz malého rozsahu a uložena pokuta, v dalších šesti případech bylo odňato povolení k činnosti PPSMR a konečně ve třech případech bylo řízení zastaveno. Nejvyšší uložené pokuty ve výši 300 tis. Kč byly uloženy společnosti EasyChange s.r.o. (za porušení povinností v oblasti řídicího a kontrolního systému, informační povinnosti a povinností dle AML zákona) a společnosti Mortons s.r.o. v likvidaci (za vedení peněžních prostředků určených pro platební transakce u zákonem nedovolených bank, tj. zjednodušeně u bank mimo EU). Celková výše uložených pokut činila 1 765 tis. Kč.

III.8 DOHLED NAD POSKYTOVATELI SPOTŘEBITELSKÉHO ÚVĚRU

Poskytování spotřebitelských úvěrů se věnuje většina úvěrových institucí a nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů. ČNB ke konci roku 2022 vykonávala dohled nad 104 poskytovateli spotřebitelských úvěrů (81 nebankovními poskytovateli a 23 úvěrovými institucemi). V roce 2022 zahájily činnost společnosti Twisto payments a.s. a AS Inbank, odštěpný závod. Činnost v roce 2022 ukončily společnosti D.S. Leasing, a.s., IDCC EUROPE Finance, a.s., VITACREDIT s.r.o., Sberbank CZ, a.s., a Equa bank a.s.

V rámci výkonu dohledové činnosti bylo k šetření přijato 388 podání veřejnosti a zaznamenán nárůst o 50 podání oproti roku 2021. Navýšení počtu doručených podání bylo způsobeno ukončením činnosti Sberbank CZ, a.s. Jednalo se převážně o dotazy, jak řešit nastalou situaci. Dále pak spotřebitelé zaslali upozornění na neoprávněné poskytování spotřebitelských úvěrů, ve většině případů společnostmi sídlícími v zahraničí nebo na hromadných adresách. Na ČNB se spotřebitelé obrátili zpravidla až poté, co zaslali zálohu na poskytnutí spotřebitelského úvěru a nabízející se poté odmítl. Podání se často týkala také poskytnutí zavádějících či neúplných informací nebo neposkytnutí informací či dokumentů včetně průtahů při jejich získání. Spotřebitelé si zvláště u mikroúvěrů stěžovali na nepřijatelně vysoký úrok a RPSN, nepřiměřené a neoprávněné vymáhání dluhu či poskytnutí spotřebitelského úvěru neoprávněné osobě a také na nedostatečné posouzení úvěruschopnosti ze strany poskytovatele spotřebitelského úvěru.

ČNB provedla u nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů dohledové šetření zaměřené na mapování vývoje počtu spotřebitelů, kteří po skončení úvěrového moratoria i nadále využívali možnost odkladu splátek, včetně ověření informací, zda poskytovatelé spotřebitelského úvěru na základě individuálního přístupu odklad splátek stále umožňují. Šetření prokázalo, že společnosti i po ukončení úvěrového moratoria umožňují dlužníkům využít odklad splátek. V porovnání s obdobím platnosti úvěrového moratoria se však jedná o výrazně menší počet žadatelů v řádech jednotek tisíců. Na základě provedeného vyhodnocení klesajícího trendu žádostí byl po dohodě se zástupci MF ukončen sběr informací k odkladu splátek zavedený v období pandemie koronaviru, který obsahoval informace o počtu přijatých, schválených a zamítnutých žádostí o odklad splátek v daném měsíci, o počtu a objemu nově poskytnutých spotřebitelských úvěrů a v případě nebankovních poskytovatelů také o počtu přijatých reklamací a způsobu jejich vypořádání.

V roce 2022 ČNB provedla dohledové šetření u úvěrových institucí, jehož cílem bylo ověřit nastavení postupů v rámci procesu vymáhání pohledávek. Šetřením bylo zjištěno, že společnosti vymáhají pohledávky na základě vlastního procesu a externím agenturám je předávají až v případě jejich nevyhození. Většina společností uplatňuje individuální přístup ke klientovi a akceptuje i částečnou úhradu dlužné splátky, než aby přistoupila k zesplatnění úvěru.

V segmentu nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů pokračovalo dohledové šetření, jehož cílem bylo ověřit u pracovníků společností a jejich obchodních partnerů, zda splňují zákonné podmínky odborné způsobilosti. V rámci šetření ČNB prověřila více než pět tisíc osob, přičemž nedostatky převažovaly především

u pracovníků obchodních partnerů nebankovních poskytovatelů. Jednalo se o nesplnění podmínky nepřetržité praxe, nedoložení dokladů o vzdělání či dokladu prokazujícího zákonem povolenou výjimku a chybějící osvědčení o úspěšném vykonání odborné zkoušky. V případě osob, u nichž nebylo možné provést nápravná opatření, deklarovaly společnosti ukončení spolupráce.

V roce 2022 dokončila ČNB kontroly poskytovatelů spotřebitelských úvěrů s oprávněním poskytovat spotřebitelské úvěry zajištěné nemovitostí. V tomto segmentu působí celkem 29 nebankovních poskytovatelů. Kontroly byly stejně jako u ostatních segmentů poskytovatelů zaměřeny na zjištění, zda jsou dodržovány postupy v oblasti posuzování úvěruschopnosti žadatele o spotřebitelský úvěr, a na kontrolu pravidel a postupů pro přijetí a ocenění předmětu zajištění spotřebitelského úvěru na bydlení, zvláště pak zda nedochází k tzv. přezajištění u neúčelových hypotečních úvěrů.

V roce 2022 ČNB podle zákona o spotřebitelském úvěru zahájila dvanáct nových sankčních řízení (deset s nebankovními poskytovateli spotřebitelského úvěru a dvě s bankovními poskytovateli spotřebitelského úvěru) a právní moci nabylo 15 rozhodnutí. Ve 12 případech byla uložena pokuta, v jednom případě bylo akreditované osobě – společnosti Institut aplikovaného práva, z.s. – odejmuto povolení k činnosti akreditované osoby a uložena pokuta. Ve dvou případech bylo řízení zastaveno. Nejvyšší pokuta ve výši 10 mil. Kč byla uložena společnosti UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., za to, že u spotřebitelů, kteří požádali o předčasné splacení spotřebitelského úvěru na bydlení a uskutečnili jej, nesnížila celkové náklady těchto spotřebitelských úvěrů o úrokové náklady. Celková výše pokut uložených v tomto sektoru činila 36 550 tis. Kč.

III.9 DOHLED NAD DISTRIBUTORY FINANČNÍCH PRODUKTŮ

ČNB v uplynulém roce souhrnně aktualizovala zkouškové sady otázek k ověřování odbornosti osob podílejících se na distribuci finančních produktů, a to ve všech třech oblastech (pojištění, investice a spotřebitelské úvěry), včetně doplnění otázek dle nařízení o PEPP. Při ověřování odbornosti jsou tyto zkouškové sady využívány tzv. akreditovanými osobami, což jsou osoby s povolením ČNB zkoušet poskytovatele nebo zprostředkovatele finančních služeb. K 31. prosinci 2022 bylo těchto osob 73, přičemž některé z nich mají oprávnění až pro čtyři sektory⁴⁰. Nejvíce odborných zkoušek složili v roce 2022 distributoři za oblast pojištění. Nejvyšší úspěšnost testů byla v oblasti spotřebitelských úvěrů (viz tabulka A.1).

Tab. A.1 Počet odborných zkoušek vykonaných v roce 2022 a jejich úspěšnost

Sektor / zákonná úprava	Testů celkem	Z toho úspěšných	Úspěšnost
Zákon o spotřebitelském úvěru	9 407	6 229	66,2 %
Zákon o podnikání na kapitálovém trhu	8 003	4 705	58,8 %
Zákon o distribuci pojištění a zajištění	17 735	9 812	55,3 %

Dne 29. prosince 2022 skončilo období pro prodloužení oprávnění k činnosti subjektů působících na finančním trhu. Obnovovací poplatky zavedené sektorovými zákony a zákonem o správních poplatcích sehrávají pozitivní roli při zužování příslušných seznamů o ty subjekty, které v praxi nevykonávají nebo nadále nechtějí vykonávat činnost (viz níže tabulka A.2). Největší podíl zaniklých subjektů vykazuje kategorie samostatných zprostředkovatelů podle zákona o spotřebitelském úvěru (6,0 %). Na správních poplatcích bylo zapláceno celkem 37 283 tis. Kč.

⁴⁰ V sektoru doplňkového penzijního spoření vytvářejí zkouškovou sadu jednotlivé akreditované osoby.

Tab. A.2 Zánik subjektů působících na finančním trhu z důvodu nezaplacení správního poplatku za prodloužení oprávnění

	Počet subjektů k 1. 10. 2022 podléhajících prodloužení	Počet subjektů zaniklých pro nezaplacení poplatku	Podíl takto zaniklých subjektů (v %)
Zprostředkovatelé dle zákona o distribuci pojištění a zajištění	29 174	1 037	3,6
v tom:			
Samostatní zprostředkovatelé	809	10	1,2
Vázaní zástupci	24 874	884	3,6
Doplňkoví pojišťovací zprostředkovatelé	3 491	143	4,1
Zprostředkovatelé dle zákona o podnikání na kapitálovém trhu	12 619	423	3,4
v tom:			
Investiční zprostředkovatelé	138	3	2,2
Vázaní zástupci	12 481	420	3,4
Subjekty dle zákona o spotřebitelském úvěru	19 144	842	4,4
v tom:			
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	5	0	0
Samostatní zprostředkovatelé	284	17	6,0
Vázaní zástupci	16 747	740	4,4
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	2 108	85	4,0
Zprostředkovatelé dle zákona o doplňkovém penzijním spoření	12 620	437	3,5
v tom:			
Samostatní zprostředkovatelé	99	2	2,0
Vázaní zástupci	12 521	435	3,5

ČNB při výkonu dohledu ověřovala dodržování zákonných požadavků na distribuci finančních produktů a zaměřila se také na činnost akreditovaných osob. Provedla rovněž tematická šetření věnovaná například kontrole plnění podmínek odborné způsobilosti, povinnosti mít sjednáno pojištění profesní odpovědnosti zprostředkovatele finančních služeb či informačních povinností v oblasti udržitelného financování. Uskutečnila také tematická šetření zaměřená na kontrolu dat poskytnutých distributory finančních produktů v rámci nově zavedené vykazovací povinnosti.

V oblasti distribuce pojištění byly nejčastěji identifikovány nedostatky týkající se dodržování pravidel jednání a komunikace se zákazníky. ČNB zjistila nedostatky při vyhotovování záznamů z jednání se zákazníky a také při získávání informací o požadavcích a potřebách zákazníků a na jejich základě poskytovaných doporučení pro sjednání pojištění, případně rad týkajících se výběru vhodného produktu rezervotvorného životního pojištění. Nedostatky byly opakovaně zjištěny také při plnění informačních povinností vůči zákazníkům, především při poskytování předmluvních informací o pojišťovacím zprostředkovateli, kde bylo ve vyšší míře identifikováno poskytnutí nejasných či nepravdivých informací. ČNB rovněž zjistila četné nedostatky týkající se informací uváděných na internetových stránkách pojišťovacích zprostředkovatelů a v registru ČNB.

Při zprostředkování spotřebitelského úvěru ČNB zjistila zejména nedostatky týkající se informačních povinností, přičemž ve vyšší míře identifikovala neplnění těchto povinností s dostatečným předstihem před zprostředkováním spotřebitelského úvěru. V rámci individuální komunikace se zákazníky byly poskytovány nepřesné či mylné předmluvní informace. Nedostatky byly zjištěny také při oznamování změn údajů zapisovaných do registru ČNB a dále v oblasti kontroly odborné způsobilosti vázaných zástupců dle zákona o spotřebitelském úvěru ze strany samostatných zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru.

V rámci zprostředkování investic došlo k výraznějšímu nárůstu počtu podání veřejnosti ve vztahu k činnosti investičních zprostředkovatelů a jejich vázaných zástupců. ČNB identifikovala nedostatky týkající se dodržování pravidel jednání se zákazníky, zejména nedostatečné informování zákazníka o rizicích spojených s investicí a také nejasné informování o tom, v jakém postavení vázaný zástupce jedná a jaké investiční služby poskytuje. Nedostatky byly zjištěny také v oblasti produktového řízení, kontroly distribuční sítě ze strany investičních zprostředkovatelů, vedení evidence investičního zprostředkovatele a uchovávání dokumentů a záznamů o investičních službách a obchodech. V rámci kontrol na místě pak byly zjištěny ve vyšší míře nedostatky v systému správy a řízení investičního zprostředkovatele.

V oblasti distribuce doplňkového penzijního spoření se od loňského roku situace stabilizovala. Nejčastěji byly nalezeny menší nedostatky týkající se zprostředkování doplňkového penzijního spoření s odbornou péčí, dále byly nedostatky identifikovány v plnění informačních povinností vůči zákazníkům.

ČNB věnovala svou pozornost též dohledu nad akreditovanými osobami a mj. ověřovala, zda akreditované osoby řádně oznamují ČNB změny ve skutečnostech, které jsou podmínkami pro udělení akreditace (např. věcné, organizační a personální předpoklady). Případné neplnění těchto požadavků bylo s akreditovanými osobami dále řešeno. V rámci kontrol na místě ČNB ve vyšší míře zjistila nesoulad postupu akreditovaných osob při pořádání odborné zkoušky s pravidly definovanými ve zkuškovém řádu.

V roce 2022 byly ze strany více než tisícovky zprostředkovatelů finančních služeb poskytnuty informace do nového výkazu zprostředkovatele finančních služeb. Podání prvního výkazu předcházela intenzivní informační kampaň ČNB zaměřená na vykazující zprostředkovatele. Termín pro podávání prvního výkazu byl stanoven do 31. března 2022. ČNB splnění vykazovací povinnosti aktivně kontrolovala a případně upomínala ty, kteří povinnost nesplnili. Rovněž prováděla kontrolu správnosti a úplnosti vykázaných dat. Nejvýznamnější agregovaná data z výkazu byla zveřejněna na internetových stránkách ČNB⁴¹. Údaje z výkazu byly dále využity mj. pro navazující tematická šetření a rizikově orientovanou kategorizaci subjektů.

Podle zákona o distribuci pojištění a zajištění bylo v roce 2022 zahájeno sedm sankčních řízení s pojišťovacími zprostředkovateli a právní moci nabylo osm rozhodnutí. V šesti případech byla uložena pokuta, z toho v jednom případě podle kontrolního řádu, v jednom případě byla uložena pokuta a odňato povolení k činnosti akreditované osoby a v jednom případě byla uložena pokuta a odňato povolení k činnosti samostatného zprostředkovatele pojištění. Nejvyšší pokuta 400 tis. Kč byla uložena společnosti Klikpojisteni.cz, s.r.o., za zprostředkování uzavření pojistných smluv prostřednictvím pracovníků, kteří nesplňovali podmínky důvěryhodnosti. Celková výše pokut v tomto segmentu činila 1 120 tis. Kč. Dále bylo zahájeno devět sankčních řízení podle zákona o ČNB pro porušení vykazovací povinnosti. Právní moci nabylo šest rozhodnutí a ve všech byla uložena pokuta. Pokuty uložené podle zákona o ČNB dosáhly výše 240 tis. Kč.

Podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu bylo v roce 2022 zahájeno v oblasti distribuce celkem sedm sankčních řízení a právní moci nabylo devět rozhodnutí. V šesti případech byla uložena pokuta, v jednom případě bylo odejmuto povolení k činnosti investičního zprostředkovatele a ve dvou případech byla řízení zastavena. Nejvyšší pokuta ve výši 3 500 tis. Kč byla uložena společnosti IMPERIUM FINANCE s.r.o. za neposkytování klíčových informací klientům, neplnění informační povinnosti vůči ČNB a poskytování investičních služeb k nedovoleným produktům. Celková výše uložených pokut činila 5 100 tis. Kč.

Se zprostředkovateli spotřebitelského úvěru ČNB v roce 2022 zahájila jedno sankční řízení a právní moci nabyly tři rozhodnutí. V jednom případě byla uložena pokuta, v jednom případě bylo odejmuto povolení k činnosti samostatného zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů a uložena pokuta a v jednom případě bylo řízení zastaveno. Nejvyšší pokuta byla uložena ve výši 250 tis. Kč společnosti Lucrum Credit Czech s.r.o., která nabízela možnost sjednání spotřebitelského úvěru bez příslušného oprávnění. Dále byla zahájena dvě sankční řízení podle zákona o ČNB z důvodu porušení vykazovací povinnosti a právní moci nabyly obě rozhodnutí. V obou případech byla uložena pokuta (30 tis. Kč). V roce 2022 byla celková výše uložených pokut v tomto sektoru 340 tis. Kč.

⁴¹ Blíže viz <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/vykon-dohledu/informacni-povinnosti/vykaznictvi-zprostredkovatelu-financnich-sluzeb-vuci-ceske-narodni-bance/agregovana-data-z-vykazu/>.

III.10 DOHLED NAD SMĚNÁRNÍKY

ČNB ke konci roku 2022 registrovala 857 směnárníků. Oprávnění k poskytování směnářenských služeb získalo 22 směnárníků, zatímco evidovaný roční úbytek činil 28 směnárníků.

Výkon dohledu nad směnárníky zahrnoval zejména kontroly na místě, které se i v uplynulém roce soustředily primárně na ověření systémového nastavení a dodržování preventivních opatření v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Nedílnou součástí provedených kontrol bylo rovněž ověření řádného vedení evidence směnářenských obchodů, která slouží rovněž jako podklad pro ověření plnění informační povinnosti vůči ČNB. V neposlední řadě bylo formou tzv. mystery shopping ověřováno plnění povinností při odstoupení od smlouvy o směnářenském obchodu (tzv. storno) a úplnost a bezvadnost informací na uveřejňovaných kurzovních lístcích.

Výkon dohledu se v návaznosti na povinnost hlášení změn oproti žádosti o povolení k činnosti směnárníka dále zaměřil na prověřování a vyhodnocování důvěryhodnosti vedoucích osob a skutečných majitelů směnárníků. Prošetřována a vyřizována byla také podání veřejnosti. S ohledem na ústup koronavirové pandemie a nárůst zahraničních turistů mířících do ČR došlo ke zvýšení počtu stížností na směnárníky, konkrétně zejména stížností na nevýhodné směnné kurzy. Po vypuknutí války na Ukrajině byla evidována i řada dotazů a upozornění týkajících se (ne)možnosti směny ukrajinských hřiven na české koruny.

Pro porušení zákona o směnářenské činnosti bylo v roce 2022 zahájeno celkem šest sankčních řízení a právní moci nabyly rozhodnutí v sedmi případech. V pěti z nich byla uložena pokuta, v jednom případě bylo odňato povolení k činnosti směnárníka a v jednom případě bylo řízení zastaveno. Nejvyšší pokuta ve výši 100 tis. Kč byla uložena společnosti UAF, CZ s.r.o. za neposkytování stanovených informací ČNB. Dále ČNB zahájila v roce 2022 čtyři sankční řízení se směnárníky podle AML zákona. Podle tohoto zákona nabyly právní moci dvě rozhodnutí a v obou případech byla uložena pokuta. Nejvyšší pokuta byla ve výši 250 tis. Kč. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 680 tis. Kč.

III.11 DOHLED V OBLASTI OBĚHU BANKOVEK A MINCÍ

Podle zákona o oběhu bankovek a mincí ČNB v roce 2022 zahájila dvě sankční řízení. Právní moci nabyly také dvě rozhodnutí. V obou případech byla uložena pokuta. Vyšší pokuta ve výši 250 tis. Kč byla uložena společnosti Oberbank AG za nevyměňování běžně poškozených bankovek za bankovky vhodné pro další oběh. Celková výše uložených pokut v tomto sektoru činila 350 tis. Kč.

III.12 PŘESHRANIČNÍ POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB

V rámci EU/EHP mohou být finanční služby nebo fondy nabízeny nejen na základě práva usazení, ale rovněž v rámci volného pohybu služeb, tedy přeshraničně bez založení pobočky, a to ve všech sektorech finančního trhu. Pro možnost poskytovat své služby v ČR musí zahraniční poskytovatel finančních služeb dodržet postup dle příslušné evropské úpravy. Prostřednictvím orgánu dohledu v domovském členském státě musí tzv. notifikovat přeshraniční poskytování do ČR českému dohledovému orgánu, tedy ČNB. Stejně tak mohou jednotnou licenci využívat i tuzemští poskytovatelé finančních služeb a působit v režimu volného pohybu služeb v ostatních zemích EU/EHP. Počty vybraných subjektů notifikovaných do ČR podle jednotlivých typů subjektů jsou uvedeny v tabulce B.17.

IV. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Jako orgán dohledu nad finančním trhem je ČNB zapojena do Evropského systému dohledu nad finančním trhem (ESFS) prostřednictvím svého členství v evropských orgánech dohledu (ESA) pro oblasti bankovníctví (EBA), pojišťovnictví a zaměstnaneckého penzijního pojištění (EIOPA) a cenné papíry a trhy (ESMA) a v Evropské radě pro systémová rizika (ESRB), na jejichž činnosti se aktivně podílí. ČNB je rovněž členem Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO), Mezinárodního sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS) a Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru (IOPS), což jí umožňuje se aktivně účastnit mezinárodních diskusí o regulaci a dohledu a ovlivňovat podobu celosvětových standardů a osvědčených postupů v této oblasti.

ČNB také aktivně spolupracuje v rámci kolegií orgánů dohledu, které hrají důležitou roli při zvyšování účinnosti dohledu nad subjekty s přeshraniční působností. ČNB rovněž úzce kooperovala s těmi národními orgány dohledu EU na bilaterální úrovni či v rámci vybraných skupin národních orgánů dohledu, které se nacházejí v podobném postavení hostitelských orgánů dohledu či jsou ze zemí s obdobnou strukturou finančního trhu. Za účelem sdílení regulatorních a dohledových zkušeností ČNB též poskytovala součinnost dalším orgánům dohledu, které o ni projevíly zájem.

IV.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI EVROPSKÝCH ORGÁNŮ DOHLEDU

ČNB se v roce 2022 aktivně podílela na činnosti ESA, které se soustředily na další posilování konvergence dohledových postupů národních orgánů dohledu EU. V této souvislosti se mj. účastnila přípravy návrhů odpovědí ESA na veřejné konzultace Komise a návrhů technických norem, obecných pokynů, stanovisek a dalších metodických či výkladových materiálů. ESA se v uplynulém roce ve větší míře zaměřily na oblast udržitelného financování a digitálních financí a věnovaly se též dopadům války na Ukrajině na finanční trhy. V souvislosti s předsednictvím ČR v Radě EU uspořádala ČNB v Praze v červenci 2022 výjezdní zasedání rady orgánů dohledu EBA. V listopadu se v Praze konalo také řádné zasedání rady orgánů dohledu ESMA, kde byl Vojtěch Belling, ředitel sekce regulace a mezinárodní spolupráce, zvolen místopředsedou ESMA pro funkční období od 21. listopadu 2022 do 15. června 2024. Členové jmenovaní ČNB do rad orgánů dohledu ESA, Zuzana Silberová a Vojtěch Belling, rovněž aktivně působili ve správních radách EIOPA a ESMA. Další zástupci ČNB se pak podíleli na činnosti rady stálých výborů a pracovních skupin všech tří ESA.

Geopolitická rizika včetně růstu rizik na trhu energetických derivátů

ČNB se aktivně zapojila do řady aktivit ESA v reakci na dopady války na Ukrajině. V souvislosti s výrazným růstem tržních cen energetických komodit spojeným s vysokou volatilitou se EBA mj. zabývala odpovědí na žádost Komise ve věci minimalizace překážek pro energetické společnosti, zejména v oblasti požadavků na likviditu či poskytování záruk ve formě kolaterálu. Dále EBA připravil a vydal sdělení, ve kterém apeloval na úvěrové instituce, aby věnovaly zvýšenou pozornost riziku obcházení sankcí a aby dbaly na zajištění souladu s právními předpisy EU v oblasti AML/CFT. Členka rady jmenovaná ČNB ve svých příspěvcích k uvedeným tématům zdůraznila, že banky v době značného růstu cen poskytovaly podporu energetickým společnostem dostatečným způsobem a že ze strany EBA nebyly identifikovány žádné potenciální změny regulatorního rámce, které by efektivně ulevily napjaté situaci na energetických trzích. Ve věci uplatňování sankcí pak v souladu s evropskou regulací AML/CFT prosazovala názor, aby všechna opatření finančních institucí ve vztahu k identifikaci klientů byla vždy v souladu s národní právní úpravou a identifikovanými souvisejícími riziky.

V rámci ESMA se zástupci ČNB aktivně zapojili do koordinačních aktivit, které zahrnovaly mj. implementaci sankcí, sledování vývoje krátkých pozic, pozastavení obchodování s cennými papíry či posouzení kybernetického rizika. Kromě koordinace uveřejnil ESMA mj. prohlášení k dopadu ruské invaze na Ukrajinu či prohlášení ve věci opatření k řízení dopadu ruské invaze na Ukrajinu na portfolia investičních fondů.

Snižování rizik v bankovním sektoru a implementace basilejského rámce

V roce 2022 EBA pokračoval v jednom ze svých hlavních úkolů, kterým je snižování rizik v bankovním sektoru a implementace basilejského rámce Basel III. Zástupci ČNB se mj. účastnili přípravy regulatorních technických standardů EBA pro oblast úrokového rizika upřesňujících standardizovanou metodu řízení úrokového rizika

a regulačních technických standardů upřesňujících provedení zátěžových testů orgány dohledu pro oblast čistého úrokového výnosu. EBA vydal každoroční zprávu posuzující dopad plné implementace požadavků rámce Basel III. V roce 2022 tato zpráva poprvé povinně zahrnovala banky představující 85 % rizikové vážených aktiv za každý členský stát EU. V souvislosti s novým obezřetnostním rámcem, který pro investiční podniky zavedla směrnice IFD a nařízení IFR, se zástupci ČNB podíleli na přípravě příslušných obecných pokynů a technických standardů. EBA společně s ESMA uveřejnily obecné pokyny ke společným postupům a metodikám v případě procesu přezkumu a vyhodnocování (SREP) podle směrnice IFD, během jejichž přípravy zástupci ČNB prosazovali především výraznější uplatnění principu proporcionality.

Udržitelné finance

Téma udržitelných financí prostupovalo v roce 2022 činnostmi všech tří ESA. Tyto orgány například společně vydaly materiály pro usnadnění použití rámce pro zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb. Dále se zapojily do přípravy standardů pro ESG výkaznictví dle směrnice o nefinančním reportování a rovněž započaly přípravy na odpověď k žádosti Komise o technickou radu k problematice tzv. greenwashingu. Zástupci ČNB se podíleli na přípravě diskusního materiálu EBA, který se zabývá způsoby zohlednění environmentálního a sociálního rizika v regulačním rámci, přičemž zdůraznili, že úvahy o případných změnách obezřetnostního rámce by se neměly odklánět od přístupu Basilejského výboru pro bankovní dohled. V oblasti pojišťovnictví EIOPA zveřejnil návrh souboru ukazatelů, jehož cílem je měřit historickou a zejména současnou úroveň nedostatečnosti pojistné ochrany proti přírodním katastrofám, z nichž nejdůležitějším ukazatelem pro Českou republiku je riziko povodní. V segmentu kapitálového trhu ESMA započal přípravu návrhu obecných pokynů k názvům fondů, které využívají pojmy související s ESG nebo udržitelností.

Digitalizace finančních služeb

V roce 2022 ESA pokračovaly v přípravách na implementaci nařízení o trzích s kryptoaktivy (MiCA) a nařízení o digitální a provozní odolnosti (DORA). Na žádost Komise ESA vydaly technickou radu k digitálnímu finančníctví a uveřejnily varování před vysoce rizikovými a spekulativními kryptoaktivy poznamenanými vysokou volatilitou a propadem tržních cen, které bylo určeno především retailovým investorům. V roce 2022 se také ČNB zapojila do činnosti nové skupiny ESMA zaměřené na praktické způsoby ochrany investorů v oblasti kryptoaktiv v období před tím, než nabyde účinnosti nařízení MiCA.

Unie kapitálových trhů (CMU)

V roce 2022 ESMA pokračoval v aktivitách souvisejících s vytvářením unie kapitálových trhů, jež zahrnovaly mj. přípravu na vznik tzv. jednotného evropského přístupového místa k finančním i nefinančním informacím podniků (ESAP). ESAP má prostřednictvím bezplatného internetového portálu s uživatelsky přívětivým rozhraním poskytovat přístup k finančním i nefinančním informacím o subjektech a jejich produktech, které jsou zveřejňovány v souvislosti s finančními službami, kapitálovými trhy a udržitelností. Člen rady jmenovaný ČNB mj. doporučil sledovat praktickou realizaci projektu tak, aby pro jeho potenciální budoucí uživatele představoval skutečnou a podstatnou přidanou hodnotu a nikoliv nadbytečnou zátěž. V souvislosti s připravovanou revizí nařízení MiFIR dále ESMA připravil dopis pro Komisi s hodnocením jejího návrhu na zřízení konsolidovaného poskytovatele obchodních informací a na další změny v oblasti transparency trhu, hlášení obchodů a ochrany investora. ESMA rovněž zaslal Komisi svá doporučení na podporu zajištění přístupu malých a středních podniků (SME) k veřejným trhům a návrhy na úpravu legislativy v oblasti ústředních protistran.

Strategické priority EU v oblasti dohledu nad finančním trhem

Dle příslušných nařízení o zřízení ESA mají ESA povinnost identifikovat až dvě strategické dohledové priority EU pro období tří let, které jsou závazné i pro národní orgány dohledu. V roce 2022 určil EBA jako priority témata hodnocení pravidel jednání se zákazníky a udržitelnosti obchodních modelů bank. EIOPA za prioritu stanovil hodnocení udržitelnosti obchodních modelů pojišťoven a adekvátnost nastavení produktů a produktového řízení pojišťoven. ESMA se na základě aktuální identifikace rizik v oblasti kapitálového trhu rozhodl nahradit od roku 2023 téma nákladů a výkonnosti retailových investičních produktů novou prioritou akcentující transparentnost a srozumitelnost v oblasti zveřejňování ESG informací na finančním trhu a nadále

ponechat prioritu zaměřenou na kvalitu dat. ESA mají následně pravidelně vyhodnocovat, zda a jakým způsobem národní orgány dohledu tyto priority začlenily do svých dohledových postupů.

Srovnávací hodnocení (peer review) dohledových postupů v EU

Součástí snahy ESA o sblížení dohledových postupů národních orgánů dohledu v EU jsou pravidelná srovnávací hodnocení. EBA se v roce 2022 zaměřil na dohledové postupy v oblasti řízení nevýkonných expozic a expozic s úlevou a na oblast řízení IKT rizik v rámci procesu SREP. V oblasti pojišťovnictví se v rámci EIOPA ČNB zúčastnila následného hodnocení zaměřeného na posuzování důvěryhodnosti členů správního, řídicího nebo kontrolního orgánu a kvalifikovaných akcionářů pojišťoven. ČNB splnila jak předchozí doporučení EIOPA směřující k dokončení interní metodiky pro posuzování důvěryhodnosti, tak doporučení aktivně provádět průběžný dohled nad kvalifikovanými akcionáři. V rámci ESMA se ČNB účastnila srovnávacího hodnocení v oblasti schvalování prospektů. ČNB obdržela pozitivní hodnocení, především v oblastech zahrnujících přezkum prospektu, schvalovací proces, kontrolu dodržování příslušných obecných pokynů a zajištění finančních, lidských a operativních zdrojů.

Spolupráce domovského a hostitelských orgánů dohledu při přeshraničním poskytování služeb investičními firmami

V roce 2022 pokračoval ESMA v aktivitách směřujících ke zlepšení dohledu při přeshraničním poskytování investičních služeb a spolupráce mezi domovským a hostitelskými národními orgány dohledu, jež navázaly na závěry srovnávacího hodnocení.⁴²

IV.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI KOLEGIÍ ORGÁNŮ DOHLEDU

V roce 2022 působila ČNB v sedmi kolegiích orgánů dohledu nad evropskými bankovními skupinami, přičemž v jednom případě plnila roli konsolidujícího orgánu dohledu. V první polovině roku probíhala v rámci kolegií zejména intenzivní výměna informací o možných dopadech války na Ukrajině a souvisejících sankčních opatření na jednotlivé banky. Dále proběhla každoroční vyhodnocení kapitálového vybavení a rizikového profilu bank, v rámci nichž byla pozornost věnována zejména vývoji úvěrového rizika v souvislosti s nárůstem inflace a úrokových sazeb a přetrvávajícími výpadky v mezinárodních dodavatelských řetězcích. Nedílnou součástí práce kolegií bylo též posuzování ozdravných plánů jednotlivých bankovních skupin.

ČNB se v roce 2022 dále zapojila do činnosti deseti kolegií orgánů dohledu nad evropskými pojišťovacími skupinami, jejichž činnost se zaměřovala především na plnění požadavků směrnice Solventnost II (zejména v oblasti kapitálových požadavků v kontextu dopadů války na Ukrajině, hodnocení rizik dohlížených pojišťoven a skupinových interních modelů).

Podílela se rovněž na spolupráci v oblasti AML/CFT na evropské i mezinárodní úrovni. Jednalo se o činnost v rámci kolegií orgánů dohledu k vybraným mezinárodním finančním skupinám, přičemž ve třech případech ČNB jakožto domovský orgán dohledu tato kolegia organizovala. V rámci EBA vyslala ČNB svého zástupce jako hodnotitele kvality dohledu nad úvěrovými institucemi. Hodnocení kvality dohledu a preventivních opatření v oblasti AML/CFT se zástupci ČNB zúčastnili i v hodnoceních MONEYVAL⁴³.

IV.3 SPOLUPRÁCE V OBLASTI MEZINÁRODNÍCH STANDARDŮ REGULACE A DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

ČNB působí v mezinárodních organizacích pro regulaci a dohled nad finančním trhem, kde se její zaměstnanci aktivně zapojují do tvorby celosvětových standardů a přispívají k hladké přeshraniční spolupráci, k výměně zkušeností a k zajištění žádoucí míry vzájemné rovnocennosti režimů regulace a dohledu.

Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví (IAIS)

V uplynulém roce se IAIS soustředilo na opatření pro posuzování a zmírňování systémového rizika v pojišťovnictví s cílem zvýšit celkovou odolnost pojišťovacího sektoru. Práce se zaměřily především na

⁴² ČNB obdržela od hodnotícího výboru ESMA pozitivní hodnocení, zejména co se týče postupů ČNB v oblasti spolupráce s ostatními orgány dohledu a postupů při vyřizování notifikací obdržených od domovských orgánů dohledu (viz ZVDFT 2021).

⁴³ Regionální výbor v rámci Rady Evropy, který posuzuje kvalitu opatření v oblasti AML/CFT.

posílení politik dohledu a na jejich začlenění do základní metodiky i rámce IAIS pro účinný dohled nad mezinárodně aktivními pojišťovacími skupinami. Za aktivní účasti ČNB proběhlo nové kolo komplexního vyhodnocení situace na globálním pojistném trhu, jehož výsledkem bylo aktuální posouzení možných systémových rizik a vhodných reakcí dohledu. V návaznosti na podání zprávy o výsledcích šetření Radě pro finanční stabilitu (FSB) bylo rozhodnuto o ukončení každoroční identifikace globálních systémově významných pojišťovitelů (G-SII) ze strany FSB, a to ve prospěch používání uceleného rámce IAIS. V roce 2022 rovněž dále pokračovaly práce na zdokonalování globálního pojišťovacího kapitálového standardu (ICS) a na přípravě kritérií a sběru dat pro vyhodnocování srovnatelnosti přístupů ke stanovení kapitálu pojišťovacích skupin. Pokračoval taktéž proces hodnocení dohledových orgánů z hlediska dodržování základních zásad pojišťovnictví, na kterém ČNB rovněž pravidelně participuje.

Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru (IOPS)

Během roku 2022 IOPS v rámci projektu zaměřeného na stanovení, prezentaci a dohled penzijních projekcí přijala a následně také zveřejnila příslušná doporučení a postupy. Dokončeny byly práce zaměřené na problematiku rizikově orientovaného dohledu, přičemž o získaných poznatcích byla rovněž zveřejněna finální zpráva. Pokračovalo mapování využití digitalizace při dohledu nad penzijními systémy či vyhodnocování míry implementace doporučených postupů IOPS pro integraci ESG faktorů do řízení rizik a investic penzijních fondů. ČNB se do činnosti IOPS aktivně zapojila poskytnutím vstupů do řady dotazníkových šetření, včetně příspěvku k otázkám rizikově orientovaného dohledu či sběru dat, který slouží k zajištění účinného dohledu nad penzijními systémy.

Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO)

ČNB se v roce 2022 aktivně zapojila do činnosti IOSCO. Aktivity této mezinárodní organizace se v uplynulém roce zaměřily především na oblast udržitelných financí, zejména pak na pravidla vykazování udržitelnosti a zamezení tzv. greenwashingu. Dále se IOSCO věnovala pravidlům jednání obchodníků s cennými papíry vůči retailovým zákazníkům za účelem snížení rizik v oblasti digitálních financí, nárůstu kybernetického rizika především v segmentu finanční infrastruktury souvisejícímu s růstem geopolitických rizik, kryptoaktivům a oblasti likvidity korporátních dluhopisů. Ve sledovaném období se ČNB rovněž zúčastnila hodnocení provádění základních zásad IOSCO týkajících se postavení a činnosti dohledových orgánů a poskytla součinnost v souvislosti se žádostmi o informace pro účely výkonu dohledu nad přeshraničně působícími subjekty.

Část B — Statistická část

*Část B Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem doplňuje část A zejména o statistické informace a údaje, které rozšiřují přehled o výkonu dohledu ČNB v roce 2022. Jako primární zdroj dat pro vybrané údaje o sektorech byla použita data z výkazů, které jsou součástí vykazovací povinnosti ekonomických subjektů, jejichž aktivity jsou předmětem dohledové činnosti ČNB.
Data jsou aktualizována k 30. dubnu 2023.*

I. ÚVĚROVÉ INSTITUCE

Tab. B.1 Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Úvěrové instituce celkem	52	2	4	50
z toho:				
Banky ⁱ⁾	23	0	2	21
Pobočky zahraničních bank z EU/EH	20	2	1	21
Pobočky zahraničních bank z třetích zemí	2	0	0	2
Družstevní záložny	7	0	1	6
Registrovaná zastoupení zahraničních bank ⁱⁱ⁾	10	2	6	6

i) Z toho pět stavebních spořitelců.

ii) Registrace zastoupení zahraniční banky podle § 39 zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB, neopravňuje podnikat v sektoru bankovníctví v ČR, ale pouze propagovat služby svých centrál na tomto území.

Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru

	2020	2021	2022
Bilanční suma a její struktura			
Celková aktiva (v mld. Kč)	7 967,8	8 522,7	8 906,6
z toho:			
Klientské úvěry	3 701,3	3 966,7	4 209,0
Cenné papíry a účasti celkem	1 382,1	1 599,2	1 770,5
Závazky celkem	7 297,7	7 820,8	8 201,2
z toho:			
Klientské vklady (v naběhlé hodnotě)	5 309,5	5 661,0	6 028,9
Podíl klientských vkladů na klientských úvěrech (v %)	143,5	142,7	143,2
Vlastní kapitál	670,1	701,9	705,4
Likvidita			
Rychle likvidní aktiva celkem (v mld. Kč)	3 269,7	3 486,1	3 435,9
Rychle likvidní aktiva / aktiva (v %)	41,0	40,9	38,6
Ukazatel krytí likvidity (tzv. LCR; v %)	197,5	172,2	184,5
Kvalita aktiv			
Nevýkonné klientské expozice (v mld. Kč)	104,8	97,4	83,0
Podíl nevýkonných klientských expozic na celkových klientských expozicích (v %)	2,8	2,4	1,9
Míra krytí nevýkonných úvěrových expozic opravnými položkami (v %)	48,9	50,4	52,2

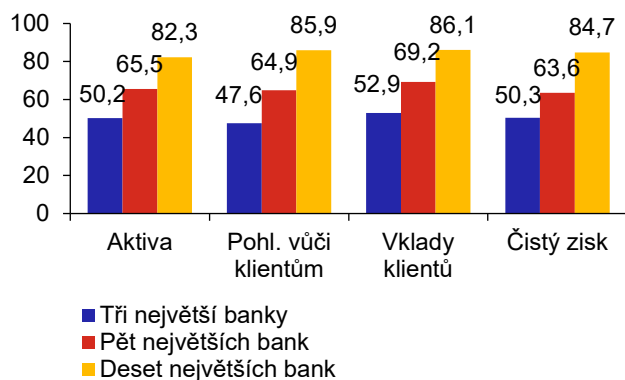
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru (pokračování)

	2020	2021	2022
Hospodářské výsledky a ziskovost			
Zisk sektoru po zdanění (v mld. Kč)	47,5	70,3	102,5
Zisk z finanční činnosti (v mld. Kč)	177,6	180,3	228,7
Správní náklady (v mld. Kč)	73,3	75,5	79,3
Poměr nákladů k příjmům (CIR; v %)	47,8	48,3	39,9
Čistá úroková marže (v %)	1,60	1,53	1,95
RoE (v %)	8,23	11,33	16,87
RoA (v %)	0,57	0,80	1,09
Kapitálová vybavenost			
Regulátorní kapitál celkem (v mld. Kč)	630,7	643,0	637,0
v tom:			
Tier 1	611,8	622,9	615,5
Tier 2	18,9	20,2	21,5
Celkový kapitálový poměr (v %)	24,3	23,5	22,3
Kapitálový poměr Tier 1 (v %)	23,6	22,8	21,5
Pákový poměr (v %)	7,8	7,3	7,1

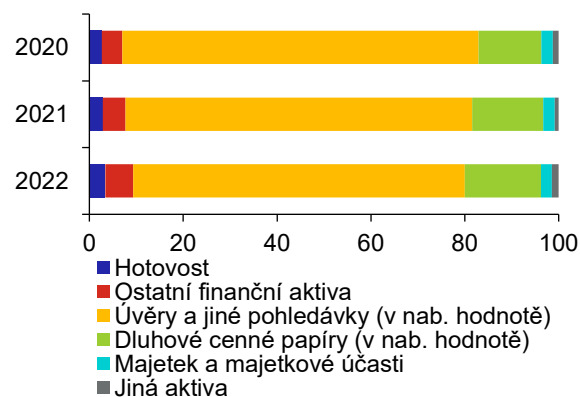
Vybrané údaje o bankovním sektoru – grafy

Graf B.1 Koncentrace bankovního sektoru

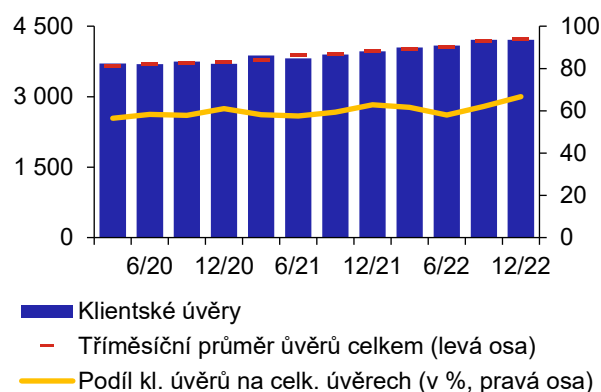
(v %, stav k 31. 12. 2022)

Graf B.2 Struktura aktiv bankovního sektoru

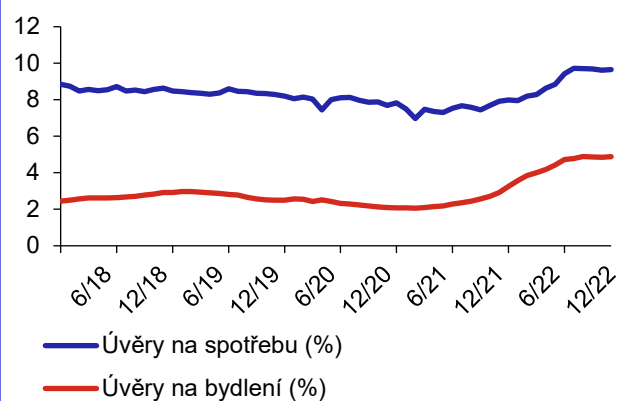
(v %, stav ke konci období)

Graf B.3 Klientské úvěry

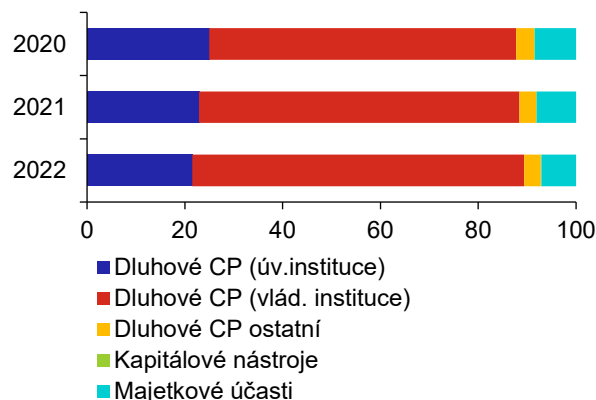
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.4 Úrokové sazby z nových úvěrů

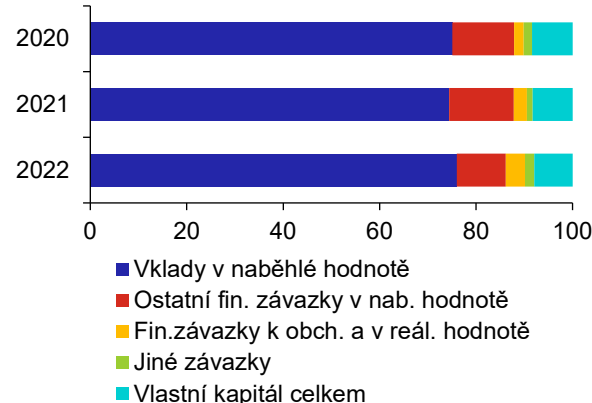
(obyvatelstvo, v %)

Graf B.5 Cenné papíry a účasti bankovního sektoru

(v %, stav ke konci období)

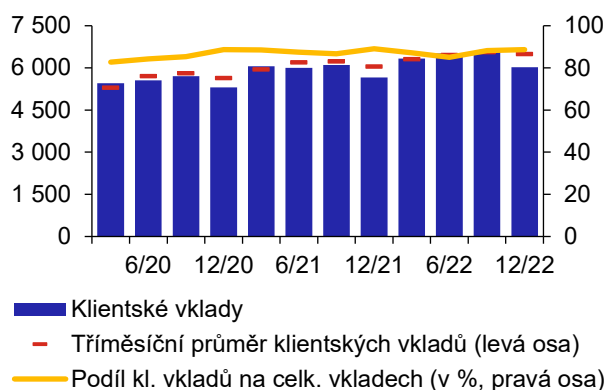
Graf B.6 Struktura pasiv bankovního sektoru

(v %, stav ke konci období)

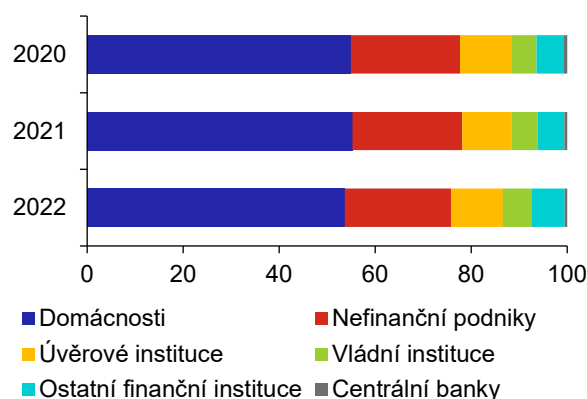

Graf B.7 Klientské vklady

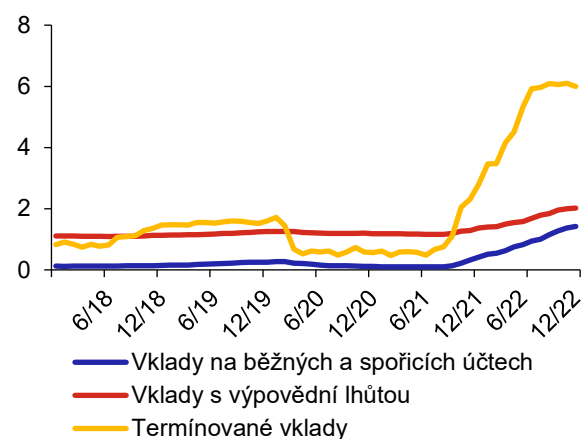
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.8 Vklady dle ekonomických sektorů

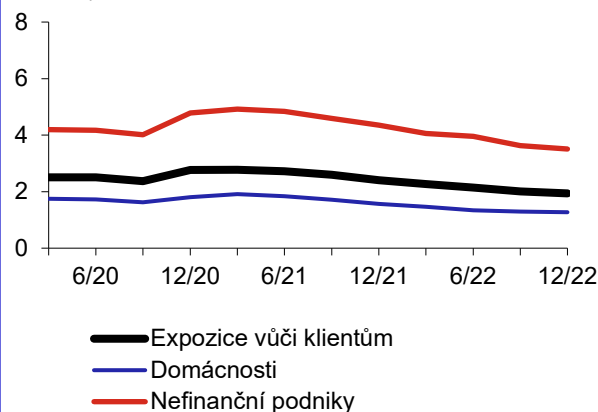
(v %, stav ke konci období)

Graf B.9 Úrokové sazby u nových vkladů

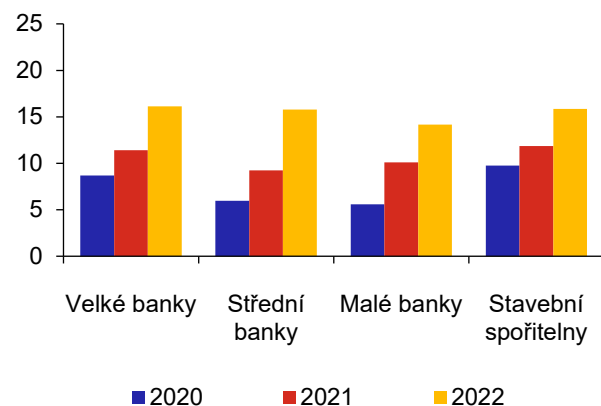
(obyvatelstvo, v %)

Graf B.10 Nevýkonné úvěry

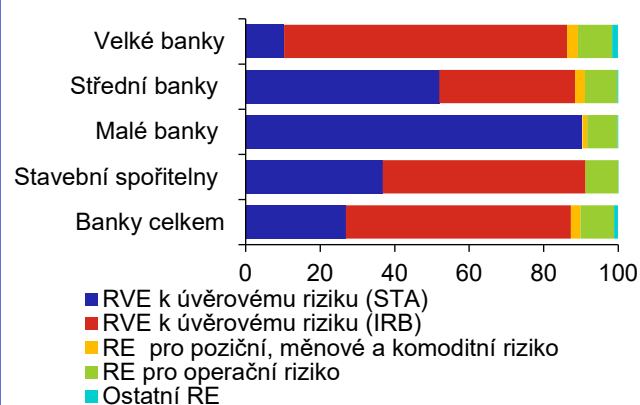
(v %, z bankovních úvěrových expozic vůči danému sektoru)

Graf B.11 Rentabilita Tier 1 (RoE)

(v %, skupiny bank)

Graf B.12 Struktura rizikových expozic

(v %, stav k 31. 12. 2022)

Tab. B.3 Vybrané údaje o sektoru družstevních záložen

	2020	2021	2022
Počet členů družstevních záložen	11 991	11 419	11 754
Celková aktiva (v mil. Kč)	9 987,6	9 087,9	9 446,1
z toho:			
Úvěry a pohledávky	6 427,4	5 826,1	7 092,4
Závazky (v mil. Kč)	8 392,5	7 488,5	7 717,0
z toho:			
Vklady (v naběhlé hodnotě)	8 133,3	7 218,9	7 461,6
Vlastní kapitál (v mil. Kč)	1 595,0	1 599,4	1 729,1
Celkový kapitálový poměr (v %)	29,2	26,7	24,5
Podíl nevykonných úvěrů na celk. poskytnutých úvěrech (v %)	24,1	28,9	26,1
Zisk po zdanění (v mil. Kč)	-108,6	37,9	87,1

II. POJIŠŤOVNY

Tab. B.4 Vývoj počtu subjektů v pojistném sektoru

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Pojišťovny	41	0	0	41
z toho:				
Tuzemské pojišťovny ⁱ⁾	23	0	0	23
Pobočky pojišťoven z EU/EHP	18	0	0	18
Zajišťovny	1	0	0	1
Akreditované osoby	26	1	2	25

i) Údaj o počtu pojišťoven zahrnuje také Českou kancelář pojistitelů a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.

Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru ⁱ⁾

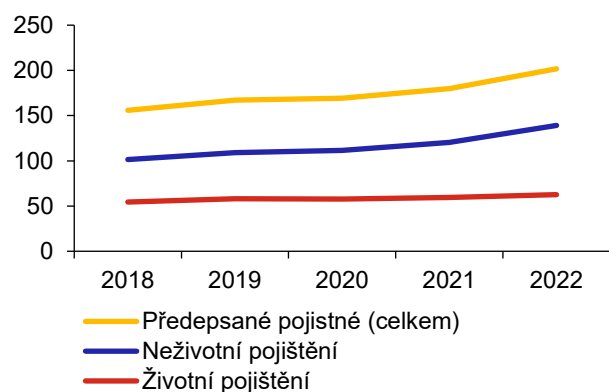
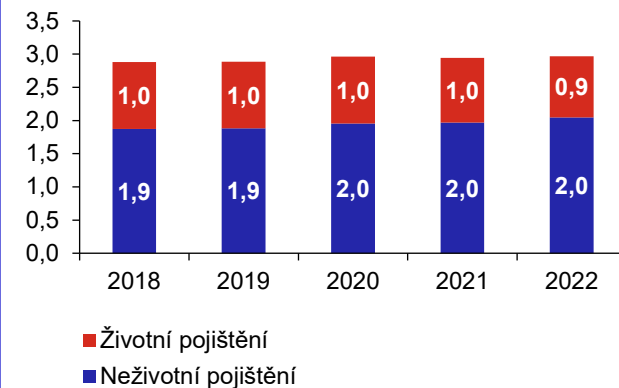
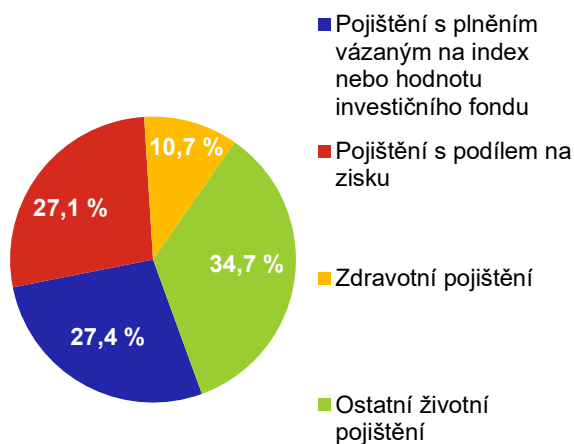
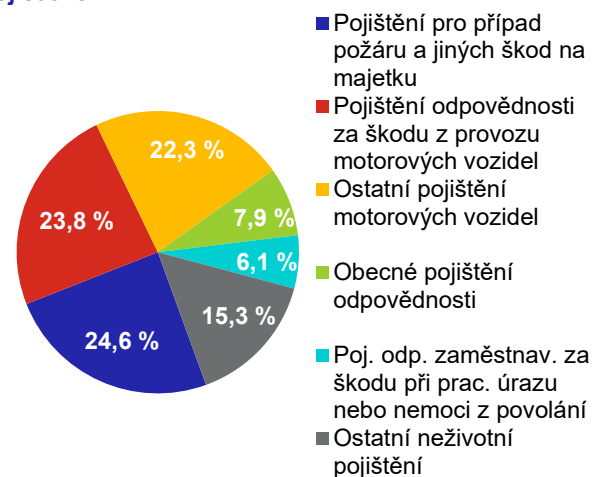
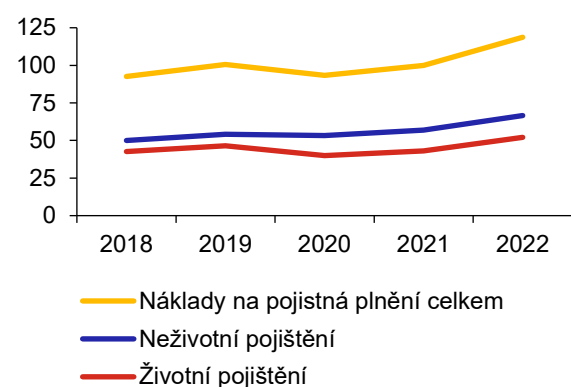
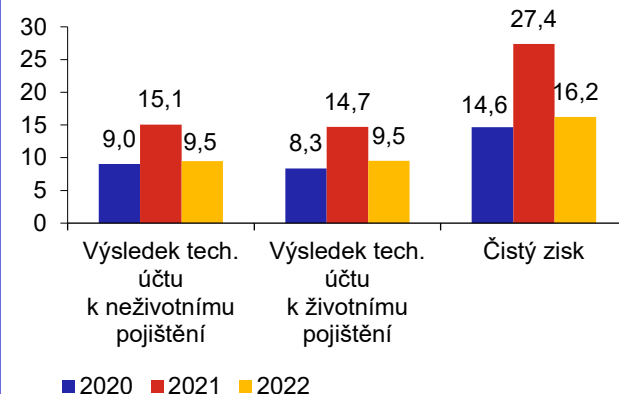
	2020	2021	2022
Bilanční suma a její struktura			
Celková aktiva (v mld. Kč)	473,4	506,4	475,1
Celková aktiva (tuzemské pojišťovny)	419,2	449,7	422,8
z toho:			
Investice	287,0	294,0	268,4
Investice ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník	77,1	86,0	75,3
Závazky celkem	393,7	431,6	404,7
z toho:			
Technické rezervy	238,4	250,0	243,6
Technické rezervy ŽP, je-li nositelem investičního rizika pojistník	100,1	110,7	97,0
Vlastní kapitál (tuzemské pojišťovny)	75,6	71,9	67,4
Předepsané pojistné			
Hrubé předepsané pojistné (v mld. Kč)	169,2	179,9	201,7
z toho:			
Životní pojištění	57,7	59,6	62,6
z toho: pojistné postoupené zajišťovně	4,8	5,1	5,5
Neživotní pojištění	111,5	120,3	139,1
z toho: pojistné postoupené zajišťovně	29,5	32,8	38,7
Náklady na pojistná plnění			
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění (v mld. Kč)	93,3	100,0	118,7
z toho:			
Životní pojištění	40,0	43,1	52,1
Neživotní pojištění	53,3	56,9	66,6

i) V údajích nejsou zahrnuty Česká kancelář pojistitelů, Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., a VIG RE zajišťovna, a.s.

Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru (pokračování)

	2020	2021	2022
Hospodářské výsledky a ziskovost			
Zisk po zdanění (v mld. Kč)	14,6	27,4	16,2
RoE (%)	18,1	36,9	23,3
RoA (%)	3,3	5,9	3,7
Čistý zisk k zaslouženému pojistnému (v %)	11,2	20,8	11,2
Kapitálová přiměřenost			
Medián poměrů použitelného kapitálu k SCR (v %)	225	196	197
Medián poměrů použitelného kapitálu k MCR (v %)	340	319	330

Vybrané údaje o pojistném sektoru – grafy

Graf B.13 Hrubé předepsané pojistné
(v mld. Kč)**Graf B.14 Podíl předepsaného pojistného na HDP**
(v %)**Graf B.15 Odvětví životního pojištění tuzemských pojišťoven****Graf B.16 Odvětví neživotního pojištění tuzemských pojišťoven****Graf B.17 Hrubá výše nákladů na pojistná plnění**
(v mld. Kč)**Graf B.18 Hospodářské výsledky pojišťoven**
(v mld. Kč)

III. PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

Tab. B.6 Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Penzijní společnosti	9	0	0	9
Transformované fondy	8	0	0	8
Účastnické fondy	34	2	0	36
Akreditované osoby	12	1	1	12

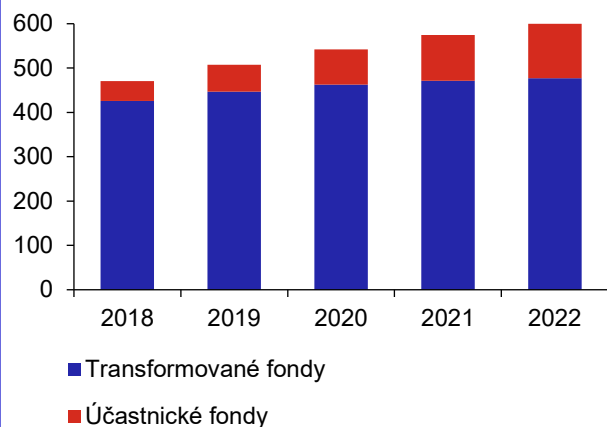
Tab. B.7 Vybrané údaje o sektoru penzijních společností

	2020	2021	2022
Počet účastníků III. pilíře (v tis.)	4 415,1	4 429,9	4 392,9
z toho:			
Počet účastníků doplňkového spoření	1 282,9	1 467,1	1 639,7
Počet účastníků penzijního připojištění	3 132,2	2 962,8	2 753,2
Aktiva fondů III. pilíře (mld. Kč)	542,1	574,7	599,9
Prostředky přijaté (mld. Kč)	72,0	79,3	82,3
Kapitál ke kapitálovým požadavkům	2,2	2,5	2,7
Čistý zisk (mld. Kč)	1,9	2,0	2,1

Vybrané údaje o sektoru penzijních společností – grafy

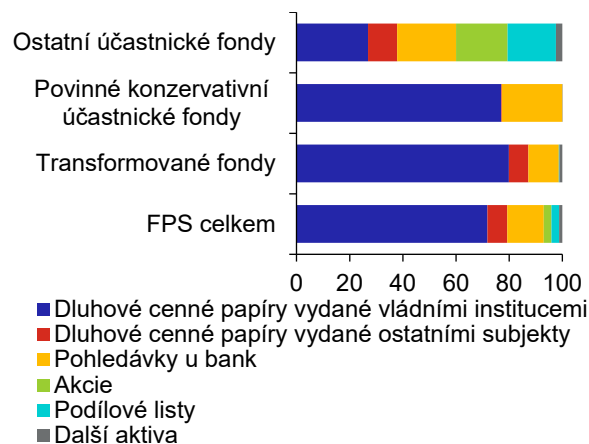
Graf B.19 Aktiva podle typu fondu – FPS

(v mld. Kč, stav ke konci období)

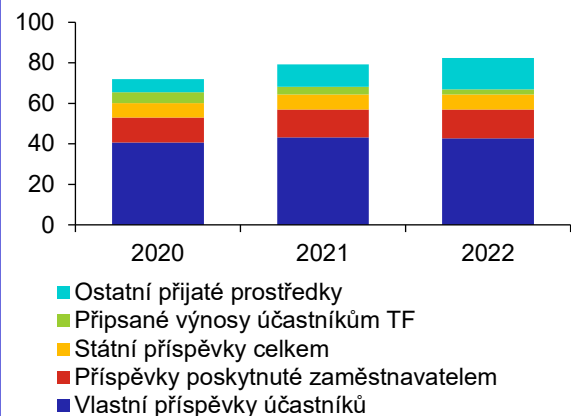
Graf B.20 Aktiva fondů III. penzijního pilíře

(v %, k 31. 12. 2022)

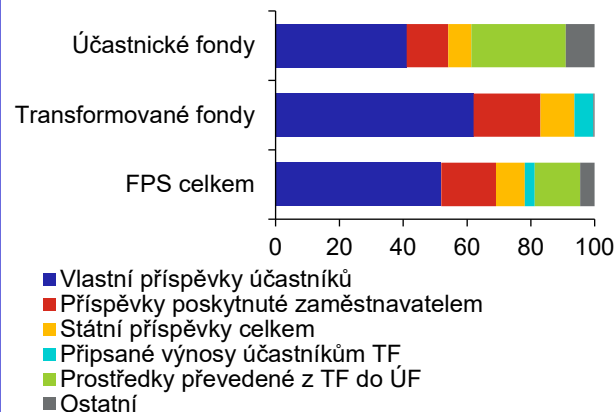
Graf B.21 Přijaté prostředky FPS

(v mld. Kč, stav ke konci období)

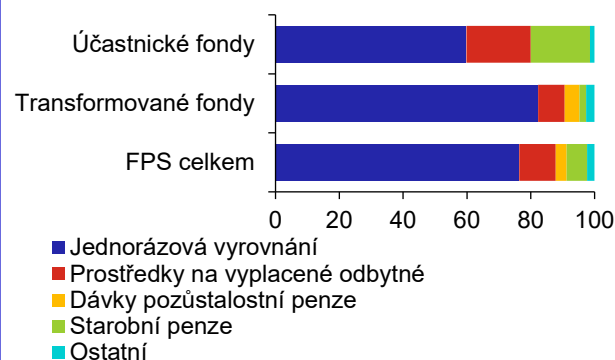
Graf B.22 Přijaté prostředky – fondy III. penzijního pilíře

(v %, k 31. 12. 2022)

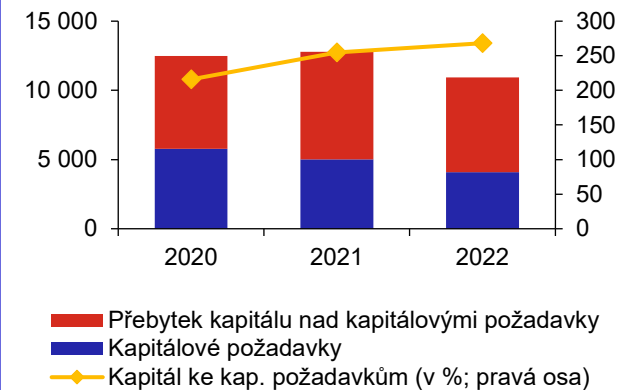
Graf B.23 Prostředky vyplacené účastníkům – fondy III. penzijního pilíře

(v %, k 31. 12. 2022)

Graf B.24 Kapitál a kapitálové požadavky penzijních společností

(v mil. Kč, stav ke konci období)

IV. OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIŘY

Tab. B.8 Vývoj počtu subjektů v sektoru obchodníků s cennými papíry

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Obchodníci s cennými papíry	41	2	5	38
z toho:				
Bankovní	16	0	2	14
Nebankovní	25	2	3	24
Pobočky obchodníků s cennými papíry	34	3	5	32
z toho:				
Bankovní	15	0	1	14
Nebankovní	19	3	4	18
Akreditované osoby	17	1	1	17

Tab. B.9 Vybrané údaje sektoru obchodníků s cennými papíry

	2020	2021	2022
Kapitálový poměr T1 (%)	21,5	29,7	33,4
Zisk po zdanění (OCP nebankovní, mil. Kč)	1 003,3	1 122,7	1 189,7

V. INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

Tab. B.10 Vývoj počtu subjektů kapitálového trhu

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Investiční společnosti	41	3	0	44
Hlavní administrátoři	1	0	0	1
Pobočky zahraničních investičních společností	3	0	0	3
Investiční fondy s právní osobností	213	50	13	250
z toho:				
Samosprávné fondy	30	1	4	27
Podílové fondy	253	36	5	284
Depozitáři	9	0	0	9
Osoby provádějící správu majetku srovnatelnou s obhospodařováním dle § 15 ZISIF ⁴⁴	340	102	59	383

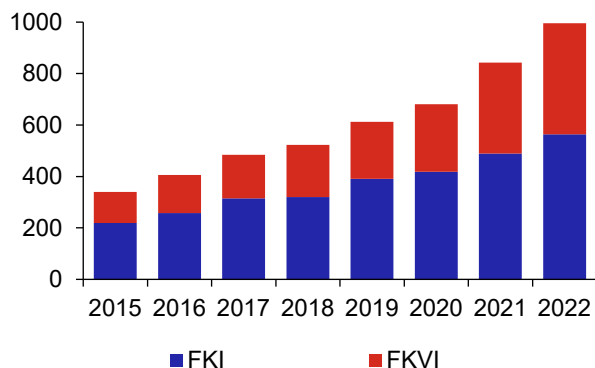
Tab. B.11 Vybrané údaje o investičním sektoru

	2020	2021	2022
Spravovaná aktiva FKI (v mld. Kč)	418,8	489,0	564,5
z toho:			
Dluhopisové fondy	113,5	111,2	191,2
Smíšené fondy	159,5	194,4	179,5
Akciové fondy	88,4	110,0	104,6
Fondy peněžního trhu	0,0	0,0	0,0
Nemovitostní fondy	56,4	72,0	86,9
Ostatní fondy	1,0	1,4	2,3
Spravovaná aktiva FKVI (v mld. Kč)	261,7	353,4	431,6
Kapitál ke kapitálovým požadavkům investičních společností	4,8	3,6	3,3
Čistý zisk investičních společností (mld. Kč)	1,2	1,6	1,9
Čisté prodeje / odkupy podílových listů (mld. Kč)	15,3	53,1	95,0

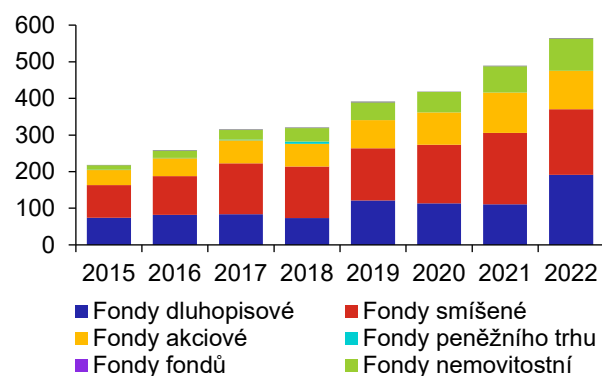
⁴⁴ Správce podle § 15 ZISIF je registrovaný subjekt bez licence ČNB, který nepodléhá dohledu ČNB.

Vybrané údaje o investičních společnostech a fondech – grafy

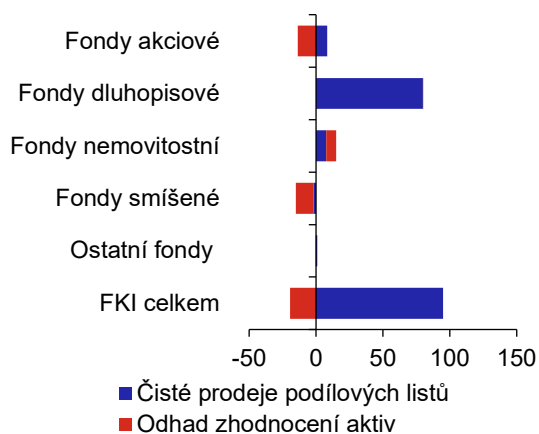
Graf B.25 Aktiva tuzemských investičních fondů
(v mld. Kč, stav ke konci období)

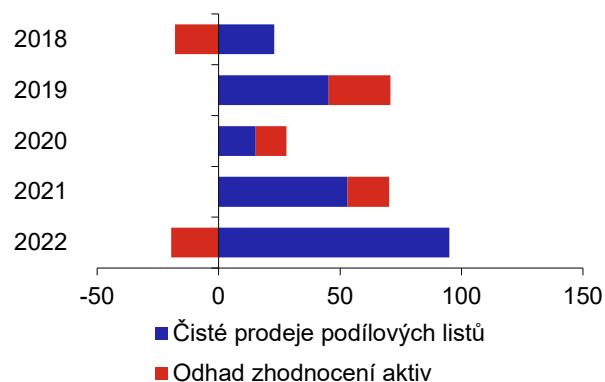
Graf B.26 Aktiva podle typu fondu – FKl
(v mld. Kč, stav ke konci období)

Graf B.27 Dekompozice změny aktiv podle typu fondu
(v mld. Kč, k 31. 12. 2022)

Graf B.28 Dekompozice meziroční změny aktiv – FKl
(v mld. Kč, stav ke konci období)

VI. POČTY OSTATNÍCH SUBJEKTŮ FINANČNÍHO TRHU

Tab. B.12 Vývoj počtu subjektů v sektoru platebních institucí a vydavatelů elektronických peněz

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Platební instituce	21	1	0	22
Pobočky platebních institucí	12	1	2	11
Instituce elektronických peněz	2	1	0	3
Pobočky institucí elektronických peněz	4	2	2	4
Správci informací o platebním účtu	3	0	0	3
Poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu	73	0	14	59
Vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu	16	0	3	13

Tab. B.13 Vývoj počtu subjektů v sektoru distributorů finančních produktů

	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Distributoři investičních služeb				
Investiční zprostředkovatelé	146	2	13	135
Vázaní zástupci (kapitálový trh)	13 677	3 227	2 146	14 758
Distributoři doplňkového penzijního spoření				
Samostatní zprostředkovatelé	100	5	4	101
Vázaní zástupci (doplňkové penzijní spoření)	13 801	3 517	2 316	15 002
Distributoři pojištění a zajištění				
Samostatní zprostředkovatelé	819	20	27	812
Vázaní zástupci (pojištění a zajištění)	27 553	6 365	4 756	29 162
Doplňkoví pojišťovací zprostředkovatelé	1 557	60	72	1 545
Distributoři spotřebitelských úvěrů				
Samostatní zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru	288	16	27	277
Vázaní zástupci (spotřebitelský úvěr)	18 863	3 900	3 712	19 051
Zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru	1 021	56	49	1 028

Tab. B.14 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů spotřebitelského úvěru

	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	83	1	3	81
Akreditované osoby	23	1	5	19

Tab. B.15 Vývoj počtu subjektů v sektoru směnárny

	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Směnárny	863	22	28	857

Tab. B.16 Vývoj počtu subjektů v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	5	0	0	5

Tab. B.17 Počet poskytovatelů finančních služeb a fondů notifikovaných do ČR v rámci volného pohybu služeb k 31. 12. 2022

	2022
Notifikované úvěrové instituce	460
Notifikované pojišťovny	839
Notifikované zahraniční instituce zaměstnaneckého penzijního připojištění	0
Notifikovaní poskytovatelé investičních služeb	592
Notifikovaní centrální depozitáři cenných papírů	5
Notifikované fondy UCITS	1 464
Notifikované fondy AIF ⁱ⁾ s výjimkou EuVECA ⁱⁱ⁾ a EuSEF ⁱⁱⁱ⁾	491
Notifikované fondy EuVECA	132
Notifikované fondy EuSEF	1
Notifikované UCITS investiční společnosti	52
Notifikovaní správci alternativních investičních fondů	47
Notifikované instituce elektronických peněz	197
Notifikované platební instituce	277
Notifikovaní správci informací o platebním účtu	8
Notifikovaní pojišťovací zprostředkovatelé	5 491
Notifikovaní zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru na bydlení	11
Notifikované PEPP ^{iv)}	1

i) AIF (Alternativní investiční fond), zkratka pro speciální fondy a fondy kvalifikovaných investorů.

ii) EuVECA (European Venture Capital Fund), zkratka pro evropský fond rizikového kapitálu.

iii) EuSEF (European Social Entrepreneurship Fund), zkratka pro evropský fond sociálního podnikání.

iv) PEPP (Pan-European Pension Personal Product), zkratka pro panevropský osobní penzijní produkt.

VII. EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ A REGULOVANÉ TRHY

Tab. B.18 Vývoj počtu emitentů a subjektů tržní infrastruktury

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Emitenti cenných papírů přijatých na evropském regulovaném trhu ⁱ⁾	110	10	15	105
Tržní infrastruktura ⁱⁱ⁾	10	0	0	10

ⁱ⁾ Zahnuje všechny emitenty (domácí i zahraniční), jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR, emitenty se sídlem v ČR, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v jiném členském státě EU, a také emitenty se sídlem mimo ČR, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu v ČR.

ⁱⁱ⁾ Role subjektů v postavení organizátora regulovaného trhu, provozovatele mnohostranného obchodního systému, provozovatele organizovaného obchodního systému, provozovatele vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání, centrálního depozitáře a administrátora referenčních hodnot.

Tab. B.19 Vybrané údaje o trhu s cennými papíry

	2020	2021	2022
Počet emisí akcií (BCPP)	55	55	59
Celkový objem obchodů s akciemi (BCPP, mld. Kč)	125,3	140,5	166,2
Tržní kapitalizace akcií (BCPP, mld. Kč)	13 502,7	15 659,2	16 585,2
Celkový objem obchodů s akciemi (RM-S, mld. Kč)	4,5	4,8	6,0

Tab. B.20 Přehled emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu v ČR

	2020	2021	2022
Emitenti CP přijatých k obchodování na reg. trhu v ČR	107	110	105
z toho:			
Emitenti, jejichž domovským členským státem je ČR	98	103	99
z toho:			
Emitenti se sídlem v ČR	94	97	93
Emitenti se sídlem v jiném státě EU	3	5	5
Emitenti se sídlem mimo EU	1	1	1
Emitenti požívající výjimky dle § 119c ZPKT	27	25	22
Emitenti plně podléhající dohledu ČNB	71	78	76
z toho:			
Emitenti se sídlem v ČR	68	73	72
Emitenti se sídlem v jiném státě EU	2	4	3
Emitenti se sídlem mimo EU	1	1	1
Emitenti akcií	43	44	43

VIII. SOUHRNNÉ INFORMACE O DOHLEDU

Tab. B.21 Počty zahájených kontrol v sektorovém členění

	2020	2021	2022
Banky ⁱ⁾	22	28	37
Družstevní záložny	5	1	1
Pojišťovny	6	10	11
Penzijní společnosti a fondy	0	1	1
Obchodníci s cennými papíry – nebankovní	1	2	2
Pobočky zahraničních OCP	4	2	3
Investiční společnosti a fondy	5	3	4
Směnárný	5	6	6
Poskytovatelé platebních služeb	3	6	4
Vydavatelé elektronických peněz	0	1	0
Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů	11	8	7
Akreditované osoby	6	7	2
Distributoři finančních produktů	24	25	30
Zpracovatelé tuzemských bankovek a mincí	1	1	1

i) Včetně kontrol zahájených dle zákona o oběhu bankovek a mincí.

Tab. B.22 Přehled evidovaných přestupků

Členění dle § 45d odst. 2 zákona o ČNB	2021	2022
Počet přijatých podnětů	164	208
Počet zahájených řízení	97	141
Počet odložených případů	67	67
Počet zastavených řízení	16	13
Počet pravomocných rozhodnutí	124	133
Celková výše uložených pokut	44 900 000 Kč	66 680 000 Kč
Počet rozhodnutí, kterými bylo upuštěno od uložení trestu	0	0
Počet podaných rozkladů ⁴⁵	25	27

⁴⁵ Z celkového počtu 27 podaných rozkladů jich bylo 26 proti rozhodnutí ve věci. V šestnácti z nich již bylo rozhodnuto – ve dvanácti případech byl rozklad zamítnut a rozhodnutí 1. stupně potvrzeno, ve dvou případech byl částečně upraven výrok a v ostatních částech bylo rozhodnutí potvrzeno, v jednom případě bylo rozkladu vyhověno a řízení bylo zastaveno autoremedurou a v jednom případě bylo řízení zastaveno usnesením poznamenaným do spisu. V jednom případě byl podán rozklad proti rozhodnutí o předběžném opatření, který byl zamítnut, a rozhodnutí bylo potvrzeno.

Tab. B.23 Vedení sankčních správních řízení

Právní úprava	Počet sankčních správních řízení přecházejících z roku 2021	Počet sankčních správních řízení zahájených v roce 2022	Počet sankčních správních řízení ukončených v roce 2022	Celková výše uložených pokut (v tis. Kč)
Zákon o bankách a zákon o spořitelních a úvěrních družstvech	8	5	10	2 450
Zákon o pojišťovnictví a zákon o distribuci pojištění a zajištění	6	8	11	1 520
Zákon o podnikání na kapitálovém trhu	6	22	24	14 965
Zákon o investičních společnostech a investičních fondech	6	52	49	7 820
Směnárenský zákon	1	6	7	230
Zákon o ochraně spotřebitele	1	0	0	0
Zákon o platebním styku	12	24	23	1 765
Zákon o oběhu bankovek a mincí	0	2	2	350
Zákon o spotřebitelském úvěru	20	13	18	36 830
Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	2	4	2	450
Zákon o České národní bance	0	11	8	300
Dohled nad finančním trhem celkem	62	147	154	66 680

Tab. B.24 Subjekty finančního trhu v likvidaci⁴⁶

Typ subjektu	Stav k 31. 12. 2021	Přírůstek v roce 2022	Úbytek v roce 2022	Stav k 31. 12. 2022
Banky	3	1	2	2
Družstevní záložny	5	1	2	4
Pojišťovny a zajišťovny	0	0	0	0
Investiční společnosti	3	0	0	3
Investiční fondy	7	1	0	8
Podílové fondy	9	3	4	8
Penzijní společnosti	0	0	0	0
Obchodníci s CP	0	1	1	0
Celkem	27	7	9	25

Tab. B.25 Žádosti o informace

Druh žádosti	2019	2020	2021	2022
Žádosti od zahraničních regulátorů	48	47	48	64
Žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	71	49	86	85

⁴⁶ V důsledku ukončení likvidace ČNB přestala dohlížet osm subjektů: dvě banky (Banka Bohemia a.s. – v likvidaci, Sberbank CZ, a.s. v likvidaci, která přešla do konkursu), dvě družstevní záložny (Družstevní záložna PSD v likvidaci a Československé úvěrní družstvo v likvidaci, které na konci roku 2021 přešlo z likvidace do konkursu), jednoho obchodníka s cennými papíry (MTX Capital Services a.s. v likvidaci) a čtyři podílové fondy v likvidaci. V roce 2022 do likvidace vstoupila jedna banka (Sberbank CZ, a.s. v likvidaci, aby ihned přešla do konkursu), jedna družstevní záložna (Družstevní záložna Kredit, v likvidaci), jeden investiční fond (Arca Capital CEE, uzavřený investiční fond, a.s. v likvidaci), jeden obchodník s cennými papíry (MTX Capital Services a.s. v likvidaci, který likvidaci i ukončil) a tři podílové fondy.

Tab. B.26 Přehled podání veřejnosti

	2020	2021	2022
Úvěrové instituce	1 071	858	1 759
z toho:			
Odborná péče a ochrana spotřebitele	714	662	1 371
Poskytování spotřebitelského úvěru	357	196	388
Pojišťovnictví	521	452	481
Penzijní společnosti a fondy	30	27	57
Nebankovní obchodníci s CP	121	76	101
Investiční společnosti a fondy ⁱ⁾	14	45	31
Směnářenská činnost	41	14	36
Poskytovatelé platebních služeb a vydavatelé elektronických peněz	36	21	46
Nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru	172	142	117
Distributoři finančních produktů	233	229	185
z toho zprostředkování:			
Pojistných produktů	149	146	91
Investičních produktů	45	41	60
Spotřebitelských úvěrů	35	38	31
Akreditované osoby ⁴⁷	4	4	3

i) Včetně obdobných zahraničních subjektů.

Tab. B.27 Centrální registr úvěrů

	Stav k 31. 12. 2019	Stav k 31. 12. 2020	Stav k 31. 12. 2021	Stav k 31. 12. 2022
Počet evidovaných dlužníků	641 579	642 759	642 266	641 719
z toho:				
fyzických osob podnikatelů	322 192	317 719	312 747	309 243
právnických osob	319 387	325 040	329 519	332 476
Celkový objem zůstatků úvěrů (mld. Kč)	1 869	1 897	1 957	1 974
Počet uživatelů aplikace CRÚ	2 234	2 233	2 344	2 285
Ad hoc dotazy na úvěrové zatížení (tis. ks / rok)	367	364	337	561
Počet dotazů na úvěrové zatížení klienta v měsíčních sestavách (tis. ks / rok)	5 945	3 416	3 315	3 328
Počet pořízených výpisů pro klienty (ks/rok)	460	442	456	326

⁴⁷ Nově jsou za oblast distributorů finančních produktů vykazována i podání veřejnosti poukazující na činnost akreditovaných osob.

IX. REGULATORNÍ AKTIVITY ČNB V ROCE 2022

Vyhlášky ČNB

- Vyhláška č. 1/2022 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku.
- Vyhláška č. 2/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 7/2018 Sb., o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu.
- Vyhláška č. 115/2022 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o panevropském osobním penzijním produktu a kterou se mění související vyhlášky o odborné způsobilosti.
- Vyhláška č. 118/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 209/2021 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů likvidátora banky a spořitelního a úvěrního družstva.
- Vyhláška č. 151/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 1/2022 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku, a vyhláška č. 7/2018 Sb., o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, ve znění vyhlášky č. 2/2022 Sb.
- Vyhláška č. 184/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 244/2013 Sb., o bližší úpravě některých pravidel zákona o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění vyhlášky č. 52/2016 Sb.
- Vyhláška č. 185/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 246/2013 Sb., o statutu fondu kolektivního investování.
- Vyhláška č. 227/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 308/2017 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb.
- Vyhláška č. 230/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 346/2013 Sb., o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 251/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 234/2009 Sb., o ochraně proti zneužívání trhu a transparentci, ve znění vyhlášky č. 191/2011 Sb. a vyhlášky č. 159/2016 Sb.
- Vyhláška č. 252/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 2/2019 Sb., o evidenci krytých bloků.

Vybraná úřední sdělení a další sdělení

- Úřední sdělení České národní banky ze dne 10. února 2022 o zrušení některých úředních sdělení České národní banky souvisejících s pravidly obezřetného podnikání bank, poboček zahraničních bank ze třetí země, spořitelních a úvěrních družstev, obchodníků s cennými papíry, finančních holdingových osob a institucí elektronických peněz (č. 3/2022 Věst. ČNB).
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 31. března 2022 k výkonu činnosti obchodníků s cennými papíry a některých dalších osob – uveřejňování informací (č. 7/2022 Věst. ČNB).
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 3. srpna 2022 o zrušení úředního sdělení České národní banky k výkonu činnosti obchodníků s cennými papíry – uplatnění plošné diskrece orgánu dohledu k vyloučení expozic z limitu pro riziko koncentrace (č. 16/2022 Věst. ČNB).
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k zátěžovým testům systémů pojištění vkladů (revidovaným), ze dne 11. února 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k ukazatelům ozdravného plánu, ze dne 17. února 2022.

- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k vymezení disponibilních finančních prostředků v systémech pojištění vkladů a podávání zpráv o nich, ze dne 1. dubna 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech ke společné metodice posuzování pro účely udělování povolení úvěrové instituce podle čl. 8 odst. 5 směrnice 2013/36/EU, ze dne 8. dubna 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA pro spolupráci a výměnu informací mezi orgány obezřetnostního dohledu, orgány dohledu v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu a finančními zpravodajskými jednotkami podle směrnice 2013/36/EU, ze dne 8. dubna 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k řádným zásadám odměňování podle směrnice (EU) 2019/2034, ze dne 12. května 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k vnitřnímu systému správy a řízení podle směrnice (EU) 2019/2034, ze dne 12. května 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k vynětí omezených sítí z působnosti směrnice PSD2, ze dne 30. května 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k charakteristikám přístupu založeného na posouzení rizik v souvislosti s dohledem v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu a k postupu zohledňujícímu míru rizika při provádění dohledu, ze dne 15. června 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA ke zlepšení způsobilosti k řešení krize pro instituce a orgány příslušné k řešení krize, ze dne 16. června 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech ESMA k některým aspektům požadavků směrnice MiFID II ohledně přiměřenosti a režimu execution only, ze dne 13. července 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech k rovnocennosti režimů utajování informací, ze dne 3. srpna 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA ke kritériím pro osvobození investičních podniků od požadavků na likviditu v souladu s čl. 43 odst. 4 nařízení (EU) 2019/2033, ze dne 24. listopadu 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k zásadám a postupům v souvislosti s kontrolou dodržování předpisů a úlohou a povinnostmi kontrolora dodržování předpisů v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu, ze dne 30. listopadu 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k srovnávání postupů odměňování, rozdílů v odměňování žen a mužů a schválených vyšších poměrů podle směrnice 2013/36/EU, ze dne 6. prosince 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k srovnávání postupů odměňování a rozdílů v odměňování žen a mužů podle směrnice (EU) 2019/2034, ze dne 6. prosince 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA ke shromažďování údajů o osobách s vysokými příjmy podle směrnice 2013/36/EU a směrnice (EU) 2019/2034, ze dne 6. prosince 2022.
- Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA, kterými se mění obecné pokyny EBA/GL/2018/10 ke zpřístupňování informací o nevykonných expozicích a expozicích s úlevou, ze dne 22. prosince 2022.

Vybraná výkladová stanoviska

- Stanovisko k povinnostem v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v sektoru investičních fondů ze dne 4. ledna 2022.
- Stanovisko k postupu investiční společnosti a samosprávného investičního fondu při sledování dodržování kapitálových požadavků a zjištění nedostatečné výše kapitálu ze dne 1. března 2022.
- Stanovisko k obsazení správní rady investičních společností a samosprávných investičních fondů z hlediska řídicího a kontrolního systému ze dne 2. března 2022.

- Stanovisko k neoprávněnému přijímání vkladů od veřejnosti (tzv. černé bankovnictví) ze dne 16. června 2022.
- Stanovisko k pokoutným fondům kolektivního investování (§ 98 ZISIF) ze dne 30. června 2022.
- Stanovisko ke správě majetku srovnatelné s obhospodařováním (§ 15 ZISIF) ze dne 1. července 2022.
- Stanovisko k otázce, zda lze pojištění smrti následkem úrazu nebo nemoci považovat za neživotní pojištění, ze dne 1. srpna 2022.
- Stanovisko k záznamům z osobních jednání podle ZPKT ze dne 11. srpna 2022.
- Metodika k posuzování žádostí o povolení k činnosti podle zákona o platebním styku ze dne 1. září 2022.
- Stanovisko k přeshraničnímu nabízení investic do standardních fondů nebo srovnatelných zahraničních investičních fondů (UCITS) ze dne 9. září 2022.
- Stanovisko k možnosti podílet se na distribuci finančních produktů v případě úpadku nebo exekuce ze dne 18. listopadu 2022.
- Stanovisko k povaze některých typů investičních účtů z pohledu zákona o platebním styku ze dne 15. prosince 2022.
- Stanovisko k záznamům telefonických hovorů a elektronické komunikace při poskytování investičních služeb ze dne 16. prosince 2022.
- Stanovisko k otázce, zda se odštěpný závod zahraniční banky z EU, prostřednictvím kterého v ČR nevykonává bankovní činnost, považuje za pobočku zahraniční banky podle zákona o bankách ze dne 22. prosince 2022.

Dohledové benchmarky a sdělení

- Dohledový benchmark č. 1/2022 ke způsobu generování testů při pořádání odborných zkoušek dle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ze dne 6. ledna 2022.
- Aktualizace dohledového benchmarku č. 2/2018 k požadavkům na vybrané postupy pro provádění mezinárodních sankcí ze dne 22. července 2022.
- Dohledové sdělení č. 1/2022 k povinnostem distributorů pojištění v oblasti dohledu nad produktem a jeho řízením ze dne 13. září 2022.
- Dohledový benchmark č. 2/2022 ke způsobu generování testů při pořádání odborných zkoušek dle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 15. září 2022.
- Dohledový benchmark č. 3/2022 ke způsobu generování testů při pořádání odborných zkoušek dle zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 15. září 2022.
- Dohledový benchmark č. 4/2022 k obezřetnému přístupu úvěrových institucí k veřejně dostupným informacím s dopady do oblasti AML/CFT ze dne 13. října 2022.

Seznam tabulek

Tab. A.1 Počet odborných zkoušek vykonaných v roce 2022 a jejich úspěšnost	37
Tab. A.2 Zánik subjektů působících na finančním trhu z důvodu nezaplacení správního poplatku za prodloužení oprávnění	38
Tab. B.1 Vývoj počtu subjektů v sektoru úvěrových institucí	46
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru	46
Tab. B.2 Vybrané údaje o bankovním sektoru (pokračování)	47
Tab. B.3 Vybrané údaje o sektoru družstevních záložen	50
Tab. B.4 Vývoj počtu subjektů v pojistném sektoru	51
Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru	51
Tab. B.5 Vybrané údaje o pojistném sektoru (pokračování)	52
Tab. B.6 Vývoj počtu subjektů v sektoru penzijních společností	54
Tab. B.7 Vybrané údaje o sektoru penzijních společností	54
Tab. B.8 Vývoj počtu subjektů v sektoru obchodníků s cennými papíry	56
Tab. B.9 Vybrané údaje sektoru obchodníků s cennými papíry	56
Tab. B.10 Vývoj počtu subjektů kapitálového trhu	57
Tab. B.11 Vybrané údaje o investičním sektoru	57
Tab. B.12 Vývoj počtu subjektů v sektoru platebních institucí a vydavatelů elektronických peněz	59
Tab. B.13 Vývoj počtu subjektů v sektoru distributorů finančních produktů	59
Tab. B.14 Vývoj počtu subjektů v sektoru poskytovatelů spotřebitelského úvěru	59
Tab. B.15 Vývoj počtu subjektů v sektoru směnár	59
Tab. B.16 Vývoj počtu subjektů v sektoru zpracovatelů tuzemských bankovek a mincí	60
Tab. B.17 Počet poskytovatelů finančních služeb a fondů notifikovaných do ČR v rámci volného pohybu služeb	60
Tab. B.18 Vývoj počtu emitentů a subjektů tržní infrastruktury	61
Tab. B.19 Vybrané údaje o trhu s cennými papíry	61
Tab. B.20 Přehled emitentů cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu v ČR	61
Tab. B.21 Počty zahájených kontrol v sektorovém členění	62
Tab. B.22 Přehled evidovaných přestupků	62
Tab. B.23 Vedení sankčních správních řízení	63
Tab. B.24 Subjekty finančního trhu v likvidaci	63
Tab. B.25 Žádosti o informace	63
Tab. B.26 Přehled podání veřejnosti	64
Tab. B.27 Centrální registr úvěrů	64

Seznam grafů

Graf A.1 Vybrané klientské úvěrové agregáty	10
Graf A.2 Struktura výnosů a nákladů	11
Graf A.3 Kapitál a kapitálové poměry domácího bankovního sektoru	12
Graf A.4 Hrubé předepsané pojistné	12
Graf A.5 Počet účastníků III. penzijního pilíře	14
Graf B.1 Koncentrace bankovního sektoru	48
Graf B.2 Struktura aktiv bankovního sektoru	48
Graf B.3 Klientské úvěry	48
Graf B.4 Úrokové sazby z nových úvěrů	48
Graf B.5 Cenné papíry a účasti bankovního sektoru	48
Graf B.6 Struktura pasiv bankovního sektoru	48
Graf B.7 Klientské vklady	49
Graf B.8 Vklady dle ekonomických sektorů	49
Graf B.9 Úrokové sazby u nových vkladů	49
Graf B.10 Nevýkonné úvěry	49
Graf B.11 Rentabilita Tier 1 (RoE)	49
Graf B.12 Struktura rizikových expozic	49
Graf B.13 Hrubé předepsané pojistné	53
Graf B.14 Podíl předepsaného pojistného na HDP	53
Graf B.15 Odvětví životního pojištění tuzemských pojišťoven	53
Graf B.16 Odvětví neživotního pojištění tuzemských pojišťoven	53
Graf B.17 Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	53
Graf B.18 Hospodářské výsledky pojišťoven	53
Graf B.19 Aktiva podle typu fondu – FPS	55
Graf B.20 Aktiva fondů III. penzijního pilíře	55
Graf B.21 Přijaté prostředky FPS	55
Graf B.22 Přijaté prostředky – fondy III. penzijního pilíře	55
Graf B.23 Prostředky vyplacené účastníkům – fondy III. penzijního pilíře	55
Graf B.24 Kapitál a kapitálové požadavky penzijních společností	55
Graf B.25 Aktiva tuzemských investičních fondů	58
Graf B.26 Aktiva podle typu fondu – FKI	58
Graf B.27 Dekompozice změny aktiv podle typu fondu	58
Graf B.28 Dekompozice meziroční změny aktiv – FKI	58

Seznam zkratek

AIA	Artificial Intelligence Act (akt o umělé inteligenci)
AIF	Alternative Investment Fund (alternativní investiční fond)
AML/CFT	Anti-Money Laundering / Combating the Financing of Terrorism [opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (praní peněz) a financování terorismu]
BCPP	Burza cenných papírů Praha, a.s.
CBPR	Cross-Border Payments Regulation (nařízení o přeshraničních platbách)
CDCP	Centrální depozitář cenných papírů
CMU	Capital Markets Union (unie kapitálových trhů)
CP	cenný papír
CRD VI	Capital Requirements Directive VI (šestá směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky)
CRR III	Capital Requirements Regulation III (třetí nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky)
CRÚ	Centrální registr úvěrů
CSDR	Central Securities Depositories Regulation (nařízení o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v EU a centrálních depozitářích cenných papírů)
ČBA	Česká bankovní asociace
DCC	dynamic currency conversion (dynamická směna měn)
DLT	distributed ledger technology (technologie distribuovaného registru)
DORA	Digital Operational Resilience Act (nařízení o digitální a provozní odolnosti)
DSTI	debt service-to-income (poměr celkové dluhové služby a čistého příjmu žadatele o úvěr)
DTI	debt-to-income (poměr výše dluhu a čistého příjmu žadatele o úvěr)
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán pro bankovníctví)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů)
ESA	European Supervisory Authorities (Evropské orgány dohledu nad finančním trhem)
ESFS	European System of Financial Supervision (evropský systém dohledu nad finančním trhem)
ESG	Environmental, Social and Governance (environmentální, sociální faktory a systém správy a řízení společností)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
ETF	exchange traded funds (burzovně obchodovatelné fondy)
EuSEF	European Social Entrepreneurship Funds (evropské fondy sociálního podnikání)
EuVECA	European Venture Capital Funds (evropské fondy rizikového kapitálu)
FKI	fondy kolektivního investování
FKVI	fondy kvalifikovaných investorů
FPS	fondy penzijního spoření

IAIS	International Association of Insurance Supervisors (Mezinárodní sdružení orgánů dohledu v pojišťovnictví)
IFD	Investment Firms Directive (směrnice o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky)
IKT	informační a komunikační technologie
IFR	Investment Firms Regulation (nařízení o obezřetnostních požadavcích na investiční podniky)
IFRS	International Financial Reporting Standards (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví)
IOPS	International Organization of Pension Supervisors (Mezinárodní organizace orgánů dohledu v soukromém penzijním sektoru)
IOSCO	International Organization of Securities Commissions (Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry)
IRRD	Insurance Recovery and Resolution Directive (směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven)
LCR	liquidity coverage ratio (poměr rezervy v oblasti likvidity a čistého odtoku likvidity)
LTV	loan-to-value ratio (poměr výše úvěru a hodnoty zajištění)
MCR	Minimum Capital Requirement (minimální kapitálový požadavek)
MF	Ministerstvo financí
MiCA	Markets in Crypto-Assets (nařízení o trzích s kryptoaktivy)
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive (směrnice o trzích finančních nástrojů)
MiFIR	Markets in Financial Instruments Regulation (nařízení o trzích finančních nástrojů)
MONEYVAL	Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní peněz a financování terorismu)
OCP	obchodník s cennými papíry
ORSA	Own Risk and Solvency Assessment (vlastní posouzení rizik a kapitálu)
PEPP	Pan-European Pension Personal Product (paneuropský osobní penzijní produkt)
PRIBOR	Prague InterBank Offered Rate (mezibankovní záůjční úroková sazba)
PS	penzijní společnost
PSD II	Payment Services Directive II (druhá směrnice o platebních službách)
RM-S	RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů a.s.
RPSN	roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr
SCR	Solvency Capital Requirement (solventnostní kapitálový požadavek)
SEPA	Single Euro Payments Area (jednotná oblast pro platby v eurech)
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation (nařízení o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb)
SREP	supervisory review and evaluation process (proces přezkumu a vyhodnocení orgánem dohledu)
SRP	supervisory review process (proces přezkumu orgánem dohledu)
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
ZISIF	zákon o investičních společnostech a investičních fondech
ZPKT	zákon o podnikání na kapitálovém trhu
ŽP	životní pojištění

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
www.cnb.cz

ISBN 978-80-88424-16-1